T.C

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EŞDİZİMLİLİK

Bilge Merve KARADAĞ

2501160939

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜRLEK

İstanbul- 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	BİLGE MERVE KARADAĞ	**Numarası**	:	2501160939
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ	**Danışmanı**	:	DR. ÖGR. ÜYESİ MEHMET GÜRLEK
Tez Savunma Tarihi	:	19.07.2018	**Saati**	:	11:00
Tez Başlığı	:	"YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EŞDİZİMLİLİK"			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖGR. ÜYEİ MEHMET GÜRLEK 2-		Kabul
2- DR. ÖGR. ÜYESİ MURAT ELMALI		Kabul
3- DR. ÖGR. ÜYESİ TALAT AYTAN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. MESUT ŞEN		
2- DR. ÖGR. ÜYESİ AHMET ISPARTA		

Versiyon: 1.0.0.2-61559050-302.14.06

ÖZ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EŞDİZİMLİLİK

Bilge Merve KARADAĞ

Yabancı dil öğrenicileri için hedef sözcük listeleri senelerdir kullanılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, öğrenicilere sunulacak sözcükler sıklık derecelerine göre belirlenmektedir. Geleneksel sözcük listeleri derlem temelli sıklığa dayalı taramalar sonucunda ortaya çıkarılmakta ve öğrenicilere doğal dil ortamında en sık kullanılan sözcükleri sunmaktadır. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yazılı/sözlü verilerin incelenebilir hâle gelmesi, bilgisayar destekli dil bilimi (computational linguistics) çalışmaları için önemli bir kaynak olmuştur. Yabancı alanyazına ilk defa 1951 yılında giren eşdizimlilik, Türkçe üzerine yapılan çalışmalar için yeni sayılan bir çalışma sahasıdır. Yabancı dil öğretiminde kalıp dil ve sözlüksel yaklaşım teorileri geliştirildikçe eşdizimliliğin ne derece önemli bir alan olduğu ortaya çıkmıştır.

Mevcut araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çerçevesinde sözlüksel yaklaşım modeli ve kalıp dil kullanımı yoluyla sözcük öğretimi ve eşdizimlilik konuları üzerine odaklanmıştır. Bu konular hakkında detaylı kuramsal bilgilere değinildikten sonra yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının hedef sözcük listeleri ve Türkçe Ulusal Derlemi taranarak öğretimle birleştirilebilecek bir Türkçe eşdizimliler listesi ve bu listeye uygun alıştırma önerileri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sözlüksel hazırlama, sözlüksel yaklaşım, eşdizimlilik, sözcük öğretimi

ABSTRACT

COLLOCATIONS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Bilge Merve KARADAĞ

Target vocabulary lists have been in use for foreign language learners. In teaching Turkish as a foreign language, target vocabulary lists are being compiled according to their frequencies in use. Conventional vocabulary lists are revealed as a result of corpus based frequency scans and the learners are presented with the most frequent used words in the natural language environment. The development of computer technologies and the ability to review and scan the oral and written linguistic data have become an important treshold for computational linguistics studies. The notion of collocations, which entered English literature in 1951, is a fairly new study area in Turkish. As theories of pharaseology and lexical approach in language teaching developed, it had become clear how important of an area collocations are.

The present research focuses on teaching vocabulary with use of pharaseology, lexical approach and collocations in the context of teaching Turkish as a foreign language. After giving a detailed theoretical background information about the subjects mentioned above, target vocabulary lists in coursebooks of teaching Turkish as a foreign language are scanned in order to compile a new list of Turkish collocations for learners and to integrate it with syllabuses with appropriate excercises.

Key Words: lexical priming, lexical approach, collocations, teaching vocabulary

ÖNSÖZ

Türkiye'de, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi anabilim dallarından mezun olan uzmanlar ve dilbilimciler hem kendi hipotezlerini meydana getirmekle hem de alanyazını takip ederek dil edinimi ve öğretimi teorilerini Türk diline uygulama ile yükümlüdür. Yeni dil teorilerinin ortaya çıkması ve gelişimiyle beraber yabancı dil öğretimi yöntemleri ve materyalleri de bu değişimlere uygun olarak hazırlanmaktadır. Dil öğrenicileri motivasyondan bellek sorunlarına kadar pek çok geriletici sorunla karşılaşırlar. Tarih içinde bu sorunlar deneme yanılma yöntemiyle yeni teknikler ve yöntemler denenerek giderilmeye çalışılmıştır. Dilin dilbilgisi, sözvarlığı, doğru telaffuzu gibi gerekli olan unsurlarının yanı sıra dilin anlamlı ve edimsel olarak doğru kullanımının önem kazanması, yani geleneksel ile modern yöntem ve yaklaşımların birleştirilmesi etkin bir dil öğretimi müfredatı için hem gerekli hem de kaçınılmazdır.

Mevcut araştırma da dilsel olguları daha küçük parçalara bölme eğilimi yerine daha bütünsel bir bakış açısı benimseyen sözlüksel yaklaşım (lexical approach), sözlüksel hazırlama (lexical priming), deyimbilim (phraseology) teorilerini takip edip Türkçe öğretimiyle pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Çünkü şimdiye kadar geliştirilen dil teorileri, dilin doğal düzenlenişine bir açıklık getirmemektedir. Bahsi geçen teoriler dilde hangi kullanımların mümkün olduğunu açıklamaktadır fakat dilin doğal düzenlenişi ve kullanımıyla ilgili açıklamaları yetersizdir. Dilin düzenlenişi ve kullanımıyla ilgili en büyük ipuçlarını veren olgu ise eşdizimliliktir. Eşdizimlilik, Türkçe üzerine yapılan çalışmalar için yeni sayılan bir çalışma sahasıdır. Eşdizimlilik kavramının 1951'de yabancı alanyazına girmesi ve kavrama dair geliştirilen teorilerin 1990'dan itibaren katlanarak artmasına rağmen özellikle yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretimi çerçevesinde bu konuya dair yazılmış tezlerin veya öğretim modellerinin ortaya çıkmamış olması, eğitimin gelişmesinde kaybedilen büyük bir zamandır. Üzerine binlerce sayfalık kitaplar yazılan bir kavramı ve uzantılarını bir tezde hakkıyla tanıtmak veya tartışmak mümkün olmayacaktır fakat en azından bir kapı aralanacaktır.

Yukarda belirtilen amaçlar çerçevesinde araştırma şu bölümlerden oluşmaktadır:

Çalışmada izlenen yol ve tezin anahattı hakkında bilgi veren bölüm giriş bölümüdür.

Birinci bölümde, yabancı ve Türkçe alanyazında dil öğretimi, sözcük öğretimi, sözcük ve sözvarlığı kavramları ele alınmaktadır. Bu bölümde terimler tanıtılmakta, kavramların tarihçesi hakkında bilgi verilmekte, farklı bakış açılarına göre bu kavramların nasıl farklılıklar geçirdiği veya geliştirildiği açıklanmaktadır.

İkinci bölümde eşdizimlilik kavramı, kavramın tarihçesi, önemi, farklı teorilere göre nasıl ele alındığı, neye göre farklılıklar gösterdiği, kalıp dil kullanımı, dil öğretimine sözlüksel yaklaşım modeli ve bu olguları çevreleyen akademik tartışmalar yer almaktadır. Bu bölümün sonunda dil öğretiminde seviyeye ve amaca uygun olarak seçilen metin türlerinin aynı zamanda özgün olmaları gerektiğinin altını çizen Dilidüzgün'ün yaklaşımını (2008,2010), Lewis'in (2000, 2008) modelleriyle birleştirerek hem metindilbilim hem de sözlüksel yaklaşıma uygun eşdizimlilik öğretimi modelleri sunulacaktır. Geliştirilen örnekler tek başlarına değil de bir ders izlencesine birleştirilmiş bütün bir ünite olarak düzenlenmiştir.

Üçüncü bölümde veriler, verilerin incelenmesi, geliştirilen sözcük listesi örneği üzerine çalışılmaktadır.

Tezin son bölümünde, araştırma soruları çerçevesinde ulaşılan sonuçlar ve öneriler aktarılmaktadır.

Gerek lisans gerekse yüksek lisans eğitimim sürecinde ve tezimi hazırlamamda bana öneri ve yorumlarıyla büyük katkılar sağlayan ve yardımcı olan tez danışmanım sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürlek'e teşekkürü bir borç bilirim. Benden maddi ve manevi desteğini asla esirgemeyen, benim için her şeyden önce gelen eğitim hayatımda beni hep daha ileriye gitmem için teşvik eden aileme ve

eşime, bana karşı gösterdikleri sonsuz sabır ve fedakârlıklarından dolayı teşekkür ederim. Ve son olarak, kızlarımdan onlarla vakit geçiremediğim için özür dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **ix**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **x**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xi**
GİRİŞ **12**

BİRİNCİ BÖLÜM
DİL ÖĞRETİMİ

1.1 Yabancı Dil Öğretimi 16
1.2 Avrupa Ortak Başvuru Metni 18
1.3 Yabancı Dilde Sözcük Öğretimi 19
1.4 Türkçe Alanyazında Sözcük Kavramı 23
1.5 Sözcük Öğretiminde Hedef Sözcük Listeleri 28

İKİNCİ BÖLÜM
EŞDİZİMLİLİK

2.1 Yabancı ve Türkçe Alanyazında Eşdizimlilik Kavramı 31
2.2 Dil Öğretimi ve Kalıp Dil 37
2.3 Dil Öğretiminde Sözlüksel Yaklaşım 43
2.4 Derlem Verilerinin Kullanımı 48
2.5 Eşdizimliler Nasıl Öğretilir? 51
2.6 Hedef Eşdizimliler Öğretim Modeli 58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YÖNTEM

3.1 Verilerin Toplanması 61
3.2 Verilerin Çözümlenmesi 160

SONUÇ VE ÖNERİLER **165**
KAYNAKÇA **168**
EKLER **174**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Seçilen Sözcüklerin Sıklık Verileri ve Tanımları 58

Tablo 2. Sözcüklerin Eşdizimlileri 83

Tablo 3. Eşdizimliler tablosunda (Tablo 2) kendini yineleyen sözcükler ve sıklıkları 132

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. L1 ediniminde Sözlükçe Oluşturulması (okuryazarlığın etkisi dâhilinde) ... 37

Şekil 2. Sınıf içi L2 öğretimiyle Sözlükçe Oluşturulması 37

Şekil 3. TUD'de *ağaç* sözcük biriminin görünümü 57

Şekil 4. TUD'de ağaç sözcük biriminin eşdizimlilerinin gözlenen eşdizimlilik sıklığına göre taranması 82

KISALTMALAR LİSTESİ

A1: Giriş seviyesi

A2: Başlangıç seviyesi

AOBM: Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni

B1: Eşik seviyesi

B2: Üstünlük seviyesi

C1: Etkili İşlemsel Yeterlilik

C2: Ustalık seviyesi

Çev.: Çeviren

DDİ: Doğal dil işleme

İng.: İngilizce

İYİTDK: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı

L1: Birinci dil/Ana dil

L2: İkinci dil/ Yabancı dil

TDK: Türk Dil Kurumu

Tr.: Türkçe

TUD: Türkçe Ulusal Derlem

YDOT: Yabancı dil olarak Türkçe

Vb.: ve benzeri

Yy: yüzyıl

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları yazanlar ve müfredatı tasarlayanlar artık dilbilgisi, sözvarlığı ve telaffuz gibi dilin geleneksel olarak gerekli olan yönlerinin öğretilmesinin yanı sıra dilin anlamlı kullanımının nasıl sağlanacağı üzerine odaklanmaya ve geleneksel ile moderni birleştirmeye başlamışlardır. Yabancı dil öğrenicilerinin sözcük öğrenimindeki sorunlardan biri öğreniciler ileri seviyede dahi olsalar çoğu zaman kullandıkları sözcüklerin yan anlam ve çağrışımlarından haberdar olmamalarıdır. Anadili konuşucularının kolaylıkla hâkim olduğu bu anlam alanları, öğreniciler tarafından bilinmemekte ve genellikle sözcüklerin sadece ilk ve düz anlamları bilinmektedir. Oysa her bir sözcük bir bağlam içinde anlam kazanmakta, birlikte kullanıldığı diğer sözcüklerle de bambaşka anlamlara bürünebilmektedir. Bu tür sözdizimsel yapıların yanısıra söylem içinde belli bir dilin konuşurları tarafından nedensizce bir araya getirilen öbekler mevcuttur. Bu öbekler dilde var olan eşdizimlilerdir. Eşdizimlilik dilbilimsel bir kavram olarak, bir sözcükbiriminin, kullanım esnasında, yanına belli bir başka sözcüğün eşanlamlısını değil de kendisini gerektirmesidir. Bu ifadedeki "kullanım esnasında" ifadesi, sözü geçen gerektirimlerin sözdizim veya kavramsal anlama bağlı olmayıp dil topluluğunun kullanıma bağlı olmasından ileri gelmektedir.

Günümüzde dil öğretimine uluslararası standartlar getirilmiştir. Avrupa Konseyi, yabancı dil öğretenlere ve öğrenenlere yardımcı olmak amacıyla Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni (Avrupa Konseyi, 2001) ve uygulaması niteliğindeki Avrupa Dil Gelişim Dosyası'nı önermektedir. Sözcük öğretimi, öğrenici için zevkli ve kolay hâle getirildiğinde dil öğrenimi için en basit ve bir o kadar önemli bir konu olmaktadır; çünkü öğrenici yabancı dilde yeni bir kelimeyi bütünüyle öğrenip kullanabildiğinde bu durum öğrenici için bir özgüven ve motivasyon kaynağı olmaktadır. Gözden kaçırılmaması gereken bir nokta, bir sözcüğü öğrenmenin kolay bir görev olmamasıdır. Tek başına bulunabilen sözcük birimler var olduğu gibi çok sözcüklü birimler de dilin parçasıdır. Chomsky'ci görüşe göre dil sınırsız bir üretimden oluşmaktadır; fakat yeni araştırmalara göre bu yaratıcı dil kullanımının bile bilindik, geleneksel dil kalıplarını kullanarak mümkün olduğu savunulmaktadır.

Konuşmaya başlanıldığında söylemin yapısı ve deyimselliği, duyulacak kalıp sözler bile önceden tahmin edilebilmektedir, yani dil, öbeklerden oluşmaktadır. İşte tam burada devreye giren eşdizimlilik bilgisi öğrenicilerin akıcı bir dil kullanımına sahip olabilmeleri için gerekli olmaktadır. Bu asla, öğrenicilere daha çok dilbilgisel kalıp veya kalıp ifade ezberletmek değil öğrenicilerin tıpkı anadili konuşucularının sahip olduğu gibi bir kalıp söz repertuarına sahip olup onun içinden doğru olanı seçebilmeleri demektir. Mevcut araştırma da dilsel olguları daha küçük parçalara bölme eğilimi yerine daha bütünsel bir bakış açısı benimseyen teoriler çerçevesinde eşdizimlilik kavramını inceleyip bunu Türkçe öğretimiyle pekiştirmeyi amaçlamaktadır.

Yabancı dil öğrenicileri için hedef sözcük listeleri senelerdir kullanılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, öğrenicilere sunulacak sözcükler sıklık derecelerine göre belirlenmektedir. Geleneksel sözcük listeleri derlem temelli sıklığa dayalı taramalar sonucunda ortaya çıkarılmakta ve öğrenicilere doğal dil ortamında en sık kullanılan sözcükleri sunmaktadır. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yazılı/sözlü geniş verilerin incelenebilir hale gelmesi, bilgisayar destekli dil bilimi (computational linguistics) çalışmaları için önemli bir eşik olmuştur. Yabancı alanyazına ilk defa 1951 yılında giren eşdizimlilik, Türkçe üzerine yapılan çalışmalar için yeni sayılan bir çalışma sahasıdır. Yabancı dil öğretiminde kalıp dil ve sözlüksel yaklaşım teorileri geliştirildikçe eşdizimliliğin ne derece önemli bir alan olduğu ortaya çıkmıştır.

Mevcut araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çerçevesinde sözlüksel yaklaşım modeli ve kalıp dil kullanımı yoluyla sözcük öğretimi ve eşdizimlilik konuları üzerine odaklanmıştır. Bu konular hakkında detaylı kuramsal bilgilere değinildikten sonra İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Dil Merkezinde YDOT öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C seviyesinin (Yılmaz & Bölükbaş, 2016) sunduğu hedef kelime listelerinden 45 sözcük gelişigüzel seçilmiştir. Bu sözcükler A1 'den *ağaç, bilgisayar, şemsiye, eski, sağlıklı, güçlü, gelmek, çalmak, yazmak*, A2'den *börek, ilaç, levha, esprili, lezzetli, inatçı, dökmek, itmek, silmek,* B1'den *kaban, bilek, fatura, endişeli, kiralık, ıslak,*

uğraşmak, basmak, harcamak, B2''en *tulum, kaya, heykel, zarif, bilinçli, azimli, kandırmak, fısıldamak, yönelmek*, C seviyesinden ise *piyanist, mermer, pusula, çelimsiz, takıntılı, yaygın, oymak, zehirlemek, eritmek* olmak üzere her seviyeden seçilmiş üçer isim, sıfat ve fiildir. Bu sözcüklere dair yapılan araştırma sırasıyla şu aşamalardan geçmiştir:

I. Türkçe Ulusal Derlem'de (TUD) gözlenen sıklık verileri belirlenmiştir,
II. Türk Dil Kurumunun web sayfasında bulunan Büyük Türkçe Sözlük'ten sözcüklerin tanımları derlenmiştir.
III. Sözcüklerin Eşdizimlilikleri TUD kullanılarak sırasıyla 1 sol- 1 sağ ve 2 sol- 2 sağ pencere aralığına ve gözlenen eşdizimlilik sıklığına göre belirlenmiştir.
IV. Ortaya çıkan tablo Textalyser çevrimiçi text analysis tool (Textalyser, 2017) kullanılarak analiz edilmiş ve kendini yineleyen sözcükler ve kaç kere yinelendikleri belirlenerek bir liste oluşturulmuştur.
V. Yeni sözcüklerin tek tek ve eşdizim dizgeleri içinde nasıl bir görünüm oluşturdukları belirlenerek sınıf içinde kullanılabilecek örnek etkinlik ve alıştırmalar hazırlanmıştır.

Tezin Konusu ve Amacı

Alanyazın incelendiğinde, YDOT eğitimi üzerine yapılan araştırmaların önem kazandığı ve arttığı görülmektedir. Ne var ki batı dillerinde 1950'lerde önem kazanan dil öğretimi teorilerinden Türkçe alanyazında son yıllarda aktif bir şekilde faydalanılmaya başlanmıştır. Gerek kaynak azlığı gerekse çevirilerin yetersiz olması Türk dilinde öğretimin ilerleyişini yavaşlatmaktadır. Araştırmanın konusu, eşdizimlilik olgusunun öncülü olan farklı kuramları, ilkeleri ve ilgili diğer araştırmaları inceleyerek eğitimcilere ve öğrenicilere eşdizimlilik farkındalığı kazandırmaktır.

Mevcut araştırma, YDOT öğretiminde adından fazla bahsedilmeyen dil öğretim teorilerinden kalıp dil öğretimi ve sözlüksel yaklaşım bağlamında eşdizimliliği ele alarak sözcük öğretimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Soruları

Tezde yanıt aranan temel sorular şu şekildedir:

i. Yabancı ve Türkçe dil eğitiminde sözcük öğretiminin önemi nedir?
ii. Sözcük öğretimi üzerine geliştirilmiş dil teorilerinden hangileri eşdizimlilerin öğretimini desteklemektedir?
iii. YDOT öğretimi ders kitaplarında sunulan hedef sözcük listelerinde hangi eşdizimli sözcükler bulunmaktadır?
iv. YDOT öğretiminde kullanılacak faydalı bir eşdizimliler listesi nasıl derlenir?
v. Öğreniciler için derlenen hedef eşdizimliler listesi hangi etkinlik ve alıştırmalar ile ders kitaplarına eklenebilir?

Sayıltılar

Araştırma soruları çerçevesinde araştırmanın sayıltıları şu şekildedir:

- Ders kitaplarında bulunan hedef sözcük listeleri yabancı alanyazında ispatlanmış teorilere göre derlenmiştir.
- Saptanan eşdizimli öbeklerin öğretim materyallerini ne derece zenginleştirdiği saptandığında tek düze sözcük öğretiminden vazgeçilecek ve dilin sözlüksel doğası dikkate alınacaktır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Dil Merkezinde YDOT öğretiminde kullanılan A1, A2, B1, B2, C seviyesi ders kitaplarının sunduğu hedef kelime listeleri temel alınıp seçilen üçer sıfat, isim ve fiil türündeki 45 sözcük ile sınırlıdır.

1. DİL ÖĞRETİMİ

1.1 Yabancı Dil Öğretimi

Dil öğretimi, ya da genel olarak eğitim belirlenmiş kurallara, bir sisteme ve çizgiselliğe sahiptir fakat öğrenim bundan farklıdır. Öğrenim karmaşıktır, edinim bir sisteme dayanmaz. Bir öğrenicinin neyi hangi sırayla ve ne kadar hızlı öğreneceği eğitimcinin kontrolü dışında kalan alanlardandır. Eğitimin çizgisel ve adım adım ilerlemesine karşın öğrenim daha çok içsel, döngüsel ve zamanla gelişen bir olgudur. Her öğrenici yeni bir bilgi ile karşılaştığında, daha önceden içselleştirmiş olduğu, edindiği bilgilerle yeni bilgi arsında bir bağ kurar ve eski bilgiyi düzenler. Bilgilerimizi sürekli düzenleriz. Dolayısıyla öğrenim sadece bilgilerin üst üste birbirine eklenmesi olarak düşünülmemelidir. Bunun yanı sıra ana dili öğretimi ile yabancı dil öğretimi arasında da farklılıklar vardır. Demircan'a (2013, s. 52) göre ikinci dil öğreniminde öğreniciler ana dilde sahip oldukları bilgi ve becerilerden destek alarak yeni kazanımlar sağlarlar, yani aktarım (transfer) yaparlar. Halliday (Demircan, 2013: 63)'e göre ana dilini öğrenen kişi anlatımı (how to mean) öğrenir. "Yabancı dil öğretimi; zihinsel, psikolojik ve akademik olmak üzere birbirinden farklı, çok katmanlı süreçleri içeren ve dairesel olarak ilerleyen bir öğretim alanıdır" (Temur, 2016, s. 35).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi özellikle son 20 yıl içerisinde büyük önem kazanmıştır. Türkiye, Millî Eğitim Bakanlığının uluslararası ilişkilerini sağlam bir şekilde yürütmeye başlaması ve karşılıklı yaptığı anlaşmalarla dünyanın pek çok ülkesinde Türkçe Dil Öğretim Merkezi kurmuştur. Dolunay (2005, s. 267), araştırmasında Türkiye'de ve dünyada Türkçe öğreten merkezleri ve internet sitelerini belirlemiş ve 57 ülkede 223 Türkçe öğretim merkezi bulunduğunu saptamıştır. Bu durum Türkçenin yabancılara öğretiminin yalnız Türkiye'de değil Türkiye dışında birçok ülkede de büyük bir hızla ilerlediğinin göstergesidir.

Herhangi bir dil konuşulduğu esnada, konuşurlar konuşmalarını dinleyicilere, konuşma anına ve durumuna göre ayarlamak için sözcük seçiminden vurgulamalarına kadar pek çok zihinsel işlem yaparlar. Dolayısıyla dil öğrenme ve

duruma uygun dil üretimi için dilbilgisi, sözvarlığı ve doğru telaffuzu bilmek sadece asgari yeterlilik sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarını yazanlar ve müfredatı tasarlayanlar artık dilbilgisi, sözvarlığı ve telaffuz gibi dilin geleneksel olarak gerekli olan yönlerinin öğretilmesinin yanı sıra dilin anlamlı kullanımının nasıl sağlanacağı üzerine odaklanmaya başlamışlardır. Sözü yani bireysel konuşma akışını anlamak, kelime dağarcığını, dilbilgisini ve sözcüklerin bağlam içinde aldıkları anlamı anlamaktır. Bununla beraber herhangi bir topluluğun sözlü dilinin telaffuzunun, sözvarlığının ve dilbilgisinin zaman içinde değişmesi de kaçınılmazdır. Dolayısıyla eşdizimlilikten haberdar olan bir öğrenici sözcük dağarcığını sözlüksel ilişkilerle yürüttüğü için bu değişimlerden en az seviyede etkilenecektir. Yabancı dil öğrenicilerinin sözcük öğrenimindeki sorunlardan biri ileri seviyede dahi olsalar çoğu zaman kullandıkları sözcüklerin yan anlam ve çağrışımlarından haberdar olmamalarıdır. Anadili konuşucularının kolaylıkla hâkim olduğu bu anlam alanları, öğreniciler tarafından bilinmemekte ve genellikle sözcüklerin sadece ilk ve düz anlamları bilinmektedir.

Dil öğrenicileri pek çok geriletici sorunla karşılaşırlar. Tarih içinde bu sorunlar deneme yanılma yöntemiyle yeni teknikler ve yöntemler denenerek giderilmeye çalışılmıştır. Demirel (2007) yabancı dil öğretimine yönelik yazdığı eserinde başlangıçtan günümüze kadar geliştirilmiş ve uygulanmış dil öğretim yöntemlerini dilbilgisi – çeviri yöntemi, dolaysız (direkt yöntem), işitsel – dilsel yöntem, doğal yöntem, bilişsel yöntem, toplu fiziksel tepki, sessizlik yöntemi, grupla dil öğretimi, telkin yöntemi, iletişimsel yöntem ve yöntem sonrası dönem diye de adlandırılan seçmeli yöntem olarak detaylı bir şekilde açıklamıştır. Bu yöntemlerin her birinde de sözcük öğretimi farklı teknikler kullanılarak uygulanmıştır. Örneğin, dilbilgisi – çeviri yönteminin odaklandığı nokta sadece birinci dilden ikinciye veya ikinciden birinciye çeviri yapabilmek amacıyla öğretilen dilbilgisi kuralları ve sözcük listelerinin ezberlenmesi üzerineyken, işitsel – dilsel yöntem dilbilgisel kalıpların tekrarına yaptığı vurgu ve sözcüklere daha az önem vermesi sebebiyle dolaysız yöntemden farklılaşmaktadır.

Geleneksel yaklaşımlarda, dilin dilbilgisinde uzmanlaşıp binlerce sözcük öğretildiğinde öğrenicinin her istediğini anlatabileceği varsayılır. Oysa ana dili konuşucularının zihninde dil, öbekler hâlinde depolanmaktadır. Eşdizimliler, ana dili konuşucuları için dilde büyük bir kolaylık sağlarlar. Durumları, çok az sözcükle fakat çok kesin bir şekilde tanımlar. Ana dili konuşucuları, çok az dilbilgisel unsur fakat tam anlamıyla ifadeyi karşılayabilecek söz öbekleriyle iletişim kurabilmektedir. Eğitim sürecinde öğreniciye ne kadar az eşdizimli yapı sunulursa, konuşma esnasında öğrenici o kadar çok ve uzun dilbilgisel cümle kurmak zorunda kalacak ve öğrenicinin kendini doğru ifade edebilmek için uzattığı cümlelerde hata yapma olasılığı da artacaktır. Örneğin, ana dili Türkçe olan biri "dönüm noktası" gibi bir yapıyı hiç düşünmeden telaffuz ediyorken, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen biri bunun yerine "hayatımda her şeyin tamamen değiştiği çok önemli bir an" gibi uzun bir yapıyı kurmaya çalışacaktır. Öğrenicilerin kurduğu uzun tümceler dilbilgisel açıdan hiçbir hata barındırmasalar dahi bir ana dili konuşucusunun tercih etmeyeceği bir söylem olur. Örneğin "İçinde kötü şeyler, ilaçlar olmayan yemekler arıyor." gibi bir tümce karşınıza çıktığında hiçbir dilbilgisel hata olmamasına karşın söylemde bir anlam bulanıklığı olduğu göze çarpmaktadır. Öğrenici eğer "sağlıklı besinler" eşdizimini bilirse, bir anadili konuşurunun tercih edeceği şekilde "Sağlıklı besinlerle beslenmeye çalışıyor" der. Bu bağlamda görülmektedirki akıcı dil kullanımı, dilbilgisel kalıpların daha iyi ezberlenip daha fazla kalıp kullanılmasıyla değil tıpkı anadili konuşucularının sahip olduğu gibi bir kalıp söz ve eşdizimlilik repertuarına sahip olup onun içinden doğru ifadeleri seçmekle olabilmektedir.

1.2 Avrupa Ortak Başvuru Metni

Günümüzde dil öğretimine uluslararası standartlar getirilmiştir. Avrupa Konseyi, yabancı dil öğretenlere ve öğrenenlere yardımcı olmak amacıyla Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni (Avrupa Konseyi, 2001) ve uygulaması niteliğindeki Avrupa Dil Gelişim Dosyası'nı önermektedir. Bu standartlara göre Avrupa Konseyi'nin ve üye ülkelerin benimsediği dil öğretim yöntemi iletişimsel yöntemdir ve öğreniciler için A (1/2), B (1/2), C (1/2) olmak üzere üç seviye belirlenmiştir. Her bir seviyede öğrenicinin kazanımları farklıdır, A seviyesi dil öğreniminin başlangıç ve en temel seviyesiyken C seviyesindeki birey artık bağımsız kullanıcı olarak

nitelendirilmektedir. Avrupa Konseyi, AOBM, sınıflama ve ölçütler aracılığıyla dil kullanımının karmaşıklığını dil öğrenimi açısından sadeleştirmeyi, dil beceri derecelerini de A, B ve C olmak üzere Temel, Bağımsız ve Yetkin kullanıcı olarak üç aşamaya ayırmakla da dil kullanımında standart ölçme ve sertifikalandırmalarda ortaklık sağlamayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, yabancı dili öğrenen birey AOBM'deki dil düzeylerinden (A1 – Giriş, A2 – Başlangıç, B1 – Eşik, B2 – Üstünlük, C1 – Etkili İşlemsel Yeterlilik, C2 – Ustalık) hangisine dâhil olduğunu öz değerlendirme kontrol listesinde yer alan dil betimleyicilerine göre anlayabilecektir (Uzun, 2005, s. 317). Bu seviyelerin içerikleri, öğretilmesi gereken yapılar ve okuma, yazma, dinleme, konuşma olmak üzere belirlenen dört temel dil becerisinin gerektirimleri önceden belirlenmiştir. Sözcük öğretimi konusuna bakıldığında, bu metne göre temel seviyede (A1/A2) öğreniciye, konusuna göre somut; anlamına göre temel, eş ve zıt anlamları sormak daha uygunken; orta ve ileri seviyelerde (B1/B2 ve C1/C2) somut konularla birlikte daha çok soyut ve akademik konular, anlamına göre ise mecaz, terim anlam, deyim ve atasözü sormak daha uygundur (Civelek, 2015, s. 28).

1.3 Yabancı Dilde Sözcük Öğretimi

Dil öğretim müfredatı, kelimeye, onların anlamlarını kazandırmaya odaklanmakta; fakat önceliği dilbilgisine vermektedir. Sözcükler birebir karşılıkları olan olgular değildir, bir sözcüğü bilmek onun hangi dizimlerde, kalıplarda, hangi eşdizimlilere sahip olduğunu bilmekten geçmektedir.

Sözcük öğretimi, öğrenici için zevkli ve kolay hâle getirildiğinde dil öğrenimi için en basit ve bir o kadar önemli bir konu olmaktadır; çünkü öğrenici yabancı dilde yeni bir kelimeyi bütünüyle öğrenip kullanabildiğinde bu durum öğrenici için motivasyon kaynağı olmaktadır. Gözden kaçırılmaması gereken bir nokta, bir sözcüğü öğrenmenin kolay bir görev olmamasıdır. Yabancı dilde sözcük öğretimi üzerine çalışmaları olan Nation (Nation I. S., 1990, s. 31) bir sözcüğün "bilinmesi"nde gerekli olan farklı özellikteki bilgiler üzerine bir liste derlemiştir. Bu listeye göre bir sözcüğü bilmek onun anlamını, yazımını, telaffuzunu, dilbilgisel özelliklerini, eşdizimlilerini, kesitini (kullanım alanı), çağrışımlarını, sıklığını

bilmektir. Nation'ın derlediği bu listedeki maddelerin hepsinin aynı anda bütünüyle gerekmediğini unutmamak gerekir. Bir öğrenici ilk başta sözcüğün biçimini ve temel anlamını öğrenebilir. Aşamalı olarak zamanla dilbilgisel işlevini, eşdizimlilerini ve diğer özelliklerini anlamaya başlayacaktır. Nation (2005) sözcüklerin sahip olduğu bilgilerin ve özelliklerin karmaşıklaşmasıyla öğrenicilerin daha çok hata yaptıklarından bahsetmektedir. Yani bir sözcüğün etkili biçimde öğretilmesi isteniyorsa, tıpkı herhangi bir sözlükte sözcüğün ilk olarak düz ve en sık kullanılan anlamının verilmesi gibi o sözcükle ilgili bilgilerin hepsi bir anda değil aşamalı olarak ve az az verilmelidir. Makalesinde yer verdiği sözcükleri hızla gözden geçirme yolları isimli tablosu şöyledir:

1. Sözcüğün anlamını hızlıca (a) birinci dilde (L1) çevirisini vererek (b) ikinci dilde (L2) bilinen bir eşanlamlısını veya yine L2'deki kısa tanımını (c) bir obje veya resim göstererek (d) hızlı bir canlandırmasını yaparak (e) basit bir resim veya diyagram çizerek, (f) sözcüğü parçalara bölerek ve bu parçaların anlamlarını sonra tüm sözcüğün anlamını vererek (parçalı sözcük stratejisi) (g) sözcüğün anlamının bağlam içinde kullanıldığı birkaç cümle vererek (h) sözcüğün başka göndergeleri ve yan anlamları hakkında bilgi vererek verin.

2. Sözcüğün yapısına (a) sözcüğün yazımını ona benzer bilinen başka sözcüklerin yazımına benzediğini göstererek (b) sözcüğün telaffuzunu ve vurgulanmasını göstererek (c) sözcüğü meydana getiren önek, sonek ve kökü göstererek (d) öğrenicilere sözcüğün telaffuzunu tekrar ettirerek (e) sözcüğü tahtaya yazarak (f) sözcük düzensiz bir sözcük ise (yabancı diller için geçerli) bunları yazarak göstererek dikkat çekin.

3. Sözcüğün kullanımlarına (a) sözcüğün dilbilgisel ulamını (sayılabilir/sayılamayan, geçişli/geçişsiz vb.) belirterek (b) sözcüğe benzer birkaç eşdizimliliği vererek (c) sözcüğün (resmi, eşdizimli, kaba, sadece çocuklara yönelik kullanılan, sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan, eski moda, kullanımdan düşmüş, teknik, sık kullanılmayan vb.) kullanımda sınırlı olduğu alanlarından bahsederek (d) sözcüğün çok bilinen bir zıt anlamlısını veya yine aynı sözcüğün ait olduğu sözlüksel takımı tanımlayan başka bir iyi bilinen sözcük vererek dikkat çekin.

İlkeler

1. Öğretimi basit ve açık yapın. Karmaşık örnekler vermeyin.

2. Bir kalıp veya örnekseme göstererek güncel bilgiyi geçmiş bilgi ile ilişkilendirin.

3. Sözlü ve yazılı gösterimler yapın (Hem tahtaya yazın hem sözlü olarak anlatın)

4. Dikkatinizi en çok hâlihazırda biraz bilinen sözcüklere yoğunlaştırın.

5. Eğer bir sözcüğün kullanım sıklığı yüksek ise onu bir kenara not almalarını isteyin.

6. Bilinmeyen veya çok az bilinen ilişkili sözcükleri gündeme getirmeyin (Nation, 2005, s. 1-2)

Sözcük öğretiminde bir ders saatinde kaç sözcük öğretileceği üzerine Demirel (2012, s. 115) şunları belirtmektedir: "40-50 dakika arasında olan bir ders saatinde normal 5-10 sözcük öğretilmesi uygun görülmektedir. Grubun niteliğine ve ilgi alanlarına göre bu sayı 20-30 sözcüğe kadar çıkabilir. Ancak sözcüklerin tam olarak öğrenilmesi için öğrencinin yeni öğrendiği sözcüğü" yazılı ve sözlü olarak anlayabilmesi ve sorulduğunda anlamının ne olduğunu hatırlayabilmesi önemlidir. Hedef kitle düşünüldüğünde "yabancılara Türkçe öğretirken amaç, bir yabancının Türkiye'de lisans veya lisansüstü eğitim yapabilmesini sağlamaksa öğretilecek sözcükler farklı, ev hanımlarına günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri düzeyde Türkçe öğrenmelerini sağlamaksa farklı olacaktır." (Barın, 2003, s. 312)

Öğrenicilerin dil ve iletişim becerileri ancak sözcük bilgisiyle birlikte gelişebileceğinden bu sözcüklerin seçimi son derece önemlidir. Öğrenicilere sunulan sözcüklerin, günlük hayatta veya akademik hayatlarında en sık karşılaşacakları ve kullanma ihtiyacında bulunacakları sözcüklerden seçilmesi, eğitim sürecinin gelişigüzel seçilmiş hedef sözcük listeleriyle verimsizleştirilmemesi gerekmektedir. "Dil öğretiminin temel hedefi, bireyin anlama ve anlatma becerilerini geliştirerek toplumsal iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır. Bu amacın gerçekleşmesi için yalnızca dinleme, konuşma, okuma, yazma şeklinde dört başlık altında ele alınan dil becerilerini geliştirmek yeterli olmayabilir" (Demir & Melanlıoğlu, 2011, s. 632). "Dilin yapısını bilmek, yeterli sözcük dağarcığına sahip olmak ve bu iki bilgiyi okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri kapsamında

kullanabilmek dil öğretiminin temel çerçevesini oluşturmaktadır" (Tüfekçioğlu, 2016, s. 268). "Her beceri (okuma, yazma, dinleme, konuşma) ve dil bilgisi birbiri ile bağlantılı olsa da sözcükler dil öğretiminin her alanına yayılmıştır." (Tüfekçioğlu, 2016, s. 268). Dört temel beceriyi geliştirmek için müfredatta pek çok destekleyici teknik vardır; "Okuduğunu ve dinlediğini anlama uygulamaları, yazma ve konuşma öğretimi uygulamaları, dil bilgisi öğretimi uygulamaları ve bütün bu uygulamaları destekleyen kelime öğretimi uygulamalarıdır. Bu nedenle sözcük öğretimine gerekli önem verilmelidir. Çünkü birey, sahip olduğu kelime oranında çevresini anlamakta ve kendini bu oranda anlatabilmektedir." (Demir & Melanlıoğlu, 2011, s. 632).

Dilbilgisi eğitimini ele alırsak, İngilizce öğrenen bir Türkçe konuşuru için present perfect tense gibi Türkçede tam bir karşılığı olmayan veya yakın geçmiş zaman olarak isimlendirebileceğimiz bir zamanı anlamak hemen gerçekleşmez. Yakın geçmiş zamandan önce, şimdiki ve geçmiş zaman anlaşılmalıdır, yani dilbilgisel unsurlar birbirinden bağımsız şekilde edinilemez. Öğrenici için bu zamanları hangi şartlarda kullanmak gerekir, birinin yerine diğeri neden tercih edilir gibi sorular ancak farklı bağlamlarda kullanım, farkındalık ve tekrar ile ortadan kalkabilir. Sözcük öğrenimi ve araştırma konusu olan eşdizimlilik de aynı biçimde düşünülebilir. Esir, köle, tutsak sözcükleri ilk bakışta birbiriyle eş anlamlı olarak görünebilir; fakat ana dili Türkçe olan biri savaş sözcüğüyle birlikte muhtemelen savaş esirleri, ikincil olarak ise savaş tutsakları diye bir tümce kuracaktır ama asla savaş kölesi/köleleri demeyecektir. Türkçe Ulusal Derlemi de aynı sonucu göstermektedir. Savaş sözcüğünün bir milyon sözcükteki sıklık değeri 212.1'dir ve en çok "soğuk, iç, uçağı, yıllarında, esirleri, karşıtı, nükleer, soğuk ve suçları" sözcükleriyle eşdizimlidir. Karşımıza sayfa başına 10 kayıt ve toplamda 50 sayfa sonuç çıkmaktadır. Örneğin güçlü/kuvvetli, yürek/kalp, siyah/ kara, kafa/baş sözcükleri birbirlerinin yerine her zaman kullanılabilirler mi yoksa farklı sözcüklerle bir araya gelip farklı anlamlar mı yaratır. Kafa sözcüğü ve baş sözcüğü eşanlamlı olarak geçse de farklı dizilimlerde kullanılır. Tıpkı yabancı dil olarak İngilizce öğrenen bir Türk için ing. vacation (tr. tatil) ve ing. holiday (tr. tatil) sözcükleri ancak anadili konuşurları ile zaman geçirip bu sözcüklerin değişik kullanımlarına tanık olup farkındalık kazandığında, aradaki nüansın farkına varmasıyla eşanlamlı

sözcükler kategorisinden çıkacağı gibi yabancı dil olarak Türkçe öğrenen herhangi biri de ancak bu sözcüklerin eşdizimlilerini bilirse kelimenin tüm anlamlarının farkına varabilecektir. Görüldüğü üzere burada öğreniciye yardımcı olacak materyal geleneksel bir tek veya çift dilli sözlük değildir. İşte tam burada devreye giren eşdizimlilik bilgisi öğrenicilerin akıcı bir dil kullanımına sahip olabilmeleri için gerekli olmaktadır. Bu asla, öğrenicilere daha çok dilbilgisel kalıp veya kalıp ifade ezberletmekle değil öğrenicilerin tıpkı anadili konuşucularının sahip olduğu gibi bir kalıp söz ve eşdizimliler repertuarına sahip olup onun içinden doğru olanı seçebilme ile mümkündür.

1.4 Türkçe Alanyazında Sözcük Kavramı

Türkçe alanyazında sözcük teriminin tarih içinde nasıl tanımlandığı da önemli bir noktadır. Sözcükler doğal konuşucuların sezgisel olarak tanımlayabildikleri, bu nedenle de modern kavrayışlarda yer alması gereken ögelerdir. Ancak modern çalışmalarda sözcük değil sözcükbirim (lexeme) olarak adlandırılır. Zaman içerisinde ortaya sözcüğün farklı niteliklerini ele alan farklı tanımlar ortaya çıkmıştır. Dilbilim Sözlüğü'ne göre; "**sözcük:** (word) *biçimbilim* Kendisinden önce ve sonra bir boşluk bulunabilen, anlam taşıyan birim; bir sözce içinde tek bir biçimbirimden oluşabildiği gibi tümce içinde gerekli ekleri de almış olan diğer birimlerden bağımsız olarak söylenebilen birim. Sözlükbirim, sözlüksel birim, sözcük biçim için kullanılan ve kuramsal sezdirimi olmayan, geleneksel adlandırma. Bazı dilbilimsel açıklamalarda sözcüğe kuramsal bir konum kazandırıldığı görülür; örn. Mark Aronoff'un türetim açıklaması böyle bir varsayıma dayanır (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 234)". Bu tanım, öncelikle "kendisinden önce ve sonra bir boşluk bulunabilen, anlam taşıyan birim" tanımıyla başlamış olduğundan dolayı sözcük kavramını tam olarak tanımlayamamıştır. Örneğin bu tanıma göre eğer "bugün okula otobüs ile geldim" tümcesindeki gibi bir beş ayrı sözcükten oluşan diziliş ve yapı göz önünde bulundurursa herhangi bir sorunla karşılaşılmamakta fakat "yönetim insanmerkezli bir bakışaçısına sahip" tümcesindeki gibi birleşik yapılardan oluşan bir cümlede ortaya sorun çıkmaktadır. Örnekteki *bakışaçısı* ve *insanmerkezli* birleşikleri iki sözcük olarak mı, tek sözcük olarak mı alınmalıdır? Verilen tanıma göre önünde ve ardında bulunan boşluklara göre sözcükleri sınıflandırmak birleşik sözcüklerde

anlamsızdır. Bunlar, Türkçedeki imla sorunlarından kaynaklanmaktadır. Ayrı yazılan bitişik sözcükler olduğu gibi bitişik yazılan birleşik sözcükler de mevcuttur. Örneğin *etmek, edilmek, eylemek, olmak* gibi yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır. Burada anlam değişikliği önemli bir parametredir. Anlam değişikliğine uğrayan *hanımeli, suçiçeği* gibi örneklerde görüldüğü üzere birleşme sırasında sözcüklerden ikisi de veya ikinci kelime anlam değişikliğine uğramıştır ve sözcükler bitişik yazılmıştır. Bir sözcük bitişik yazılıyorsa, bu bakışa göre "kendisinden önce ve sonra boşluk bulunur" tanımına uyulmakta, fakat ayrı yazılan bir birleşik olduğunda bir sorunun ortaya çıktığı görünmektedir. Verilen sözcük tanımından bunların bir mi yoksa iki sözcük olarak mı alınması gerektiği anlaşılmamaktadır.

Topaloğlu'nun (1989) Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü'nde kelime tanımı şöyledir: "*Tek başına anlamı olan veya anlamlı kelimeler arasında ilişki kurmaya yarayan bir veya birden çok heceden oluşan ses öbeği*" (Topaloğlu: 1989). Bu tanıma göre sözcük olmanın tek koşulu, tek başına birimin bir anlamı olması veya anlamı olan diğer kelimeler arasında bağlantı kurabilmesidir. Edat, takı, ünlem gibi kavramlar bağ kurdukları için bu kategori içinde değerlendirilmektedir. Bir diğer önemli tanım noktası da *bir veya birden çok heceden oluşan ses öbeği* denmesidir. Burada göze çarpan bir husus çekim kavramı üzerinde hiç durulmamış olmasıdır. Sözcükler çeşitli biçimbirimler alarak sözcük biçime dönüşmektedir. Burada sözcükbiçim, kelime olarak değerlendirilebilir mi belli değildir. Örneğin "*bakarak, koşarak*" sözcükleri başlı başına bir sözcük olarak değerlendirilebilir mi ve tek başına anlamlı olan kısım nedir belli olmamaktadır? *Koşmak* sözlükbirimi yalın hâliyle mi sözcük olarak alınmalıdır veya *koşarak* sözcüğü mü bu tanıma uymaktadır. Sözcükler yazıbirimsel, sesbilimsel ve sözcükbirim olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. İlerleyen paragraflarda bu ayrıma değinilecektir. Örneğin sözcükbirimler dilin sözvarlığında var olur, ama sözlükte maddebaşı olmayabilirler. *Koşarak* da bir sözcüktür fakat Topaloğlu'nun yaptığı tanıma göre *koşmak* sözcük olarak alınmalı ve *–arak* eki ayrılmalıdır.

Sözcük Türleri'nde kelime "Her dilin kaynaşmış bir düşünce, ses bileşimi ve dildeki öteki ögelerle yakından ilişkili bir anlama ve anlatma birimi" (Atabay, Kutluk, & Özel, 1983, s. 20) şeklinde felsefi bir tanım olarak sunulmuştur.

Sözcüğün en kapsamlı ve modern tanımı şöyle yapılmaktadır: "*Yazı dilinde aralarında belli bir boşluk bırakılan, konuşma dilindeyse belli duraklarla sezilen, çekim ve türetim gibi işlemlere tabi olarak çeşitli biçimleniş özellikleri gösteren ya da çeşitli biçimleniş özellikleri olmayıp çeşitli vurgu ve diziliş özellikleri gösteren, genellikle yeri ve konumu değiştirilebilen, bağlam içinde bir anlam, işlev ve değer kazanan, dilin çok yönlü özellikler gösteren en temel birimidir*"(Yılmaz, E., 2014, s. 90). Bu tanım, dilbilim çalışmalarında yazı dili ve konuşma dili ayrımı yapan ilk tanım olma açısından önemlidir. Sözcüğü tanımlarken hem yazı hem de konuşma dilinde ayrı ayrı ne olduğuna değinilmektedir. Yazı dili, bir dilin yazışmalarda, bilim ve sanat eserlerinin kaleme alınmasında kullanılan biçimdir. En küçük parçası harftir. Harf, yazının değişmez somut ögesidir. Bir göstergedir ve bir sesin yerini tutar. Konuşma dili, günlük konuşmalarda kullanılan ve yazı dilinden farklılıklar gösterebilen biçimidir. En küçük birimi sestir. Fiziksel ve akustik bir ögedir, ölçülebilir. Sözcük, konuşma esnasında duraklarla sezilir. Ayrıca "*çekim ve türetim gibi işlemlere tabi tutulabiliyor*" ve "*bağlam içinde işlev, değer ve anlam kazanabiliyor*" tanımlarının da sözcük tanımında bir ilk olduğu görülmektedir. Bir sözcüğün tanımında mutlaka yazımsal ve sesbilimsel özellikler yer almalı. Alanyazındaki kitap ve terim sözlükleri Türkçede isim, sıfat, zamir, zarf, fiil, takı, bağlaç, ünlem olmak üzere 8 kelime türü olduğunu belirtmektedir. Sözcük türleri kitabına bakıldığında ad, sıfat, belirteç (zarf), adıl, ilgeç (edat), bağlaç, ünlem, eylem olarak ayrıldıkları görülür. Yukarıda belirtilen tanımların zaman içinde kronolojik olarak nasıl değiştiği, dilbilimsel araştırma ve bilgilerden nasıl etkilendiği ortadadır.

Üç tip sözcük vardır:

1. **yazıbirimsel sözcük** (graphematic word) *genel* Yazıda iki ucuna boşluk verilerek yazılan sözcük; örn. Çocuklar sabahtan beri top oynuyor tümcesinde yedi yazıbirimsel sözcük bulunur. Yazıbirimsel sözcük adlandırması, sözcüğün sesbilimsel oluşumundan bağımsız olarak, sözcük saptaması yapma amacıyla kurulur. Bu anlamda Ali gelmişti tümcesinde iki yazıbirimsel sözcük bulunur ama aynı töz üç yazıbirimsel sözcük ile de gösterilebilir: Ali gelmiş idi. Yazımsal sözcük de denir (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 274).

2. **sesbilimsel sözcük** (phonological word) *biçimbilim* Genellikle yazımsal sözcükle karşıtlık kurmak üzere kullanılan bir terim. Sesbilimsel sözcük,

sözcük olma özelliği ünlü uyumları, vurgu gibi sesbilimsel ölçütlere dayanan sözcüktür. Bu ölçütlerin Türkçede bir çakışma sergilediği söylenebilir. Örn. dA bağlacı ünlü uyumuna girmesi bakımından bir sözcük değil biçimce olarak görülür. Vurguyu üzerine almaması bakımından ise ayrı bir sözcük özelliği gösterir. krş. Yazımsal sözcük (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 227)

3. **sözcükbirim** (lexeme) Bir dilin sözvarlığında olan bir sözcük; bir sözlükte maddebaşı olarak bulunabilir (Jackson, 2016, s. 18).

Yukarıdaki tanımlara göre yazımsal sözcük denilen kavramın daha çok boşluklarla sınırlandırılmış bir olgu, sesbilimsel sözcüğün tanımının ise daha çok anlam kısmına değindiği, ses bilimsel sözcük ses dizisidir dendiğinde farklı bir anlam çıktığı, sözlükbirim denildiğinde de işlev tanımının ortaya çıktığı görülmektedir. Sözlükte bir sözlükbirime bakıldığı zaman maddede parantez içerisinde isim, sıfat gibi ulam kategorisi belirtilir.

Tek tip bir sözcükten bahsetmenin mümkün olmadığı açıkça görülmektedir, sözcük kavramının tartışmalı bir konu olması karşımıza sözcük türlerinin sınıflandırılmasında yaşanan sorunlar olarak çıkar. Aynı sözlükte "**sözcük türü:** (part of speech) biçimbilim Bir sözcüğün ait olduğu dilbilgisel ulam; örn. Ad, eylem, niteleyici, belirteç vb. (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 235)" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlar çerçevesinde dilin en temel birimlerinden biri sayılan sözcüğün tarih içinde özelliklerinin ve işlevlerinin farkına varıldığı ve üzerine yapılan araştırmaların ne derece ilerlediği görülmektedir.

Sözcük türü olgusu etrafında süregelen akademik tartışmalar eşdizimlilik konusunu değerlendirirken de büyük önem taşımaktadır; çünkü Türkçenin eklemeli bir dil olup bir sözcükten ekler sayesinde farklı türde sözcükler türetilebilmesi öğreniciler için basit ve sağlıklı eşdizimli sözlükler oluşturmada bir engeldir. Örneğin, Türkçenin en yaygın sözcük yapım türü olan türetme ele alındığında, akıl sözcüğü isim akıllı sözcüğü ise sıfattır. Burada akıl sözcüğünü eşdizimli sözlüğüne maddebaşı yapacak olan öğrenici akıl sözcüğüyle en sık birliktelik gösteren

sözcükleri sıraladıktan sonra her bir yapım ekiyle beraber değişen eşdizimlilikleri sıralayamayacaktır. Sonuç olarak, şimdiye kadar yabancı alanyazında (özellikle İngilizcenin yapısına göre) araştırılan ve parametreleri geliştirilen eşdizimlilik, konusu Türkçe olduğunda yeni ilkelerle tekrar ele alınmalıdır.

Eşdizim sözlükleri, yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Geleneksel sözlüklerden farklı olarak özellikle bağlam ön plana çıkarılır ve sözcüklerin doğal dizilimi hakkında bilgi verilir. Örneğin 1997 yılında Jimmie Hill ve Michael Lewis, orta ve ileri düzeyde İngilizce öğrenenlerin dili doğru bir şekilde kullanmalarına yardımcı olması için The LTP Dictionary of Selected Collocations (LTP Belirli Eşdizimliler Sözlüğü) (Hill & Lewis, LTP Dictionary of Selected Collocations, 1997) adlı eseri hazırlamıştır. Sözlükte yer alan eşdizimliler genel olarak sıfat + isim, fiil + isim, isim + fiil, zarf + sıfat, fiil + zarf yapılarındadır. LTP Dictionary of Selected Collocations'da Answer (cevap) madde başının görünümü şöyledir:

ANSWER

V: accept, await, blurt out, call for, come forward with/out with/up with, demand, elicit, evade, expect, get, give, have, insist on, invent, look for, make up, offer, prepare, produce, provide, put forward, receive, record, refuse, reject, require, submit, supply ~

A: abrupt, aggressive, (un)ambiguous, appropriate, awkward, banal, bland, blunt, bold, civil, clear, complete, comprehensive, confused, considered, conciliatory, (in)correct, courteous, cryptic, (in)decisive, (in)definite, detailed, diplomatic, (in)direct, (in)distinct, early, evasive, explicit, favourable, feeble, final, firm, flippant, foolish, frank, fresh, frosty, full, glib, hasty, hesitant, immediate, impertinent, incoherent, ingenious, knowledgeable, mild, negative, non-committal, nonsensical, original, persuasive, plain, polite, poor, positive, precise, prompt, proper, provocative, rash, ready, reasonable, right, roundabout, rude, (un)satisfactory, sensible, silly, simple, straight, straightforward, succinct, thoughtful, unequivocal, vague, wrong ~

Madde başının tanımında kullanılan sistemde:

V: isimden önce gelen fiiller

A: sıfatlardır

Ayrıca V: ~ genellikle isimden sonra gelen fiiller, P: ismi içeren tümcelerdir.

Böyle bir sözlük öğrenici için hem bir kılavuz hem de dilini zenginleştirecek bir araçtır. Eşdizimli sözlüklerin yanı sıra bağlamlı dizinler de büyük önem taşımaktadır. TUD'de dizin, dağılım, listeler ve eşdizimlilik seçenekleri verilmektedir. Bağlamlı dizin, bilgisayarlarda depolanan binlerce metni içermektedir. Eşdizimliler sözlüğünün yanısıra öğrencilere internet ortamında bu yazılımları nasıl kullanacakları gösterilmelidir. Eşdizimlilere paralel olarak dizinlerde, bağlam içinde sözcüğün nasıl, hangi sözcüklerle bir arada, hangi dilbilgisel unsurlarla kullanıldığı rahatça gözlemlenebilir. Dolayısıyla eşdizimli sözlükler, sözlüklerden daha çok bağlamsal bilgi verirler. Sözcüğün eşdizimlisinin taranmasının yanı sıra bağlamlı dizin içinde onu görmek öğreniciye fazladan yarar sağlayacaktır. Çünkü bağlamlı dizinlerde sözcük, içinde geçtiği cümle ile birlikte gösterilmektedir. Eşdizimliler hakkında bilgi sahibi olan öğrenici, internette bu yazılımları kendi başlarına kullanarak belirli bir konuda sıkça karşılaşılan eşdizimlileri keşfedebilir.

1.5 Sözcük Öğretiminde Hedef Sözcük Listeleri

İkinci veya yabancı dil öğrenicileri için hedef sözcük listeleri kullanılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, öğrenicilere sunulacak bu sözcükler sıklık derecelerine göre belirlenir. Geleneksel kelime listeleri derlem ile tespit edilir, sıklığa dayalı taramalar sonucunda ortaya çıkarılır ve öğrenicileri doğal dil ortamında en sık kullanılan sözcüklerle tanıştırır. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yazılı/sözlü büyük verilerin incelenebilir hâle gelmesi, bilgisayar destekli dil bilimi (computational linguistics) çalışmaları için önemli bir eşik olmuştur. "Ana dili ve yabancı dil öğretiminde, öğretilecek dilin en sık geçen, en gerekli sözcüklerinin saptanması, bu öğretimden alınacak sonucun başarılı olup olmamasında rol oynamakta, öğrenen kişiye en gerekli sözcüklerin belirlenmesi konusunda, özellikle sıklık sayımlarına dayanan çalışmalar yapılmaktadır" (Aksan, 1990, s. 19). Burada Aksan'ın "öğrenen kişiye en gerekli sözcüklerin belirlenmesi" ifadesi önemlidir ve sözcük öğretiminin öğrenicinin amacına uygunluğu ve etkin sözvarlığı ile ilişkilidir. Her dil topluluğunda farklı sosyal ve yerel varyantlar vardır ve bu farklı kesimlerin hâkim oldukları sözvarlığı da birbirinden farklılık gösterir.

Aksan (2004), Türkçenin sözvarlığı eserinde sözvarlığı nedir sorusuna şu yanıtı vermektedir:

"Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz. Sözvarlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar –ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir… Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep sözvarlığının incelenmesiyle ortaya çıkar" (Aksan, 2004, s. 7-8).

Bu tanımda sözvarlığı kavramı çok geniş bir biçimde ele alınmaktadır. Dil sadece göstergeleri yansıtmamaktadır. Dilin, sözvarlığı bir toplumun geçmişten günümüze uzanan birikimi ve kültürüdür. Dilbilim Sözlüğü'ne göre "*sözvarlığı (vocabulary) genel Bir dilin sözlüksel birimlerinin ve sözlükçesinin tümü; sözlüksel birimlerin oluşturduğu açık dizge. İletişim gereksinimlerine koşut olarak dilin sözvarlığı sürekli gelişir. Sözcük dağarcığı da denir, bkz. etken sözvarlığı, edilgen sözvarlığı"* (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 247) olarak tanımlanmaktadır. Burada geçen sözlükçe sözcüğü ise zihinsel bir sözlükçedir. Zihinsel sözlükçe, kişinin sahip olduğu birikimlerdir. Geleneksel yaklaşımda sözlükçe, sözvarlığı demektir. Bazı sözcükler etken olarak kullanılmaktayken bazıları etken kullanılmamaktadır.

Sözvarlığı ikiye ayrılır: Etken sözvarlığı ve edilgen sözvarlığı. Etken sözvarlığı, bir ana dili konuşurunun günlük hayatta kullandığı 300 ile 500 adet arasında değişen sözcüktür. Edilgen sözvarlığı ise bir dilin olanaklarının tümüdür. Örneğin Türkçenin en kapsamlı sözlüklerinden biri olan Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te (Ayverdi & Topaloğlu, 2005) maddebaşı ayak sözcüğü ele alındığında, bu sözcükle ilgili 12 tanımın var olduğu, bu tanımlardan sonra kırmızı renkte ara maddelerin başladığı görülmektedir. Herhangi bir ana dili konuşuru ayak sözcüğünün

bu 12 tanımından ilk birkaç tanesini kesinlikle, sonrakileri ise belki bilecektir. Bu konuşurun etken sözvarlığıdır. ayak açmak (söylemek, vermek), ayak alışkanlığı, ayak altında dolaşmak, ayak bağını kesmek, ayak dîvânına çekmek, ayak satıcısı, ayak simsarı, ayak kavafı gibi daha onlarca ara madde ise dilin edilgen sözvarlığıdır. Sever (2000, s.24), "Anlama becerisindeki gelişme, sözcük dağarcığını zenginleştirerek öğrencinin anlatma becerisini de iyi yönde etkilemektedir." Saptamasıyla etken ve edilgen sözvarlığı arasındaki ilişkiye de gönderimde bulunmuştur. Kişilerin işi, cinsiyetine, eğitimine göre etken sözvarlığı değişir. Bütün bu bilgiler çerçevesinde sözvarlığı zümreden zümreye değişiklik gösterse dahi tıpkı standart dil gibi standart ve geniş alanda kullanılan bir etken sözvarlığından da söz etmek mümkündür.

"Sıklık listelerinden yararlanarak sözcük öğretimine dilde en çok kullanılan sözcüklerden başlarız. Araştırmalar en çok kullanılan 2000 sözcüğü bilen bir öğrencinin normal bir metindeki sözcüklerin yüzde 85'ini anladığını ispat etmiştir"(Vandewalle, 1999:9 Aktaran Barın 2003: 314) saptaması günümüzde hazırlanan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında uygulanmaya konmuştur. Günümüzde ders kitaplarındaki ünitelerin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak tasarlanmasına önem ve özen gösterilmektedir. Özellikle bu metin ile başlayan bireyin kendi kendini değerlendirebilmesi ve gerekliliği ölçütü sayesinde ünitelerin başlangıcında ve sonunda birey kazanacağı ve kazandığı dil becerilerini görüp kendisini sınayabilmektedir. Bu kazanımların içine sözcüklerin de dâhil olması, hedef sözcük listelerinin eşdizimli ifadelerle zenginleştirilmesinde kolaylık sağlamaktadır.

2. EŞDİZİMLİLİK

2.1 Yabancı ve Türkçe Alanyazında Eşdizimlilik Kavramı

Eşdizimlilik, Türkçe için yeni ve hızla gelişen bir çalışma sahasıdır. Teknik olmayan anlamda eşdizimlilik, "bir yer veya konuma, özellikle de bir yere yerleştirme eylemi" olarak tanımlanır. Fakat dilbilimsel bir terim olarak eşdizimlilik sadece yan yana bulunmadan daha fazla şeyi ima eder. Sözcüklerin yan yana kullanılması sadece dil topluluğunun alışkanlığı sonucuysa o sözcükler eşdizimli olurlar. Sadece bir grubun ya da kişinin kelime seçenekleri ve kullanımları eşdizimlilik oluşturmaz. Eşdizimlilik kavramı, deyimler ve tümce kurarken kullandığımız sözcükler arasında bir yerde durur. Deyimler anlamsal açıdan, daha küçük parçalara bölünemeyen öbeklerdir. Sözcükbirimler, bir diğerinin yerine kullanılabilen, değiştirildikleri takdirde bütün bir tümcenin anlamını ciddi biçimde değiştirmeyen, tamamen çıkartıldıklarında ise okuyucu/dinleyicinin tümcenin ne anlatmak istediğini diğer sözcüklere bakarak tahmin edemeyeceği bilgiler verirler. Eşdizimliler ise rastgele bir araya gelen sözcükler değildir. Eşdizimlilik. dilde sıkça kullanılan, genel sözdizimsel veya anlamsal kuralların uygulanmadığı bir alandır. Sözdizimsel ve anlamsal kurallar eşdizimliler için geçerli olmadığı için, sözcük temelinde birebir çevirileri yapılamaz. Dil kullanımında doğal dil konuşurları tarafından doğal ve nedensiz olarak yan yana kullanılan sözcüklerdir. Bu öbekler doğal birleşimlerdir ve eğer değişik kullanımlar ortaya çıkarsa kulağa yabancı gelirler yani öbekteki herhangi bir sözcük eşanlamlısıyla veya aynı anlam alanında olduğu bir başka sözcük ile değiştirilemez. Kısaca eşdizimli kelimeler birbirini gerektirir, yani bir ana dili konuşuru sözcüklerden birisini algıladığında diğerini de algılamayı bekler.

İngilizce collocation terimini Doğan Aksan birliktelik (Aksan, 1999, s. 75), Berke Vardar eşdizimlilik (Vardar, 2002, s. 94) terimleriyle Türkçeye aktarmışlardır. Berke Vardar “eşdizimlilik” terimini şöyle tarif eder: “İki ya da daha çok sayıda dil biriminin genellikle aynı dizimlerde yer alması. Eşdizimlilik kavramı sözlükbilime dağılımsal ölçütlerin uygulanmasından kaynaklanır ve birimlerin anlam yönünün dizim içi kullanımlarıyla yakından ilişkili olduğu görüşüne bağlanır. (Vardar, 2002,

s. 94-95)". Eşdizimlilik, sözlükbilime dağılımsal ölçütlerin uygulanmasından kaynaklanmaktadır ve birimlerin anlam yönü dizim içi kullanımlarıyla yakından ilişkilidir. İmer ve diğ. (2011)'de İngilizce collocation kavramına eşdizimlilik ve birliktelik biçiminde iki ayrı madde başında yer verilmektedir. Eşdizimlilik, "iki ya da daha fazla sayıda birimin aynı dizimde bulunması"; birliktelik de "sözcüklerin düzenli bir biçimde birlikte kullanılmaları durumu" biçiminde tanımlanmakta ve Türkçedeki sigara iç-, yemek ye-, toplantı yap-, konferans düzenle- sözcük öbekleri ile örneklenmektedir. Eşdizimlilik üzerine detaylı araştırmaları olan ve sonrasında Türkiye Türkçesinin Eşdizim Sözlüğü projesini meydana getiren Bülent Özkan, Sterkenburg'a dayanarak eşdizimliliği şu şekilde tanımlar: "Sözcük birimlerin anlamsal ya da dil bilimsel birlikteliklerinden kaynaklanan ve kullanım sıklığına bağlı olarak sözlük birimsel özellik taşıyabilen söz birlikleri." (Özkan, 2011, s. 32-33).

Yabancı alanyazında, ilk kez 1951 yılında İngiliz dil bilimci J. R. Firth, Modes of Meanings (Firth, 1957, s. 194) adlı makalesinde eşdizimlilik kavramını ortaya koymuş ve yeni bir dilbilim kavramı olarak eşdizimlilikten söz etmiştir. Firth, bir sözcüğün anlamının beraber eşdizimli olduğu diğer sözcüklerle ortaya çıktığını savunur; "bir sözcüğü ancak onun arkadaşıyla bilebilirsin" (1968, p. 179). Bir sözcüğün anlamı onun ilişkili olduğu kavram veya fikirde değil (Firth, 1957, s. 196), Wittgenstein'ın da dediği gibi sözcüğün anlamı onun kullanımındadır (Firth, 1968, p. 179). Firth için eşdizimlilik bir sözcüğün anlamının ve işlevsel değerinin kullanımla beraber nasıl meydana geldiğini anlamak için temel bir boyuttur. "Eşdizimlilerin daha büyük metinlere dağılımları, her türden sözcüğün anlamını veya işlevsel değerini saptamada bir temel oluşturacaktır" (Firth, 1952/3: 23). Bu dağılımcı yaklaşım Türkçede eşdizimliliğe sıklık temelli yaklaşım olarak bilinmektedir. Firth'ün araştırmalarında eşdizimlilerden oluşan bir öbeğin en az veya en çok kaç sözcükten oluşabileceği, eşdizimlilerin saptanmasında ve neyi kapsayıp kapsamayacağında dağılımlara dair somut bir yöntem açıklaması bulunmamaktadır. Firth'ün çalışmalarını bir adım öteye taşıyan akademisyenler Halliday (Halliday, 1966) ve Sinclair (Sinclair, 1991)'dir. Halliday (1966, s. 156) eşdizimi, sözcüklerin birlikte bulunma eğilimi olarak tanımlamaktadır. "Bir y sözcüğünün bulunma

olasılığının, x sözcüğünün varlığı tarafından arttırılma derecesi" biçiminde tanımlanabilir" (Halliday, 2004: 11). Eşdizimlilik, sözcükler arasında, sözcüklerin anlamlarından bağımsız kurulan nedensiz çağrışım ilişkileridir. Bu tanım aslında konunun ana fikridir ve her akademisyenin ilk olarak temel aldığı fakat zamanla geliştirerek deyim ve eşdizimlilik, kalıp söz ve deyim gibi olguların arasındaki farkı ortaya çıkarmak için detaylandırdığı bir tanım olmaktadır. Halliday'e (1966) göre sözlüksel birim (lexical item) bir biçimbirim, sözcük ya da öbek olabilmekte ve o birimin tüm olası çeşitlenmelerini içermektedir. Buna göre eşdizimliliğin saptanması soyut bir düzlemde tanımlanmakta ve birimlerin aldığı çekim eklerinden bağımsız saptanmaktadır. Bu görüşe göre kapı çal- ile kapı çalın- örnekleri aynı birlikteliğin farklı biçimbirimsel değişkeleri (allomorph) olarak görülmektedir. İkisi de eşdizimliliği metinsel bir olgu olarak kabul ederlerken sözcükbirim, sözcük biçim, birliktelik gibi terimlerin farklı tanımlanmasına bağlı olarak Halliday'in yaklaşımı Firth'ün yaklaşımından ayrılmaktadır. Sinclair (Sinclair, 1991, s. 170), Firth ve Halliday tarafından temellendirilen bu görüşte eşdizimliliğin sınırlarını tümce düzeyine çekerek bir metinde kısa bir aralık içerisinde bulunan iki veya daha çok sözcük birlikteliği (co-occurence) olarak tanımlamış ve geliştirmiştir. Hori (Hori, 2004, s. 3) Dickinson'ın şiirlerinde eşdizimliliği konu alan çalışmasında eşdizimliliğe dair gelişimleri kronolojik olarak 1960, 1970 ve 1980'ler olmak üzere üç döneme ayırmaktadır; fakat kronolojik bakış açısının yanı sıra yaklaşım modeli ve ekoller temelinde ele alındığında psikolojik, deyimbilimsel ve sıklık temelli yaklaşımlar verdır. Sıklık temelli yaklaşıma karşıt olarak, deyimbilimsel gelenekten gelen akademisyenler için eşdizimli sözcükler çeşitli derecelerde sabitlik gösteren sözcük öbekleridir. Bu yaklaşım 1940'larda Rusya'da yapılan çalışmalardan etkilenerek gelişmiştir (Cowie, 1998a, 1998b). Bu ekol, istatistiklerle, dağılımlarla veya sıklıkla özellikle ilgilenmemektedir, bunun yerine sözcük birleşimleri, bunların kapalılıkları, barındırdıkları sözcüklerin değiştirilebilirlikleri önem taşımaktadır.

Eşdizimlilik kavramı bugüne kadar yapılan çalışmalarda amaca uygun olarak farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Bu ele alış biçimi, kavram olarak eşdizimliliği ve onun ne olduğunu da çeşitlendirmiştir. Sonuçta bu çeşitlenme iki ana eşdizim anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bunlardan birincisi, belli bir dizimde, belli bir aralıkta birlikte kullanımlar arasındaki sıklık dağılımının ortaya çıkarıldığı istatistik temelli

yaklaşım (statistically oriented approach) ya da sıklık temelli yaklaşım (frequency-based approach); ikincisi ise, sözcük birlikteliklerinin tamamıyla değil de belli birtakım ölçüler dâhilinde bir araya gelerek ortaya çıktığının düşünüldüğü anlam temelli yaklaşım (significance oriented approach)'dır (Özkan, 2007, s. 35).

Mevcut araştırma sıklık temelli yaklaşım üzerine odaklanmaktadır. İngilizcede, eşdizimliliklerin hangi sözcük ulamlarında karşımıza çıkacağı Hill (2000, akt: Deveci,2004:17) tarafından şöyle belirtilmiştir; sıfat + isim a huge profit, isim + isim a pocket calculator, fiil + sıfat + isim learn a foreign language, fiil + zarf live dangerously, zarf + fiil half understand, zarf + sıfat completely soaked, fiil+ edat+ isim speak through an interpreter. Bu sınıflamada fiil+isim ulamının olmaması eksikliktir. Bu ulamı Özkan (2007, s. 33) göstermektedir:

Eşdizimlilik kavramı içerisinde yer alan dilbilgisel sözcükbirim birlikteliklerini şöyle sıralayabiliriz:

belirteç+fiil *(açıkça + söylemek, acı acı + gülmek, açık + konuşmak)*

sıfat+ad *(güzel + sanatlar, derin + uyku)*

niteleyici söz+ad *(bir + güzel, bir + ara, bir + yana)*

fiil+ad *(bilir + kişi, çıkmaz + sokak, koşar + adım)*

fiil+fiil *(dönüp + bakmak, yakıp + yıkmak, vurup + devirmek)*

ad+ilgeç *(bana + göre, senin + gibi, dünya + kadar)*

Williams (2002) öğrenicilerin her sözcüğün kendine has birer eşdizimlilik alanının olduğuna dikkat etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Ona göre eşdizimliler farklı yollardan tespit edilebilirler fakat eğitimsel amaçla kullananlar için yazılı ve sözlü İngilizcede en çok bulundukları biçimler şunlardır: fiil+isim (throw a party/ accept responsibility), sıfat+isim (square meal / grim determination) , fiil+sıfat+isim (take vigorous exercise / make steady progress), zarf + fiil (strongly suggest / barely see), zarf+sıfat (utterly amazed / completely useless), zarf+sıfat+isim (totally unacceptable behaviour), sıfat + edat (guilty of / blamed for / happy about) ve isim+isim (pay packet / window frame).

Eşdizimlilerin sınıflandırılmasında sıklık temelli değil de tümcesel bir bakış açısına sahip olan Nesselhauf (2005: 21-25) çalışmasında sadece kısıtlı eşdizimlileri saptamaya çalıştığını belirtmektedir. Eşdizimlilerin sınıflandırılmasında üç bakış açısı olduğunu (eşdizimliliğin sözdizimsel özelliklerine göre (bkz Hausmann 1989:1010; Aisenstadt, 1981), anlamsal özelliklerine göre (bkz. Cowie 1991, 1992; Howarth 1981) ve öbeği meydana getiren unsurların değiştirilebilirliğine göre (bkz. Benson ve diğ, 1986: 254; Howarth 1996) sınıflandırmalar) açıklamaktadır. Onun çalışmasında eşdizimli terimini kullandığı yerler özellikle kısıtlı eşdizimlilere işaret etmektedir. Eşdizimliler belirli dilbilgisel kalıplar içerisinde bulunan sözcük birleşimleridir ve ikiden fazla sözcükten oluşabilirler. Eşdizimlilere anlamsal bakış açısı onları deyimlerden, atasözlerinden, kalıplaşmış ifadelerden ayırmaya yaramaktadır. Bu konuyu detaylıca tartışan güncel isimlerden biri Gill Philip'tir (2011);

> *"Son derece indirgeyici terimlerle, eşdizimliler birden fazla sözcük birimden oluşsalar dahi sadece bir anlamı ifade eder. Tanımlamaların çoğunda, ifade edilen anlamın anlamsal olarak tamamlanmış olması gerektiği belirtilmektedir yani tek bir fikre veya kavrama gönderimde bulunmalıdırlar. Teknik olarak bu durumu karşılayan terim anlamsal bütünlük olarak bilinmektedir (Cruse 1986). Yan yana veya aynı dizimde olmasalar dahi iki veya daha fazla sözcükten meydana gelen eşdizimliler algılandıklarında anlaşılan anlam sadece bir tek anlamdır. Diğer bir deyişle, bu eşdizimlilerin her birinin farklı bağlamlarda farklı eşdizimlilerle birlikte ifade edebilecekleri farklı anlamlar gerçekleşemez. Fakat eşdizimliler, anlamsal olarak tamamlanmış olmakla birlikte deyimler kadar anlamsal bütünlük taşımaz. Deyimler tam bir düşünce ifade ederken eşdizimliler sadece tek bir düşünce verir"* (Philip, 2011, s. 6).

Aradaki farkın ne olduğu sorusu araştırmacının kitap boyunca belirlemeye çalıştığı bir sorundur. Ona göre deyimler ve kalıp sözler, eşdizimlilerden farklı olarak gazete manşetlerinde, şaka ve fıkralarda, bir tartışmaya yapılan yorumlarda, hatta

akademik metinlerde tek başlarına bulunabilen kavramlardır. Yani kalıp ifadeler, eşdizimlilerden daha "tam" anlamlara sahiptir.

Eşdizimliliği odak noktasına yerleştiren önemli ve temel eserler vardır ((Lewis M. , 2000); (Nesselhauf, 2005); (Schmitt, 2004); (Meunier & Granger, 2008)). Lewis'in editörlüğünü yaptığı *Teaching Collocation* eseri sınıf içi eşdizimlilik öğretimi üzerine odaklanmaktadır. Nesselhauf'un tek başına yazdığı eser, öğrencilerin yazdıkları metinlerin derlem olarak kullanılıp isim+fiil yapısındaki eşdizimlilerin detaylı analizi üzerinedir. Schmitt ile Meunier ve Granger'ın eserleri ise eşdizimlilik kavramının ötesine geçip deyimler ve kalıp dil kullanımı üzerine odaklanmıştır.

Türkçede eşdizimlilik üzerine Çetinkaya (2009), Pilten (2008), Özkan (2011), ve Çalışkan (2014) çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra Erikli (2017), Bilgili (2017), Özcan (2017), Enser (2017), Aydoğan (2016), Ayabakan (2015), Alsarray (2015), Kurtoğlu (2015), Bıçkı (2012), Demir (2016), Mutlu (2015), Bağcı (2014) ve Üstünalp (2013) isimli akademisyenlerin eşdizimliliği konu alan yüksek lisans ve doktora tezleri mevcuttur fakat eşdizimlilik sıralanan çalışmalarda dil öğretimi açısından ele alınmamıştır.

Türkçe Sözlük'te eşdizimlilik kazanan yapıların gösterilmeye başlanması ise 2005 ve 2011 baskılarında mümkün olmuştur. Sıfatların eşdizimliliği üzerine hazırlanan derlem tabanlı uygulama Mersin Üniversitesi genel ağ sayfasında esdizim.mersin.edu.tr adresinde 2012 yılında kullanıma açılmıştır. B. Özkan'ın Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama- çalışmasında elde edilen verilere bağlı olarak fiil, zarf, sıfat ve isimler veri tabanında sorgulanabilmektedir. Eşdizimli sözcüklerin müfredatta ve hedef sözcük listelerinde daha fazla yer kaplaması gerekliliğini destekleyen teorilerin başında Lewis'in geliştirdiği sözlüksel (leksikal) yaklaşım ile Wray (2002) ve Wood (2010) gibi araştırmacıların kalıp dil teorileri gelmektedir.

2.2 Dil Öğretimi ve Kalıp Dil

Kalıp dil ile yaratıcı dil kullanımı arasında çok net bir ayrım yapmak mümkün değildir. Çünkü anlamlı olacak tümcelerden oluşan "yaratıcı dil" kullanımı bilindik, geleneksel dil kalıplarını kullanarak mümkün olmaktadır. Wray (2002) yetişkin konuşurların, geçmişte ezberledikleri tekerlemeler, şarkılar, dualar, listeler gibi büyük metinler, tümceler ve deyimler olduğunu, bunların daha sonra gerektiğinde bellekten daha kolay çağırılması için belli ritimlerle öğrenildiğini savunmaktadır. Asıl önemli nokta, bu kalıpların ve sözcüklerin ezberlenmesiyle birlikte zihnimizde kulağa-doğru-gelen bir dize oluşması ve diğer mantıksal olasılıkların azalarak kullanımdan düşüyor olmasıdır. Günlük dil kullanımımızda, "sözcüklerin ve tümcelerin kalıplaşması… Sadece dilbilgisi ve sözlük temel alınarak yapılan öngörülerden çok daha az değişkenlik göstererek belirginleşir" (Perkins, 1999, s. 55-56). Bir tanıdığımızla karşılaştığımızda veya kendimizi belli durumlar içinde bulduğumuzda kullanmaya eğilimli olduğumuz sözcükler ve sözceler vardır (Coulmas, 1981). Eğer bir masalı veya aynı dersi birçok defa anlatırsak, her seferinde aktarılan fikrin aynı dil öbekleriyle anlatıldığının farkına varırız (Perkins, 1983). Daha önce kullandığımız ya da başkasının yeni kullandığı bir kelime biçimini tekrar yansıtabiliriz (Pawley & Syder, 2000, s. 178). "Eşdizimlilik" bağlamında bazı kelimelerin bir cümle içinde yan yana ait olduklarını bunun yanı sıra başka türlü kullanımların kulağa tuhaf geldiğini görülür. Örneğin, Biber, Conrad ve Reppen (Biber, Conrad, & Reppen, 1998), akademik düzyazı türünde bulunan 2.7 milyon sözcük derleminde, *large number* ifadesinin *great number* ifadesinden beş kat daha fazla (milyonda 48.3 karşı milyonda 8.9) kullanıldığını saptamıştır.

Günlük konuşmalarımızın büyük bir kısmı kalıp sözlerin kullanımı ile gerçekleşmektedir. Konuşmaya başlanıldığında söylemin yapısı ve deyimselliği ve içereceği kalıplar önceden tahmin edilebilmektedir çünkü dil öbeklerden oluşur. Çalışmanın bu kısmında eşdizimlilik oluşturan sözcükler ile sözlüksel birimler arasında bir ayrım yapmak gerekmektedir. Eşdizimlilik dilbilimsel bir kavram olarak, bir sözcükbiriminin, kullanım esnasında, yanına belli bir başka sözcüğün eşanlamlısını değil de kendisini gerektirmesidir. Bu ifadedeki "kullanım esnasında" ifadesi, sözü geçen gerektirimlerin sözdizime veya kavramsal anlama bağlı olmayıp

dil topluluğunun kullanıma bağlı olmasından ileri gelmektedir. Dil öğretiminde kalıplara ve öbeklere değinen Wood (2010, s. 30) öğrenicilerin akıcı bir dil kullanımına sahip olabilmelerini, karmaşık kalıp yapıları ana dili konuşucularınınki gibi kullanabilmelerine bağlamaktadır. Bu yaklaşımda, akıcı dil kullanımı dilbilgisel kalıpların daha iyi ezberlenip daha fazla kalıp kullanılmasıyla değil tıpkı ana dili konuşucularının sahip olduğu gibi bir kalıp söz repertuarına sahip olup onun içinden doğru ifadeleri seçmeleriyle olabilmektedir. Wray'in (2002) görüşleri ruhdilbilimsel araştırmalar ve eleştiriler etrafında toplanmaktadır. Şöyle ki, kalıp dil öğreniminin önemini vurgulamanın yanı sıra, bu teorinin yetişkinlere uygulanması ile çocuklarda farklı sonuçlar olabileceğini tartışmaktadır. Ona göre çocuklar ana dili edimlerinde kalıpları bir bütün olarak öğrenmeye eğilimli olmalarına karşın, olgunlaşmış bilişsel bir sisteme sahip olan yetişkinler, hem bu sistem hem de alışkanlıklarından dolayı dil öğreniminde tek tek sözcüklere odaklanma eğiliminde olabilirler (Wray, 2002, s. 194). Bütün bu tartışmaları Wray yine aynı eserinde, ikinci dil öğrenen yetişkinlerin kalıp dili doğal olarak çözümlediklerine dair fazla kanıt olmadığını, bununla birlikte dil öğrenimini kendi kendine değil de sınıf içi etkinliklerle sağlayanların ve sınıflarda öğretimi sağlayan dil öğretmenlerinin bu stratejilerden etkili biçimde yararlanabileceğini öne süren araştırmalar olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede, L2 dil öğrenicilerinin kalıp dil bilgilerinin zayıf olduğunu varsayarsak doğal olarak çevrelerinde duydukları veya sınıf dışında maruz kaldıkları doğal dil girdisinde eşdizimlileri seçip algılayamadıklarını saptamış oluruz. Wray (2002) yetişkinlerin dil öğrenim süreçlerinde (L1 edinen çocuklardan farklı olarak) öncelikle dilin anlamlı öbeklerini değil tek başına bulunabilen sözcükleri fark edip hatırladıklarını gösteren bir model (bk. Şekil 1., Şekil 2.) öne sürmektedir. Örneğin, büyük felaket gibi bir eşdizimliyle karşılaşan L1 ediniri bu dizimi tek bir sıra olarak görmekte ve onu geniş çapta zarar veren felaketlerin deyimsel bir gönderimi olarak hatırlamaktadır. Yetişkin bir öğrenici ise aynı yapıyı büyük (ve eş anlamlıları) ve felaket sözcüklerini ayrı ayrı parçalara bölerek anlam çıkarmakta ve bu sözcüklerin doğal olarak beraber var olduklarını kaydetmeksizin belleğine yerleştirmektedir. Dolayısıyla ileride benzer bir sözce üretmesi gerektiğinde daha önceden karşılaştıkları bu dizimi hatırlamamakta ve doğru sözcükleri birbirleriyle eşleştirememektedir. Wray, bu durumun yetişkin

öğrenicilerin kalıp dili hiçbir şekilde kendilerine uyarlayamadıkları anlamına gelmediğini, dil öğreniminin ileri seviyedeki öğrenicilerin öğrendikleri dilin doğal kullanım alanında (yani eğer Türkçe öğreniliyorsa Türkiye'de) vakit geçirip etkileşime girerek kalıp dil ögelerini belleklerinde depolayabileceklerini öne sürmektedir (Wray, 2002, s. 210). Bu bağlamda, birbiriyle çelişen iki fikir ile karşı karşıya kalınmaktadır; önce öğrenicilerin bu yapıları kendi başlarına doğal olarak fark edemedikleri sonra da doğal ortamda etkileşime geçerek bu engeli atlatabilecekleri söylenmektedir. Dolayısıyla birlikte kullanılan sözceler ve otomatik planlama üzerine yapılacak bir yöntem sürecinin geliştirilmesiyle öğrenicilerin kendi eşdizimsel birliklerini kurmalarına yardımcı olmak gerekmektedir.

Şekil 1. L1 ediniminde Sözlükçe Oluşturulması (okuryazarlığın etkisi dâhilinde)

207

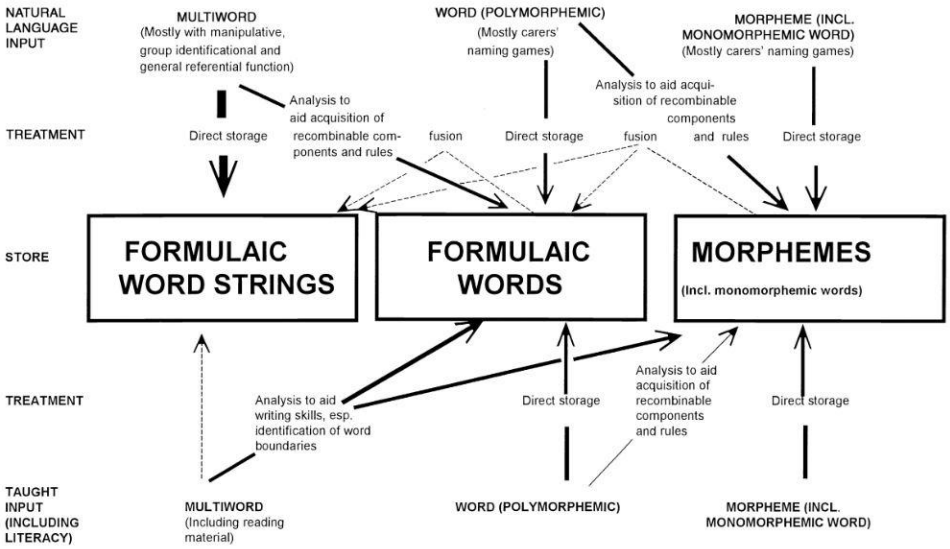

Figure 11.1. The creation of the lexicon in first language acquisition (including the effect of literacy).

Şekil 2. Sınıf içi L2 öğretimiyle Sözlükçe Oluşturulması

208

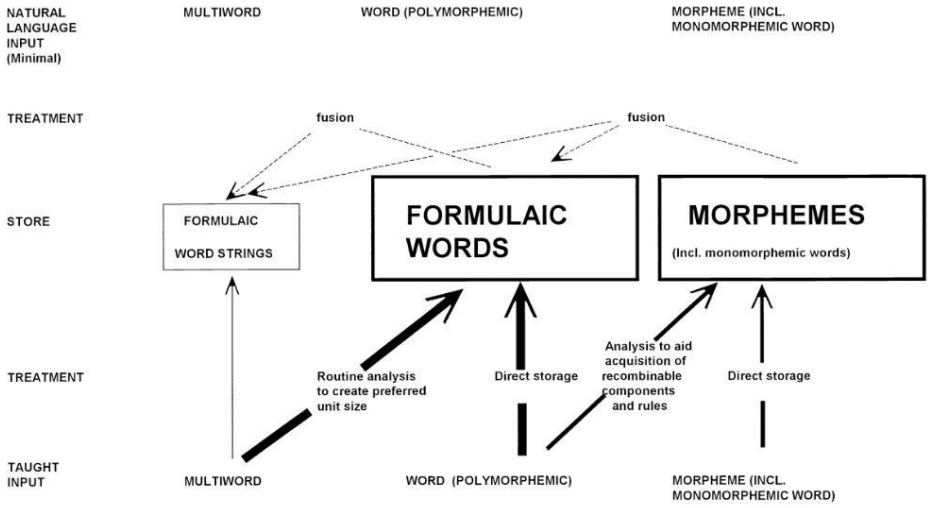

Figure 11.2. The creation of the lexicon in classroom-taught L2 (after childhood).

Wray'in görüşlerinin yanı sıra dil ediniminde hem çocukların hem de yetişkinlerin dilsel formüllerden faydalandıkları görülmektedir. Çocukların bu formülleri dilbilgisi edinimi için veri olarak kullandıkları bilinmektedir ve bunun yanı sıra yetişkinlerin de aynı şekilde davrandığını gösteren kanıtlar mevcuttur. Wood (Wood, 2010, s. 60-72), zihinsel işlemlere, süreçlere ve akıcı dil kullanımına dair açıklık getirmeye çalışan bilişsel teorilerin temel bir unsuru olarak bildirgeci (declarative) ve işlemsel (procedural) bilgi isimli iki farklı türden bilgi arasında yapılan ayrımı sunmaktadır. Bildirgeci bilgi, bilinçli olarak bilinen içerik ve bilgiyle ilişkilendirilirken işlemsel bilgi bir şeyin nasıl yapılacağına ve bir konuda nasıl ustalaşılacağına dair edinilen bilgiler olarak tanımlanmaktadır. Bununla ilişkili bir kavram daha vardır. Var olan bilgiyi geri çağırma ve tekrarlanan kullanımlar sayesinde bildirgeci bilgi ve işlemsel bilgiye dönüştürülmesi otomasyon (automatization) veya işlemselleştirme (proceduralization) kavramlarıyla açıklanmaktadır. Bu süreçte zihinde bildirgeci olarak depolanan bilgi, vasıflı hareketleri hızlandırmak, gerçek zamanlı hareketlerde içeriğin ve bilginin daha etkin bir şekilde kullanılması ve uygulanmasına izin vermek için işlemsel bilgiye dönüştürülür (Anderson, 1983; Levelt, 1989). Uzun süreli ve kısa süreli bellek kavramlarıda, dilin zihinsel olarak nasıl işlendiğini anlamaya yardımcı olmaktadır.

Uzun süreli bellek, sözdizimsel, biçimbilimsel kurallar, anlamsal bilgiler, sözlükçe gibi dil hakkında bilgi içeren her türlü bilginin depolandığı bir olgudur. Bununla birlikte, bu bilgilerin konuşma ediminde kullanılması için önce kısa süreli belleğe girmeleri gerekmektedir. Sözceleri oluşturmak için uygulanan, sözdizimsel, biçimbilimsel ve sesbilgisel kuralları ve kavramları ifade etmek için sözcükbirimlerin seçilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, insanlardaki kısa süreli belleğin kapasitesi, bir seferde yaklaşık yedi veya sekiz ayrı ögeyle sınırlıdır; uzun ve karmaşık cümleler ve söylemleri inşa etmek zahmetli ve zaman alıcıdır (Anderson, 1983). Baddeley (1988) kısa süreli belleğin farklı bir kavramsallaştırılması olan çalışan bellek (working memory) isimli bir olgunun varlığına ve uzun süreli bellekteki bildirgeci bilginin toplandığı, gözden geçirildiği bir olgunun varlığına işaret etmektedir. Özellikle, dil girdisinde karşılaşılan ya da uzun süreli hafızadan çıkarılan sözlü ögelerin gözden geçirildiği çalışan belleğin, sesbilgisel bir döngüsü olduğunu önermektedir. Dile dair bir bilgi dizisi, biçim- anlam ilişkisinin, gelecek bir zamanda uzun süreli bellekte bir bütün olarak kaydedilmesini ve depolanmasını sağlamak için bu sesbilgisel döngüde sessizce tekrar ve prova edilmektedir. Bunun ortak bir örneği daha sonra tekrar çağırmayı kolaylaştırmak için yeni duyulan yedi haneli bir telefon numarasının zihinsel olarak tekrarlanmasıdır. Robinson (1995), girdi parçaları kısa süreli bellekte gözden geçirilip tekrarlandığı için, dil girdisinin bu tür bir süreçle dil edinimine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. Hulstijn (2001), yaptığı araştırmalardan tekrarın dil ediniminde vazgeçilmez bir süreç olduğu sonucuna varmıştır. Zihinde dilin nasıl işlemlerden geçtiği üzerine yapılan tartışmaları çerçevelemek için sıklıkla kullanılan bir diğer ikilik, kontrollü ve otomatik işlemlemedir. Kontrollü işlemleme, öğrenilen kural ve ilkelerin kullanımına uygun olan dilin bilgisini seçme ve değiştirmenin bilinçli bir süreci olarak görülmektedir. Öte yandan otomatik işlemleme, ögeleri uzun süreli bellekten almanın hızlı, zahmetsiz bir süreci olarak görülmektedir. Bu işlem konuşucunun bilinçli olarak yaptığı bir durum değildir. Sonuç olarak akıcı konuşma işlemsel bilgiyle gerçekleşmektedir. Her şeyin sonunda dil üretimi kavramsallaştırma, formülleştirme ve seslendirme diye tanımlanan üç aşamada gerçekleşmektedir.

Öğrenicilerin eşdizimliler konusunda sorun yaşadıklarını gösteren pek çok araştırma mevcut fakat bu hataların nerede ve nasıl gerçekleştiğiyle ilgili araştırma yabancı alanyazında pek azdır. Siyanova ve Schmitt'in (Siyanova & Schmitt, 2008, s. 429-458) araştırması, öğrenicilerin eşdizimlilere dair davranışlarını konu alan üç çalışmadan oluşan bir dizi rapor sunmaktadır. L2 öğrenicilerinin sıfat + isim eşdizimlilerini test etmek için şu soruları sormaktadırlar:

Çalışma 1: L2 öğrenicileri yazımlarında uygun eşdizimlileri fazlaca üretebiliyorlar mı?

Çalışma 2: Ana dili konuşurlarıyla kıyaslandıklarında, anadili konuşuru olmayanların sık, daha seyrek ve nadir kullanılan eşdizimlilere karşı tutumları nasıldır? Ana dili konuşurununki gibi bir eşdizim edinci kazanmak için öğrenilen dile doğal olarak maruz bırakmak yeterli midir?

Çalışma 3: L2 öğrenicileri, çevirim içi olarak sıfat+isim eşdizimlileri okuyup işlemlerken L1 bireylerden nasıl farklılaşmaktadırlar?

Çalışma 1'in sonunda Rusya Üniversitesinde okuyan katılımcıların %45 oranında uygun sıfat+isim eşdizimli yapılar kullandıklarını saptamışlardır. Bu rakam ana dili konuşurlarının sonuçları ile gayet uyumludur (%48). Fakat araştırmacılar bu sonucu fiil+isim veya fiil+zarf yapılarında da alıp alamayacaklarını bilmemektedir. Çalışma 2'nin sonuçlarına göre L1 konuşurlarının eşdizimlilerin sıklıklarına dair doğru bir sezgiye sahip olmalarına karşın, ileri düzeyde L2 öğrenicileri bu konuda zayıf kalmışlardır. Örneğin, nadiren kullanılan eşdizimli yapıların çok sık ve iyi bilinen yapılar oldukları ve çok sık kullanılan eşdizimlileri tam manasıyla kavrayamadıkları saptanmıştır. Çalışma 3'te L2 öğrenicilerin eşdizimlileri L1 kadar hızlı algılayamadıkları, hatta çok sık kullanılanlar ile daha seyrek kullanılanlar arasında da bir ayrım yapamadıkları saptanmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, dil öğretiminde eşdizimlilik öğretimine ilişkin görünmez sorunlar olduğunun altını çizmektedir. Öğretmenler, sayısız sayıdaki eşdizimlileri açık bir şekilde öğretemezler, ancak öğrenenlerin, uygun ve deyimsel dil üretmek için bunları öğrenmeye ve bilmeye ihtiyaçları vardır. Wray (2002: 212) eşdizimlilik

farkındalığını dilin nasıl öğrenildiğine bağlı olduğunu savunmaktadır. L1 konuşurları dil edinme süreci boyunca formüle dayalı bir dil öğrenirken, L2 öğrenicileri sözcükleri daha kolay yönetebildiğinden ve bu durum öğrencilere dil üzerinde kontrol hissi verdiğinden, sözcük dizgelerinden daha çok bireysel sözcüklere odaklanırlar. Wray'ın savunduğu gibi öğrencilerin eşdizimsel ilişkilere dikkat etmedikleri görülmektedir; Bu nedenle öğretmenlerin bu ilişkileri daha belirgin ve açık bir şekilde ortaya koymaları önemli görünmektedir.

"Çalışmalar, sınıf içi eğitimde eşdizimlilerin açık bir şekilde öğretiminin gerekliliği hakkında kesin sonuçlar meydana koymuş olsa da, hangi eşdizimlilere öncelik verilmesi gerektiği ve nasıl öğretilmeleri gerektiği sorunu devam etmektedir. Dilde, eşdizimlilerin yüzde kaç oranında olduğuna dair tahminler değişmektedir. Erman ve Warren (Erman ve Warren, 2000: Aktaran Webb & Kagimoto 2011:261) sözlü söylemin % 58,6'sı ve yazılı söylemin % 52.3'ünün çok kelimeli sözcelerden oluştuğunu, Foster (Foster 2001: Aktaran Webb & Kagimoto 2011:261) ise konuşulan dilin % 32,3'ünün kalıp dilden oluştuğunu, Hill (Hill 2001: Aktaran Webb & Kagimoto 2011:261) ise dilin neredeyse % 70'inin (sözlü ve yazılı söylem), sabit kalıp ifadelerden oluşmakta olup, eşdizimlilerin sayısı tek sözcük birimlerinin sayısından çok daha fazla olduğunu öne sürmüştür." (Webb & Kagimoto, 2011, s. 261)

Dil öğretiminde, hedef sözcüklerin seçiminin Türkçe derlemden sıklık derecelerine göre seçilmiş olmalarının gerekliliği artık tartışma götürmez bir gerçektir. Dolayısıyla, yukarıdaki rakamlar dikkate alınıp eşdizimlileri de aynı biçimde düşünüp öğretmek, öğrenicilere sözcük öğretimi temelinde büyük faydalar sağlayacaktır.

2.3 Dil Öğretiminde Sözlüksel Yaklaşım

Michael Lewis tarafından geliştirilen sözlüksel yaklaşım (lexical approcah), dil öğretim sınıflarında dilbilgisel kurallardan daha çok söz varlığı, eşdizimliler ve kalıp dil öğreniminin gerekliliğini vurgulamaktadır. Lewis (1997a:260) "Dilin sözlüksel yapısı ve bileşen parçaları hakkında bilinçli farkındalık yaratan etkinlikler

edinime yardımcı olabilir" demektedir. Lewis, geliştirdiği sözlüksel yaklaşımla algısal etkinliklere öncelik vermekte ve öğrenicilerin dikkatlerini sözlü İngilizcede kalıp dile, kalıplaşmış ifadelere çekmektedir. Lewis'in (Lewis M. , The Lexical Approach: The State of ELT and The Way Forward, 1993, s. vi-vii) sözlüksel yaklaşım ilkelerine göre:

- Dil, dilbilgiselleştirilmiş sözcüklerden oluşur, sözcükleştirilmiş dilbilgisinden değil.
- Dilbilgisi/Sözvarlığı ikiliği geçersizdir; dilin büyük bir bölümü çok sözcüklü öbeklerden oluşur.
- Dil öğretiminin temel unsurlarından biri öğrenicinin farkındalığını geliştirerek, dili başarılı bir şekilde öbekler hâlinde kullanabilme yetilerini geliştirmektir.
- Yapısal kalıpların faydalı olduğu kabul edilmiş olsa dahi sözlüksel ve mecazi kalıpları üretmek duruma uygunluk sağlar.
- Eşdizimlilik, müfredatlara düzenleme ilkesi olarak bütünleştirilmiştir.
- Bilişimdilbilimden ve söylem analizlerinden elde edilen sonuçlar müfredatların içeriğini ve düzenini etkilemektedir.
- Başarılı dil kullanımı, doğru dil kullanımından daha geniş bir kavramdır.
- Dil ile ilgili temel metafor bütünseldir – atomistik olmayan bir organizma, bir makine.
- Sözlü dilin yazılı dile göre önceliğinin farkına varılmıştır; yazı, sözlü dilden radikal bir şekilde farklılaşan dilbilgisi ile ikincil önemde bir kodlama olarak kabul edilmiştir,
- Dil öğretiminde birincil derecede önemli olan bağlamın durumsal unsurlarından ziyade dilsel bağlamdır.
- İletişimsel edinç – iletişimsel güç – dilbilgisel edincin bir sonucu veya ürünü değildir. Ondan önce gelir ve bir temel oluşturur.
- Dilbilgisi yapı olarak sözcüğe tabidir.
- Dilbilgisel yanlışlar, dil öğrenim sürecinde birer esas olarak kabul edilir.
- Dilbilgisi anlamaya yönelik bir beceridir, benzerlikleri ve farklılıkları algılamak önemlidir.
- Dilbilgisine verilen önemi kaybetme uğruna, cümle yapıları ve eylem öbeklerindeki alt ve üst tümcesel fikirlere daha fazla önem verilir,
- Alıştırma ve sonuç yerine, görev ve süreç üzerinde durulur.
- Anlamaya yönelik becerilerin, özellikle dinleme becerisinin, konumu yükseltilmiştir.
- Gözlemle- varsay- deneyimle döngüsü üzerine temellenen dizgeyi benimseyerek tanıt- uygula- üret dizgesi reddedilmiştir.

Bu ilkelerde dikkati çeken ilk şey Lewis'in dilsel olguları daha küçük parçalara bölme eğilimi yerine daha bütünsel bir bakış açısı benimseyerek ısrarla kalıp ifadeleri, öbekleri ve eşdizimlileri vurgulamasıdır. Eşdizimlilerle birlikte kalıp ifadeler ve öbekler üzerine yapılan araştırmalardan en kayda değer olanları Nattinger (1988), Sinclair (1991), Lewis (2000), Nesselhauf (2005) tarafından yürütülen araştırmalardır. Lewis ile ilgili not edilmesi gereken bir husus, ikinci dil ediniminde Wray gibi ruhdilbilim verilerinden faydalanmamasıdır. Lewis'e göre dil, L1 ve L2 öğrenicilerinin zihinlerinde aynı şekilde işlemlenmektedir. Zaman içinde kendisinin ve aynı fikirde olan diğer akademisyenlerin bu teori üzerine temellenerek geliştirdiği teoriler eşdizimlilik konusunu tekrar dil öğretim araştırmalarının merkezine sürüklemiştir. Lewis'in (Lewis M. , 2000), editörlüğünü yaptığı Teaching Collocations eseri tamamıyla eşdizimlilerin öğretilmesi üzerine şekillenmiş bir eserdir. Bu eserde Jimmie Hill;

> *"iletişimsel edinci biliyoruz ve fakat eşdizimsel edinç kavramını da artık düşüncelerimize yerleştirmeliyiz. Öğrenicilerin herhangi bir sözlü veya yazılı üretimlerinin çözümlenmesi sonucunda eşdizimsel edinçlerinin olmadığı görülmektedir. Bu alandaki yetersizlik öğrenicileri dilbilgisel hatalar yapmaya zorlamaktadır; çünkü söylemek istediklerini kesin olarak ifade eden eşdizimlileri bilmeyen öğreniciler daha uzun sözceler meydana getirmektedir. Öğretmenler hiçbir fark yaratamayacaklarını fark edemeyip dilbilgisi hatalarını düzeltmeye odaklanmaktadır. Aslında hatalar yanlış dilbilgisinden değil eşdizimlilerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır"* (Hill, 2000, s. 49) demektedir.

Hatta öğrencilerin dil üretimlerinde dilbilgisel bir hata olmasa da sözceleri L1 kullanıcılarının asla üretmeyeceği biçimlerde olabilmektedir. Türkçe bağlamı göz önünde bulundurarak Lewis'in verdiği örneğin bir benzeri *onun hastalığı ölene kadar devam edecek* sözcesidir. Herhangi bir L1 kullanıcısının pek de üretmeyeceği ve kulağa doğal gelmeyen bu sözce L2 öğrenicileri tarafında kolaylıkla üretilebilmektedir. Bunun sebebi öğrenicinin *onun ölümcül bir hastalığı var* sözcesindeki *ölümcül hastalık* eşdizimini bilmemelerinden ileri gelmektedir.

Lewis (Lewis M. , 2000), eşdizim, deyim ve tümcesel fiil kavramlarına dair şu hususa dikkat çekmektedir, sabit ifadeler, tamamen sabit (el elden üstündür), yarı sabit (bak sana ne diyeceğim…) veya dinleyici tarafından tahmin edilebilir olmasına

rağmen oldukça serbest (tatile çıkmak) olan ifadeleri kapsamaktadır. Yani bir bakıma bütün eşdizimliler deyimsel ve bütün deyimler ve tümcesel fiiller farklı türden sözcük birleşimleri olan eşdizimlilerdir. Lewis, dil öğretmenlerinin geçmişte deyimler ve deyimsel fiiller üzerine yaptıkları araştırmalar ve yazdıkları kitaplarda kullandıkları terimlerden tamamen vazgeçmenin veya değiştirmenin yararsız olacağını ve bu izlenceden devam etmek gerektiğini vurgulamaktadır.

Sinclair, Londra Üniversitesinde Firth'in öğrencilerinden biri olmuştur ve dil kullanımının tek bir teoriye bağlı kalamayacağını vurgulayarak Firth ve Halliday'in teorilerini geliştirmiş ve eşdizimlilik konusunda Serbest-seçim ilkesi (the open-choice principle) ve deyim ilkesi (the idiom principle) olmak üzere iki teori öne sürmüştür (Sinclair, 1991). Bu teoriler dilsel metinlerden anlamın nasıl çıkarıldığıyla ilgilidir. Serbest seçim ilkesi, dilsel metinleri oluşturmada kullanılan işlemlerde kıstas olarak sadece dilbilgiselliği öne çıkarmaktadır. Şöyle ki dil olguları arasından karmaşık seçimler yaparak dilbilgisel metinler oluştururuz ve yüzeyde bütün dillerin dilbilgileri serbest seçim ilkesi üzerine kuruludur. Deyim ilkesi ise, serbest seçim ilkesinin cevaplayamadığı alanları doldurmaktadır. Sözcükler, bir metinde rastgele bir araya gelmemektedirler. Diğer bir deyişle, ürettiğimiz metinler serbest seçim ilkesine dayanmamaktadır. Deyim ilkesi, en basit tabiriyle, iki sözcüğü bir arada kullanmayı seçmektir. Serbest seçim ilkesine göre, metinler çok sayıda karmaşık seçeneğin bir araya gelebilme olasılığını belirtmektedir. Buna göre dilbilgisellik ve kabul edilebilirlik sınırları çerçevesinde dilin çizgisellik özelliğinin doğal bir sonucu olarak çok sayıda dilsel birim bir arada bulunabilmektedir. Sinclair tüm dillerin dilbigisi kurallarının (sözdiziminin) serbest-seçim ilkesine göre kurulduğunu; ancak serbest seçim ilkesindeki sınırsızlığın eşdizimi açıklamada yetersiz kaldığını, sözcüklerin herhangi bir metinde gelişigüzel bir şekilde ortaya çıkıp görülmediklerinin altını çizerek deyim ilkesini açıklamaktadır (Sinclair, 1991, s. 110). Sinclairin maddeler hâlinde sıraladığı deyim ilkesinin bazı özellikleri şu şekildedir:

- *Pek çok tümcenin kapsamı belirsizdir. Örneğin "set eyes on" ifadesini ele alalım. Kendisine bir özne zamiri ve ya "never" ya da "the moment, the first time" gibi bir zamansal bağlaç gerektiriyormuş gibi duruyor ve*

"has" sözcüğü "set" sözcüğüne gelecek bir yardımcı fiil olacaktır. Bu durumun ne kadarı tümcenin içsel, ayrılamaz özelliğidir, ne kadarı eşdizimsel çekimin doğası gereğidir?

- *Pek çok tümce, içsel sözlüksel değişkeye izin vermektedir. Örneğin, "in some cases" ve "in some instances" veya "set x to fire" ve " set fire to x" gibi ifadelerden hangisinin seçileceğine dair pek az düşünmemiz gerekecektir.*
- *Pek çok tümce içsel sözlüksel sözdizimsel değişkeye izin vermektedir.*
- *Sözcüklerin ve tümcelerin pek çok kullanım biçimi diğer sözcükleri kuvvetli eşdizimlileri olarak kendilerine çekerler, örneğin, hard work, hard luck, hard facts, hard evidence.*
- *Sözcükler ve tümcelerin belli bir anlam alanı içerisinde görülme eğilimleri vardır. Örneğin "happen" fiili genellikle "accidents" gibi olumsuz olgularla ilişkilidir* (Sinclair, 1991, s. 112).

Yani dilsel olarak kullanımda fark edilmeyen ve sıra dışı görünen kalıplaşmalar deyim ilkesinin işlediğinin bir kanıtıdır. Bunun yanı sıra deyim ilkesi, uzun metinleri çözümlerken bazı durumlara bütünüyle cevap verememektedir. Serbest-seçim ilkesiyle karşılaştırıldığında sözcüklerin bir araya getirilmesi bakımından nedensizlik içeren deyim ilkesinin sınırlarının esnekliği, bu ilkenin dilbilgisi kuralları çerçevesinde oluşturulmadığını göstermektedir. Sonuç olarak Sinclair'in özellikle altını çizdiği ve eşdizimlilerle ilgili mevcut tezi de destekleyen ana cümlesi, oldukça zengin yüzeysel değişimler görülmesine rağmen bütün kanıtların esneklik göstermeyen, katı bir deyimbilim yönteminin varlığına işaret etmesidir (Sinclair, 1991, s. 121)

Bu konuda değinilmesi gereken önemli bir diğer kavram da sözlüksel hazırlamadır (lexical priming). Michael Hoey'nin (2005) sözlüksel hazırlama teorisi, şimdiye kadar geliştirilen dil teorilerinin dilin doğal düzenlenişine bir açıklık getirmemeleri sadece dilde hangi kullanımların mümkün olduğunu açıkladıklarını fark etmesinden sonra geliştirdiği teoridir. Bu teoriye göre dilin doğal düzenlenişi ve kullanımıyla ilgili en büyük ipuçlarını veren olgu ise eşdizimliliktir. Bir söylem içinde konuşurun kullanmak için seçeceği sözcükler, onun bu sözcükle daha önceki karşılaşmalarının bir sonucu olarak söyleme hazırlanmaktadır. Hoey'in teorisinin temel ilkeleri şunlardır:

i. *Her sözcük başka belirli sözcükbirimlerle birlikte görünmek için hazırlanır; bunlar on sözcüğün eşdizimlileridir.*
ii. *Her sözcük belirli anlamsal gruplarla kullanılmak için hazırlanır; bunlar onun anlam çağrışımlarıdır.*
iii. *Her sözcük belirli edimsel işlevlerle kullanılmak için hazırlanır; bunlar onun edimsel ilişkileridir.*
iv. *Her sözcük belli dilbilgisel pozisyonlarda ve işlevlerde bulunmak (veya kaçınmak) için hazırlanır. Bunlar, onun küme sözleridir (dilbilgisel küme).*
v. *Eşadlılar ve eşanlamlılar temel sözcüğün eşdizimlilerine, anlam çağrışımlarına ve kümesözlerine göre ayrıştırılmaktadır.*
vi. *Bir sözcük çokanlamlı olduğunda, her bir anlamının eşdizimliler, anlam çağrışımları ve kümesözleri bakımından diğerlerinden farklılık göstermektedir.*
vii. *Her sözcük bir veya daha fazla dilbilgisel rol üstlenir; bunlar onun dilbilgisel ulamlarıdır.*
viii. *Söylem içerisinde, her sözcük bellirli türde bağdaşıklık ilişkileri içinde bulunmaya veya bu ilişkilerden kaçınmaya hazırlanır. Bunlar onun metinsel eşdizimlileridir.*
ix. *Söylem içerisinde, her sözcük bellirli türde anlam ilişkileri içinde bulunmaya hazırlanır. Bunlar onun metinsel anlam çağrışımlarıdır.*
x. *Her sözcük, söylem içinde belli yerlerde kullanılmak veya belli pozisyonlardan kaçınmak için hazırlanır. Bunlar onun metinsel kümesözleridir.* (Hoey, 2005, s. 13)

Bu parametreler çerçevesinde Hoey, dil teorisinin farklı görüşler arasında bir köprü olabileceğini savunmaktadır. Eşdizimlilerin tanımının Partington (1998), tarafından metinsel, istatistiksel ve psikolojik olmak üzere üç alanda tanımlandığını tespit eden Hoey, bu kavram için en uygun tanımlamalardan birinin psikolojik tanım olduğunu açıklamanın yanı sıra teorisine de yine psikolojik bir terim olan *priming* adını vermektedir. Örneğin, daha önce vücut sözcüğü verilen bir dinleyici, kalp sözcüğünü başka sözcükler verilse bile daha çabuk tanıyacaktır. Buna göre vücut sözcüğü dinleyiciyi kalp sözcüğü için hazırlamaktadır. Yani sözcükler, sözlüklerde görülen tanımlamaların dışında ortak başka sözcüklerle kullanıldıklarında başka sözcüklerle etkileşime girer.

2.4 Derlem Verilerinin Kullanımı

Derlem, Dilbilim Sözlüğü'nde bütünce (corpus) olarak geçmektedir;

"Dil betimlemelerinde ya da dil konusundaki varsayımları doğrulamada kullanılan yazılı/sözlü veriler toplamı. Üretici dilbilimciler dil bütünceleri zorunlu

olarak bir seçmenin ürünüdür, bu nedenle sınırlıdır diyerek eleştiri yöneltmişler, dilin bütünlüğüne ulaşmak için dilbilimcinin sezgilerinin de veri olarak kullanılabileceğini öne sürmüşlerdir. Dilbilim incelemelerinde bütüncenin kapsamlı ve dilin bütününü kuşatacak biçimde olması ve yeni verilerle desteklenmesi gerekir" (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 66).

Bilgisayarlı dilbilimde derlem ya da bütünce olarak adlandırılan yapı, belirli amaçlar doğrultusunda yazılı veya sözlü dile dayalı ürünlerin birtakım işaretleme ölçütleriyle bir araya getirilmesinden oluşan bütündür (Say, Umut , & Oflazer, 2002).

Dilde serbest birleşimler dışında çok sözcüklü ifadeler büyük yer tutar. Zaman zaman kalıp ifadeler ve deyimler öğreniciler için öğretilmesi gereken önemli alanlar olarak belirtilmiş ve bunların dışında kalanlar deyimsel veya mecazi kullanım olarak etiketlenmişlerdir. Derlem dilbilimin gelişmesi sayesinde dildeki sabit ve kalıp unsurların kapladığı alan fark edilmeye başlanmıştır. Özkan (2010) derlem oluşturma çalışmalarının Türkiye'de bilinen en iyi ve ilk örneğinin Bilge Say, vd.'nin Bilgisayar Ortamında Bir Derlem Geliştirme Çalışması, Enformatik Enstitüsü Bilişsel Bilimler Ana Bilim Dalı, ODTÜ olduğunu belirtmektedir. Bu çalışma dilbilim ve bilgisayarlı doğal dil işleme çalışmalarına kaynak olmak üzere elektronik ortama geçirilen günümüz Türkçesini yansıtan metin örneklerinin işaretlenmesiyle 2 milyon sözcükbirim içeren bir derlem olarak Türkiye'de konuyla ilgili ilk çalışmalardandır (METU-Sabancı Turkish Treebank). Söz konusu bu derlem XML (Extansible Mark-up Language) ile işaretlenmiş ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

Sıklık verilerinin ikinci dil ediniminde çok önemli bir görev üstlendikleri kabul edilmektedir. Dolayısıyla günümüzde çoğu ikinci dil edinimi araştırması ilgili alandaki sıklık ölçümlerini kullanmaktadır. Bilgisayar teknolojisinden önce sıklık taramaları kitapların incelenip içerdikleri sözcüklerin listesinin yapılması ve hangi sözcüğün ne kadar sık kullanıldığının saptanmasıyla yapılmaktaydı. Yabancı dil çalışmalarında sıklık için kaynak oluşturan ilk örnek, derlenen Kucera ve Francis Sözcük Listesi'dir (Kucera and Francis, 1967). Günümüzde ise daha güvenilir

sonuçlar veren bilgisayar derlemleri kullanılmaktadır. İngilizcenin yazılı ve sözlü diline dair derlemlere üniversitelerin ilgili bölümlerinin internet ağlarından erişilebilmektedir. Türkçe alanyazında sıklık çalışmaları ise ilke defa İlyas Göz'ün (2003) 1995-2000 yılları arasında Türk yazarlar tarafından yazılıp yayımlanan kitap, gazete ve dergileri inceleyerek meydana getirdiği Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü ile başlamıştır. Göz'ün bu çalışmasını örnek alan Ölker (2011) Yazılı Türkçe'nin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 arası) doktora tezini meydana getirmiştir. Açık (2013), Göz'ün Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü'nden faydalanarak Temel Türkçe (A 1/ A 2) İçin Söz Dağarcığı Tespit Denemesi başlıklı araştırmasını Abdurrahman Güzel için Armağan Kitabı'nda sunmuştur. Bu araştırmaya göre Türkçede en çok kullanılan sözcükler dört derece içerisinde sınıflandırılmış 1. derecede 5 bin ve üzeri, 2. derecede 1000 ila 5 bin arası, 3. derecede 500 ila 1000 arası ve 4. derecede önemli 100 ila 500 arası tekrarlanma sıklığı olan sözcükler gösterilmiştir. Türkçe Ulusal Derlemi ise (TUD/Turkish National Corpus - TNC) 50 milyon sözcükten oluşan, 20 yıllık bir dönemi (1990-2009) kapsayan, günümüz Türkçesinin çok sayıda farklı alan ve türlerden yazılı ve sözlü örneklerini içeren, geniş kapsamlı, dengeli ve temsil yeterliliğine sahip, genel amaçlı bir referans derlemidir. TUD-Tanıtım Sürümü, 1990-2009 yıllarını kapsayan 4438 veri kaynağından seçilen, 9 konu alanını ve 34 dilsel türü içeren metin örneklerinden oluşmaktadır. Kullanıcılar yaklaşık 48 milyon sözcük üzerinden, medya, metin örneklemi, konu alanı, türev metin biçimi, yazar cinsiyeti, yazar türü, hedef okur ve metin türü kısıtlama ölçütleriyle sorgularını gerçekleştirebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, belli bir eşdizimliliğin belli bir metin türünde sıklıkla kullanılıp ana dili konuşurlarının günlük konuşmalarında aynı sıklıkta bulunmama ihtimalidir. "Eşdizimlilerin, sözlü ve yazılı metinde meydana gelme sıklığı çok önemli olmasına rağmen, sıklık tek başına bir parametre olmamalıdır. Bir öge bir türde çok sık olabilir, ancak başka bir durumda olmayabilir. Bir başka öge, ana dili İngilizce olan kişilerde oldukça sık olabilir ancak öğreniciler için uygun olmayabilir" (Hill, 2000, s. 65). Türkçe Ulusal Derlemi'ni araştırmalarında kullanan akademisyenlerin, yayımlanan araştırmalarını bu yazılımın

ilgili internet sitesindeki yayınlar kısmına eklemeleri beklenmektedir ve temmuz 2017 tarihi itibarı ile de 30 adet yayın ekli bulunmaktadır.

2.5 Eşdizimliler Nasıl Öğretilir?

Sözlüksel yaklaşım dil öğretiminde nitelikli girdiye önem verdiği kadar girdinin miktarına da önem vermektedir. Dolayısıyla iletişimsel yaklaşımda olduğu gibi sınıf içinde öğreniciyi daha fazla konuşturmak birincil derecede önemli olmamaktadır. Öğrencinin derse etkili katılımı onun ne kadar çok konuştuğuyla değil dinlemesinin, fark etmesinin ve yansıtmasının ne derece olduğuyla ölçülmektedir. *"En iyi dil odaklı sözcük öğretimi tekniği, bir sözcüğü sadece bir mesajın parçası olarak değil bir sistemin parçası olarak görmeyi içerir. Bu, sözcüklerin yazım ve ses kalıplarına, sözcüğün anlamları altında yatan farklı kavramlara, sözcüğü inşa eden unsurlara, sözcüğün eşdizimlilerine ve bunların türlerine, bağlamın sözcüğe hangi anlamına dikkat etmektir"* (Nation & Newton, 2008, s. 132)

Önceki bölümlerde açıklandığı üzere, dil öğrenimi sürecinde öğreniciler tek başına bulunan sözcükbirimlerin dilin en küçük birimi olduğunu varsayarak stratejiler geliştirmektedir. Fakat araştırmalar bellekteki sözlükçenin sözcükbirimler ve çok sözcüklü öbeklerden oluştuğunu göstermektedir. Dolayısıyla öğretmenler çok sözcüklü birlikler kavramını öğrenicilere tanıtmalıdır. Lewis, (Hill, Lewis, & Lewis, 2000, s. 88-117) sadece eşdizimlilerin öğretiminde kullanılabilecek materyaller ve alıştırma örnekleri üzerine Jimmie Hill ve Morgan Lewis ile birlikte hazırladığı kitap bölümünde örnek etkinlik ve alıştırma modelleri sunmaktadır. Bunlar; kompozisyon yazma, sınıf içinde 1-3 dakika arası değişen bireysel konuşma etkinlikleri, boşluk doldurmaca alıştırmalarında zıt, yakın, eşanlamlıları yazmak gibi alıştırmalardır. Burada dil öğretim sınıflarında yapılabilecek en büyük yenilik öğrenicilerin buldukları eşdizimlileri kayıt altına alıp kendi eşdizimliler sözlüklerini oluşturmaları ve bir eşdizimliler sözlüğü kullanarak yapılabilecek alıştırmaların geliştirilmesidir. Türkiye'deki üniversitelere bağlı dil merkezlerinin geliştirdiği bir öğrenici sözlüğü olmadığı gibi geniş kapsamlı ve bütünüyle hayata geçirilmiş Türkçenin eşdizimlileri öğrenici sözlüğü de henüz hayata geçirilmemiş bir projedir.

Sınıf ortamında, sınırlı ders saati içerisinde öğretilmesi gereken pek çok olgu var iken eğitimcilerin eşdizimlilere nasıl vakit ayıracakları, hangi eşdizimlilere öncelik verecekleri bir sorun teşkil etmektedir. Eşdizimlilik kuvveti olgusu, hangi eşdizimlilere öncelik verilmesi gerektiğini göstermektedir. Lewis (2000: 63), sınıf ortamında orta kuvvetteki eşdizimlilere öncelik verilmesinin daha verimli olduğunu savunmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin eşdizimlileri seçerken hem sıklık hem de eşdizimlilik kuvvetine dikkat etmeleri gerektiğini söylemektedir (Lewis M. , 2008, s. 30). Yani tek başına sıklık veya tek başına kuvvet öğrenicileri yanlış yönlendirmek olacaktır. Eşdizimliler, Lewis'in sınıflandırmasında, dört türe ayrılmaktadır. Nadir eşdizimliler (unique collocations), kuvvetli eşdizimliler (strong collocations), zayıf eşdizimliler (weak collocations), orta kuvvetli eşdizimliler (medium-strength collocations). Zayıf eşdizimliler, iyi günler gibi, birbiri dışında başka bir sürü sözcük ile bir araya gelebilecek sözcük öbekleridir. Kuvvetli eşdizimlilere örnek ise *"…… mübarek olsun*" tümcesi görüldüğünde boşlukta kalan kısma *bayramınız* sözcüğünün geleceğinin bilinmesidir.

Sözlüksel yaklaşıma göre bilgi girdisi, öğrenicinin dil seviyesi geliştikçe değişir. Yetişkin bir L1 sözlükçesi, resmî eğitimle öğrenicilere verilemeyecek kadar geniştir. Dolayısıyla mümkün olduğunca çok dinleme ve okuma öğrenicilere tavsiye edilmektedir. Lewis, alıştırma ve etkinlik arasında bir ayrım yapmaktadır. Alıştırmalar öğrenicilerin tek başına sınıf dışında yapabileceği tekrarlardır, etkinlikler ise sınıf içinde, genellikle gruplar hâlinde ve öğretmen desteğiyle yapılanlardır (Lewis M. , 2008, s. 86). Sıralanan temel sözlüksel alıştırmalar şöyledir:

I. **Öbekleri tanımak:** Yazılı veya sözlü bir metin içinde geçen sözlüksel öbekleri, eşdizimlileri saptamaktır.
II. **Eşleştirmek:** Bu alıştırma tipi normal dilbilgisi alıştırmalarına benzer şekilde eşdizimlilerin, ifadelerin ve kalıp sözlerin parçalarının ait oldukları sözce ile eşleştirilmeleridir.
III. **Tamamlamak:** Geleneksel boşluk doldurmaca alıştırmaları olarak tanımlanmaktadır.
IV. **Sınıflandırmak:** Sözlükçe çoğu zaman kalıplaşmıştır ve bu kalıp algısı belleğe yardımcı olmaktadır. Eşdizimlileri verip hangi

diyaloğun parçası olabileceklerini sormak veya sözcük türüne göre sınıflandırmak bu alıştırmaların kapsamındadır.

V. **Sıralamak:** İnsan zihni hikayelere eğilimlidir. Hikayelerin doğal bir sıralaması vardır. Sıralama alıştırmaları öğrenicinin gerçek dünya bilgisini kullanmasına yardımcı olur.

VI. **Silmek:** öğreniciler sık sık L1 bilgilerine dayanarak aşırı genellemeye yönelirler. Bundan kaynaklanabilecek hatalar öğrenicilerden kulağa tuhaf gelen birimi silmelerini isteyerek çözülebilir. (Lewis M. , 2008, s. 89-92)

Bu sıralama Lewis'in 2008 yılında yaptığı saptamalara dayanmaktadır. 2000 yılında ise daha detaylı bir model sunmaktadır. Lewis, Jimmie Hill ve Morgan Lewis ile birlikte düzenlediği bölümde etkinlikleri bir metin üzerinden yapılanlar ve eşdizimlilik sözlükleri yardımıyla yapılanlar olmak üzere iki tipe ayırmaktadır. Bu bölümlemeye göre bir metinle yapılan etkinlikler metinde geçen eşdizimlileri keşfetmek ve metnin içeriğini yeniden yapılandırmaktır. Eşdizimlilik sözlükleriyle gerçekleştirilenler ise eşdizimlileri kayıt altına almak, kompozisyon hazırlığı, daha uygun bir sözcük bulmak, faydalı sözcükler, sınıflandırma, yakın eşanlamlılar, hızlı sınıflandırma, 5 sözcüklü hikâyeler, duyulan veya farkedilen eşdizimlileri toplamak, eşdizimlilerin çevirisini yapmak, çeşitli eşdizimlilik oyunları, (İngilizcede var olan) isim + isim birleşikleri, örnekleri keşfetmektir (Hill, Lewis, & Lewis, 2000, s. 99-117).

Çoğu sözlük, aradığımız sözcüklerin anlamlarını bulmamızda yardımcı olur. Eşdizimli sözlükler ise bildiğimiz sözcükleri kullanmamıza yardımcı olur. Sözlüklerde maddebaşları genellikle tek sözcükten ve bu sözcüklerin anlamlarından oluşur. Fakat sözcükler nadir olarak tek başlarına kullanılır. Doğal bir ana dili konuşuru gibi yazmak veya konuşmak için sözcüklerin diğer sözcüklerle nasıl birleştiklerini ve kullanıldıklarını bilmek gerekmektedir. Bunun için de eşdizimliler sözlükleri gerekmektedir. Konuşurken veya bir metin yazarken pek çok sözcük birleşimi kullanırız. Bazı sözcüklerin bir arada aynı dizgede kullanımı diğerlerinden daha fazla olasılık göstermektedir. Bazı sözcükler çok az bir araya gelerek bir öbek oluşturur, fakat bazıları ise o kadar çok sık bir arada kullanılır ki bir sözcüğü gördüğünüzde veya duyduğunuzda zihniniz diğer sözcüğü de algılamayı bekler (örn. Özür dilemek/ beklemek, gösteriş yapmak/ için/ budalası/ düşkünü/ uğruna/

amacıyla, ölümcül hastalık/ hasarlar/ kazalar/ virüs, davranışlar dürtüsel/ saldırgan/ sergileyen/ olumlu/ sosyal vb.). Bu bağlamda, Türkçe öğrenicileri için kullanımda olan bir eşdizimliler sözlüğü bulunmadığından, öğretmenler öğrencileri kendi sözlüklerini yaratmaları için teşvik etmelidir. Öğreniciler kendi algıladıkları ve not almaya gerek duydukları sözcükleri seçeceklerdir. Bu da öğrenici özerkliğini destekleyen bir durum olmaktadır. Öğreniciler, yeni bir sözcük öğrenirken bunu bir yere not alır, bir sözcük listesi oluşturur ve genellikle daha sonra gerek duyduklarında bu sözcüğü tekrar bulmakta zorlanırlar. Dolayısıyla, tek tek sözcükleri ve tanımlarını deftere not almaktansa, öğrenicilere kendi kişisel kullanımları için birer Sözlüksel defter (Lewis M. , 2000, s. 26, 43-44,62) düzenlemeleri önerilmelidir. Sözlüksel defterler, dilsel öbekler, deyimler, deyimsel fiiller, eşdizimliler, kalıp ifadeler gibi dilsel yığınların kayıt edilebileceği defterlerdir. Öğrenicilerin bu defteri nasıl düzenleyecekleri tamamen kendilerine bırakılmalıdır. İstenirse alfabetik sıraya, istenirse sözcük türüne göre, istenirse tematik olarak bir düzenleme yapabilirler. Burada dikkat edilecek unsur deftere tek tek sözcüklerin kayıt edilmemesi gerektiğidir. İngilizce öğrenicileri için sözlüksel defterin nasıl düzenleneceğine dair bir kılavuz (Ramazani, 2017) (bkz. EK 2) internet ortamında mevcuttur. Bu örnekte defterin kalıp ifadeler, yarı kalıplaşmış ifadeler, eşdizimliler, deyimler, önekler-kökler-sonekler, grafiklerden sözcükler ve karışık olmak üzere yedi bölüme ayrılması gerektiği vurgulanmaktadır. Türkçede ön ekler bulunmamaktadır ancak bazı bağımsız biçimbirimler İngilizcedeki önekler gibi kullanılmaya başlanmış ve aynı işlevi taşımaya başlamışlardır (alt- geçit, üst- geçit, ön- görüşme, iç giysi vb.). Türkçeye yabancı dillerden geçen başka biçimbirimler de sadece belirli sözcüklerle sınırlanmıştır (na- mahrem, bî- çare, anti- propaganda vb.). Türkçenin yapısından dolayı sonekler oldukça yaygın görülür (yapım ekleri/ türetimsel biçimbirimler, çoğul ekleri vb.). Sözlüksel defter Türkçeye uyarlandığında eşdizimliler, kalıp ifade ve deyim bölümleri yeterli olmaktadır.

Türkçe öğrenicilerin en sık hangi dilbilgisel ulamda, dil becerisinde yanlışlar yaptığına dair araştırmalar mevcuttur; fakat öğrenicilerinin eşdizimlilik becerilerini ölçen herhangi bir araştırma henüz hayata geçirilmemiştir. Başoğul ve Can (2014) çalışmasında Balkan ülkelerinden gelen ve Türkçeyi Türkiye'de yabancı dil olarak

öğrenen öğrencilerin yazılı anlatım sırasında yaptıkları genel yazım ve dilbilgisi hatalarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Ankara Üniversitesi TÖMER İstanbul- Taksim Şubesinde öğrenim gören 200 öğrenici katılımcı vardır. Çokluk eki, sözdizimi, isim ve sıfat tamlamaları kullanımıyla ilgili hatalar, deyim ve eylemlerin yanlış kullanımıyla ilgili hatalar vb. değerlendirilmiştir. Çalışmanın, deyimlerin ve eylemlerin/ eylem çatılarının yanlış kullanımıyla ilgili hatalar kısmında eşdizimlilik ile ilgili pek çok örnek göze çarpmaktadır. Üç örnek incelenirse:

- bana çok yardım verdi(etti).(Arnavutluk A1)
- Çünkü diller insana çok yardım yapıyor (ediyor). (Yunanistan A2)
- Dalgalarla savaşmış (boğuşmuş). (Yunanistan B1)

(Başoğul & Can, 2014, s. 107)

A1 ve A2 seviyesinden iki öğrenicinin de aynı sözcüğün kullanımında hata yaptıkları görülmektedir.

- bana çok yardım verdi(etti).(Arnavutluk A1)
- Çünkü diller insana çok yardım yapıyor (ediyor). (Yunanistan A2)

TUD'de tarandığında bu tümcedeki *yardım* sözcüğü 2095 farklı metinde 47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelenmiştir; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 213.13'dir. Sözcüğün Türkçe kullanımdaki sıklık değeri bir hayli yüksektir. Aynı sözcüğün eşdizimlilik sorgusunda da *etmek* sözcükbirimi en sık gözlenen eşdizimlilik sıklığına sahiptir. Yani söz olarak toplumda *yardım ve etmek* sözcükleri beraber kullanılarak kalıp bir ifade oluşturmaktadır. *Yardım verdi* sözcesi dilbilgisel olarak yanlış değildir fakat iki sözcükbirim konuşma esnasında farklı dizimlerde kullanılmaktadır. Dolayısıyla kulağa doğru gelmemektedir. *Yardım* sözcüğünün 1-sol ve 1-sağ eşdizimlilik pencere aralığındaki ilk eşdizimlilileri sırasıyla ve, etmek, sosyal, bana, için, eder, et, eden, ona, edecek,edin, etti, da, ilk, de, etmeye, bize, insani, ediyor, sana sözcükleridir. Bu listede mali, maddi, teknik, talep, ekonomik, uluslar arası, kampanyası, paketi, yoksullara gibi sık kullanımlar ilk 100 sonuca girmektedir; fakat vermek, verdi, verecek, ver vb kullanımları hiç yoktur. *Yardım yapmak* ifadesi ise kulağa yatkın gelse dahi diller insana yardım yapmaz, yardım

yapmak Tükçede daha çok maddi yani somut ögelerde kullanılır. Dizin ise *yardım* sözcüğünün bağlam içi kullanımını şöyle göstermektedir:

istiyor ve siz dahil herkesten **yardım** bekliyoruz. b) "Muş'tan, Nizip'ten telefon

S. Pişkinsüt: Arkadaşınıza bir **yardım** edin de kaldırın bakalım.

için yardım toplandığında gönüllü olarak **yardım** toplama faaliyetlerinde yer almayı a.,

için Haydarpaşa GATA'ya sevkine ilişkin **yardım** talebinde bulunduğunu belirtti.

zayıf duruma düşmüştür, denizin ortasında **yardım** gelemez ve karşısındaki gemicilerin birlik

$'ın özel insanî ve teknik **yardım** hesabına aktarılacağı ve özel ihtiyaçlar

birinin (ismini güvenlik açısından söyleyemiyoruz) **yardım** edeceğini belirttikten sonra: "Aramıza döneceğin

bir plakçı dükkânına giriyorum. "Size **yardım** edebilir miyim?" diye soruyor satıcı

alamayan siyasal partilerin iktidara gelmeleri, **yardım** alan siyasal partilerle karşılaştırıldığında oldukça

abinin acı haberi geldi. Hazırlığına **yardım** ettiğin o doğum gününe gidemedin.

B1 öğrenicisinin yaptığı Dalgalarla savaşmış (boğuşmuş). (Yunanistan B1) örneğinde ise yazılı metinlerdeki dalgalarla sorgusu 111 sonuç ile (96) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelenmiştir; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 2.33'dir. Dalga, dalgalanma sözcükleri aldıkları eklere göre farklı taranmalarda farklı sonuçlar verecektir. Bu sözcüğün 1-sol ve 1-sağ pencere aralığında sıralanan eşdizimlileri; azgın, boğuşan, birlikte, boğuşarak, boğuştuktan, boğuşup, köpüklü, elektromanyetik, denizde, ortasında, gelen, boğuştum, boğuşmaktan, boğuşmaya, boğuşurken, sahile, kıyıya, rüzgarın, dev, saat'tir. Dizin ise *dalgalarla* sözcüğünün bağlam içi kullanımını şöyle göstermektedir:

gemidekinden daha zor duruma düşmüştü. **Dalgalarla** boğuşmaya, batıp çıkmaya başladı. Buradaki

sonra, entelektüel birikimi yeni **dalgalarla** alabora olamayan Avrupalı sol aydın

beden kabına hapsetmek istemiyorum. Ben **dalgalarla** coşmak, rüzgarlarla uçmak, Ay'la konuşmak

25 kilometre boyunca azgın **dalgalarla** boğuşan Sönmezoğlu, eşi Mana Sönmezoğlu

bedenini alıp okyanusun ortasında **dalgalarla** boğuşan bir gemiye fırlatan sorular.

da'yı baraja akan bir nehirde, **dalgalarla** boğuşmaya çalışan küçük bir kanoya

Dalgalarla boğuştum. YUNUS: Boyum kadar **dalgalarla** mı boğuştun? DENİZ KIZI: Evet.

seyrederek okula giderdi. İlkbaharda, denizin **dalgalarla** sahile attığı tahta parçaları, yosunlar,

denizine dalmaya görün; nice azgın **dalgalarla** boğuşacak, buzdağlarına çarpacak, yırtıcı balıklarla

Yetişen kurtuluyooor. **Dalgalara** yenilmeyin. Boğuşun dalgalarla. Yetişin gemiye. Gemi kalkıyor. Yetişen

Bu üç örneğin yanı sıra her seviyeden (A1-2, B1-2, C1) öğreniciye dair hatalar araştırmada mevcuttur ((Aklımın ucuna gitmezdi (aklımın ucundan geçmezdi)(Makedonya B1), Zorluk gördüm (çektim). (Moldova B1), Her gün bizim etrafımızda çoğul (çok) insanlar var (Moldova, C1), kahvaltı yiyorum (Kosova A1), ekonomik krize ulaşınca (uğrayınca) Yunanistan'a gelen turist sayısı azaldı (Moldova C1)) Araştırmacıların vardığı sonuca göre önerileri "Buradan hareketle tespit edilen bu hataların farkında olunarak yönlendirme yapılması ve bu duruma uygun olarak yazılı anlatım etkinliklerinin uygulanması önerilmektedir" (Başoğul & Can, 2014, s. 118). Peki bu etkinlikler nasıl olmalıdır, neye göre geliştirilmelidir, bir eğitimcinin destek alacağı tez nedir? Araştırmada tekrarla vurgulan; öğrenicilere dizin yazılımını kullanmalarının öğretilmesi, eşdizimlilik edinci kazandırılması, seviye başından itibaren bir sözlüksel defter (bk. EK 2) tutmalarının istenmesi bu anlatım hatalarını azaltıcı ve önleyici bir yöntem olacaktır. Ayrıca ilerleyen sayfalarda hedef eşdizimliler öğretim modeli adı altında bir ünite örnek olarak oluşturulmuştur.

Bu çerçevede eşdizimlililerı sunmak için yapılması gereken, mevcut dilbilgisi alıştırma ve etkinliklerinin yeni öğretim yaklaşıma göre nicelik olarak

fazlalaştırılması, eski dilbilgisi alıştırmalarının eşdizimlilere uyarlanmasıdır. Bu bilgilere göre sıradaki bölümde, 4. Bölümde saptanan sözcükler kullanılarak etkin alıştırma ve etkinlikler geliştirilmiştir.

2.6 Hedef Eşdizimliler Öğretim Modeli

Dil ve sözcük öğretiminde Türkçe üzerine yapılan çalışmaları metindilbilim ile pekiştiren ilk isim Şükran Dilidüzgün'dür (Dilidüzgün, 2008). Ders kitapları arcılığıyla dil öğretiminde metin dilbilimin önemi üzerine yaptığı araştırmaların tümünü *Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi* adlı eserinde derlemiştir (Dilidüzgün, 2010). Dilidüzgün "Metnin anlamlandırılabilmesi için metnin dilbilgisel bağdaşıklığının gerçekleştirildiği mikro düzlemde bağlaşık ve bağdaşık, genel anlamın çıkarıldığı makro düzlemde de bağdaşık yapı özelliklerini taşıması gerekmektedir. Bağlaşıklık, metindeki dilsel, dilbilgisel uyum, yani bütünlüktür. Metindeki bağlaşıklık bağları metnin içeriğini oluşturan düşünsel bağları belirginleştirir; düşünsel bağlar da metnin tutarlılığını (bağdaşıklık) gösterir. Tutarlı ve ekonomik bir dil kullanımı için bu yapıların uzun süreç içine yayılan metin içinde yinelenmesini, nitelenmesini ve birleştirilmesini, kısacası bağlaşıklığını sağlayan bazı düzenekler (cohesive devices) kullanılır. Bu düzenekler metin türlerine göre farklılaşabilir. Bağdaşıklık, metindeki anlamsal-mantıksal uyumdur. Metindeki dilsel-dilbilgisel uyum, anlamsal mantıksal uyumun ortaya konuluşunda metin alıcısına ipuçları verir. "Bu bağlamda metin tabanında (textbase), önermelerin oluşturduğu küçük ölçekli yapı ve bu önermelerden büyük ölçekli yapı kuralları ile elde edilen anlamsal birimler olan büyük ölçekli önermelerin bulunduğu büyük ölçekli yapı düzlemlerinden söz edilebilir" (Dilidüzgün, 2008, s. 54) demektedir. Kısaca bir metin büyük ve küçük ölçekli yapı olmak üzere iki düzlemden oluşur. Bu düzlemler bağdaşıklık ve bağlaşıklığını sağlar. Metnin küçük ölçekli yapısı dilbilgisel unsurlardan oluşur ve dilbilgisel bağdaşıklık ve bağlaşıklığı sağlar. Dilidüzgün'ün eşdizimsel örüntüleme adı altında sunduğu alıştırma örnekleri metnin küçük ölçekli yapısını kavramaya yardımcı olan alıştırmalardır. "Öğrencinin okumaktan zevk alabilmesi için özellikle yazınsal yapıtlarda metnin yüzeysel yani bir anlamda küçük ölçekli yapısındaki ipuçlarını kullanarak metnin derin yapısına yani vermek istediği iletiye ulaşma zevkini tatması gerekmektedir" (Dilidüzgün,

2008, s. 174). Bu çerçevede metnin farklı dilsel-dilbilgisel özellikleri belirlemeye ve metinleri çözümlemeye yönelik olarak oluşturulan küçük ölçekli yapı ölçütleri: gönderim, değiştirim, eksilti, bağlaçlar, koşutluk, zaman ve görünüş, işlevsel tümce görüngesi, sözcüksel bağlaşıklık ölçütleri ise yinelemeler ve eşdizimsel örüntülemedir (Dilidüzgün, 2008, s. 223).

Bu bölümde, dil öğretiminde seviyeye ve amaca uygun olarak seçilen metin türlerinin aynı zamanda özgün ve doğal olmaları gerektiğinin altını çizen Dilidüzgün'ün yaklaşımını (2008,2010), Lewis'in (2000, 2008) modelleriyle birleştirerek hem metindilbilim hem de sözlüksel yaklaşıma uygun eşdizimlilik öğretimi modelleri sunulacaktır. Sunulan modelde (bkz. EK 1) Lewis'in uygun gördüğü öbekleri tanıtma, eşleştirme, tamamlama (boşluk doldurma), sınıflandırma, sıralama ve silme aşamalarına uygun örnekler geliştirilmiştir.

Geliştirilen örnekler tek başlarına değil de bir ders izlencesine birleştirilmiş bütün bir ünite olarak düzenlenmiştir. Hedef eşdizimliler öğretim modelini (bkz. EK 1) amaca göre değiştirip geliştirmek dil öğretmenlerinin yaratıcılığına kalmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırma, bütüncül çoklu durum deseninde tasarlanmış bir durum çalışmasıdır. Tesadüfi (random) örnekleme ile seçilen kelimelerden hareketle yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler ilgili tablolarda dikkatlere sunulmuştur.

İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Dil Merkezinde YDOT öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C seviyesinin (Yılmaz & Bölükbaş, 2016) sunduğu hedef kelime listelerinden 45 sözcük gelişigüzel seçilmiştir. Bu sözcükler A1 'den *ağaç, bilgisayar, şemsiye, eski, sağlıklı, güçlü, gelmek, çalmak, yazmak*, A2'den *börek, ilaç, levha, esprili, lezzetli, inatçı, dökmek, itmek, silmek,* B1'den *kaban, bilek, fatura, endişeli, kiralık, ıslak, uğraşmak, basmak, harcamak*, B2''en *tulum, kaya, heykel, zarif, bilinçli, azimli, kandırmak, fısıldamak, yönelmek*, C seviyesinden ise *piyanist, mermer, pusula, çelimsiz, takıntılı, yaygın, oymak, zehirlemek, eritmek* olmak üzere her seviyeden seçilmiş üçer isim, sıfat ve fiildir. Bu sözcüklere dair yapılan araştırma sırasıyla şu aşamalardan geçmiştir:

VI. Türkçe Ulusal Derlem'de (TUD) gözlenen sıklık verileri belirlenmiştir,

VII. Türk Dil Kurumu'nun web sayfasında bulunan Büyük Türkçe Sözlükten sözcüklerin tanımları derlenmiştir.

VIII. Sözcüklerin Eşdizimlilikleri TUD kullanılarak sırasıyla 1 sol- 1 sağ ve 2 sol- 2 sağ pencere aralığına ve gözlenen eşdizimlilik sıklığına göre belirlenmiştir.

IX. Ortaya çıkan tablo Textalyser online text analysis tool (Textalyser, 2017) kullanılarak analiz edilmiş ve kendini yineleyen sözcükler ve kaç kere yinelendikleri belirlenerek bir liste oluşturulmuştur.

X. Yeni sözcüklerin tek tek ve eşdizim dizeleri içinde nasıl bir görünüm oluşturdukları belirlenerek sınıf içinde kullanıılabilecek örnek etkinlik ve alıştırmalar hazırlanmıştır.

3.1 Verilerin Toplanması

Seçilen hedef sözcüklerin TUD'de taramaları sonucunda aşağıdaki Tablo 1. derlenmiştir. Bu sözcüklerin TUD sisteminde asıl olarak nasıl göründüğü ise örnek olarak Şekil 3'te gösterilmektedir;

Şekil 3. TUD'de *ağaç* sözcük biriminin görünümü

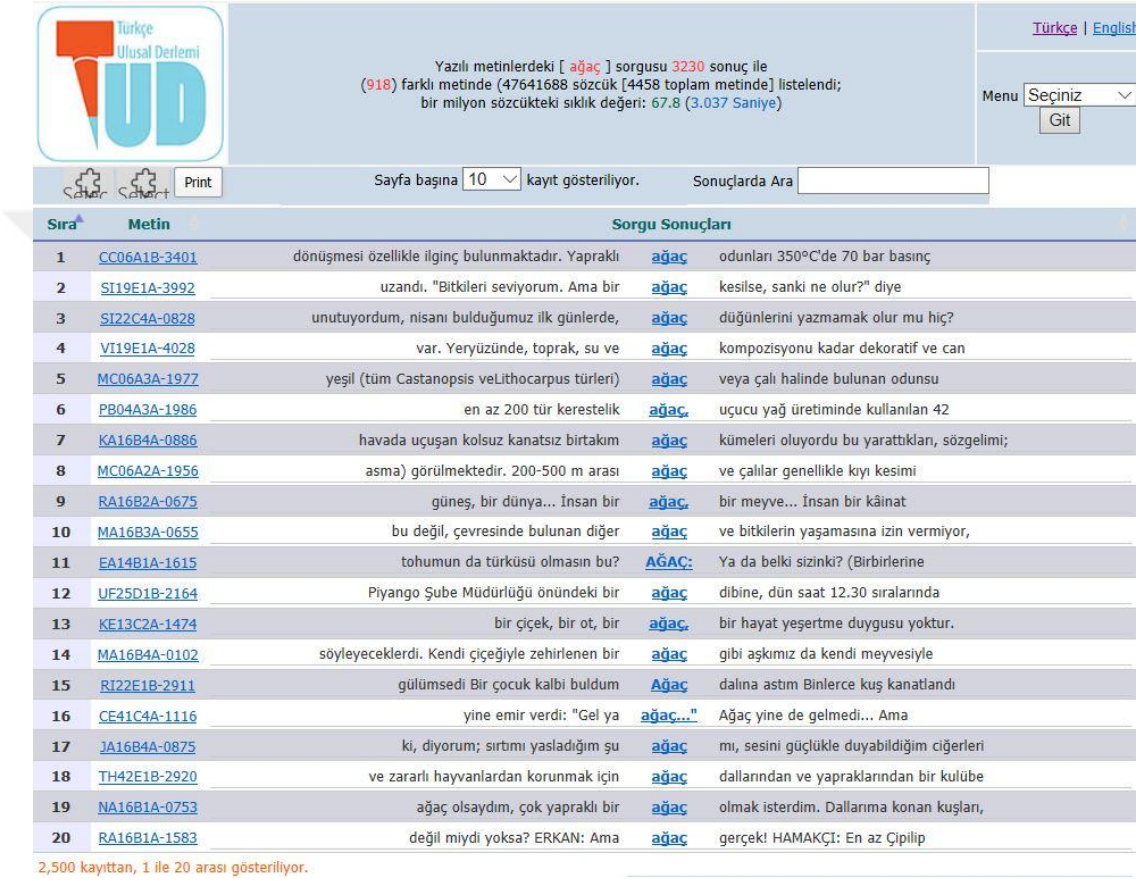

Tablo 1. Seçilen Sözcüklerin Sıklık Verileri ve Tanımları

Sözcük	Gözlenen Sıklık	Sözlüksel Tanımı
Ağaç	Yazılı metinlerdeki [ağaç] sorgusu 3230 sonuç ile (918) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 67.8 (2.838 Saniye)	ağaç, -cı a. 1. bit. b. Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 2. sf. Bu gibi bitkilerin gövdesinden

		ve dallarından yapılan: Ağaç tekne.
Azimli	Yazılı metinlerdeki [azimli] sorgusu 123 sonuç ile (100) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 2.58 (0.326 Saniye)	azimli sf. 1. Azmi olan. 2. Kararında, tutumunda direnen, kararlı: Simsiyah kısa bıyıkları, zeki parlak gözlerle aydınlanan azimli çehresini bütün bütün karartıyordu. -H. C. Yalçın.
Basmak	Yazılı metinlerdeki [basmak] sorgusu 224 sonuç ile (187) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.7 (0.309 Saniye)	basmak, -ar (-e) 1. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak: Bastığın yerlerde güller açtı, sarıldı ayaklarına. -C. Külebi. 2. Küçük çocuklar ayakta durabilmek. 3. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek: Motor çalıştıktan sonra debriyaja basarsınız. -H. E. Adıvar. 4. (-i, -e) Sıkıştırarak yerleştirmek: Peyniri küpe basmak. 5. (-i) Bası işi yapmak, tabetmek. 6. (-i, nsz) Örtmek, bürümek, kaplamak: Yollarını ot basmış, çamları yükselip saçaklarına el atmış olan bu büyük köşk. -M. Ş. Esendal. 7. (-i, -e) Bir şey üzerinde kalıp, mühür vb.yle iz yapmak: Şuraya başparmağını bas, dediler, ben de bastım. -S. F. Abasıyanık. 8. (-i) Baskın yapmak: Ölen

		kızın intikamını almak için köyü basıp yakmış. -E. İ. Benice. 9. Bir kimse bir yaşa girmek: On dokuz yaşına yeni basmış, ürkek ve utangaç bir kızdım. -A. Erhat. 10. (-i, nsz) Duman, sis vb. çevreyi kaplamak, çökmek: Şehri akşamüstü sis basmıştı. -S. F. Abasıyanık. 11. (-i, nsz) Basınç yaparak sıvı ve gazları itmek: Pompa bozulmuş, suyu basmıyor. Otomobilin lastiğine hava basmak. 12. (nsz) Kümes hayvanları kuluçkaya yatmak. 13. (-i) Uygunsuz vaziyette yakalamak. 14. (nsz) mec. Bir şeyin etkisinde kalıp eziklik, üzüntü ve ağırlık duymak: Yüreğinin acısını duyuyordu. Sıkıntı basmış, terlemeye başlamıştı. İzin istedi. -Y. Z. Bahadınlı.
Bilek	Yazılı metinlerdeki [bilek] sorgusu 158 sonuç ile (113) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 3.32 (0.254 Saniye)	bilek, -ği a. 1. Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm: Kadın, ağır takılarla yüklü sol bileğini yeşil abajurun altına doğru uzatmış. -A. Ağaoğlu. 2. mec. Güç, kuvvet.
Bilgisayar	Yazılı metinlerdeki [bilgisayar] sorgusu 5300 sonuç ile (959) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri:	bilgisayar a. bl. Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa

	111.25 (5.036 Saniye)	göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin.
Bilinçli	Yazılı metinlerdeki [bilinçli] sorgusu 2283 sonuç ile (1014) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 47.92 (2.602 Saniye)	sf. 1. Bilinci olan, şuurlu. 2. Kendi etkinliğinin farkında olan, şuurlu: Fakat bu işi bilinçli olarak üstünkörü yapmış, yaraların tam kapanmamasına dikkat etmişti. -İ. O. Anar.
Börek	Yazılı metinlerdeki [börek] sorgusu 245 sonuç ile (130) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 5.14 (0.421 Saniye)	börek, -ği a. Açılmış hamurun veya yufkanın arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb. konularak çeşitli biçimlerde pişirilen hamur işi: Şerafettin'in hanımı böreği fırına yeni sürmüş, daha bir yarım saati varmış pişmeye. -A. Kulin.
Çalmak	Yazılı metinlerdeki [çalmak] sorgusu 278 sonuç ile (199) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 5.84 (0.535 Saniye)	çalmak, -ar (-i, -e) 1. Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırmak: İngiliz cephesinden at kaçırıp bize satan bedeviler dönüşlerinde bizim atlarımızı çalıp İngilizlere satarlardı. -F. R. Atay. 2. Vurarak veya sürterek ses çıkartmak: Bir yandan mızıka istiklal havasını çalıyordu. -R. E. Ünaydın. 3. nsz Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak: Fevkalade zekidir; iyi dans eder, piyano çalar, tenis

		oynar, ata biner, avcıdır, kayakçıdır. -R. H. Karay. 4. (nsz) Ses çıkarmak, ses vermek: Hafif hafif ıslıklar çalan sesi eski keskinliğini kaybetmiştir. -R. N. Güntekin. 5. Atmak, çarpmak, vurmak. 6. Üzerine sürmek: Ekmeğin üzerine yağ çaldı. 7. (-i) Bozmak, zarar vermek. 8. (-i) Kumaşın bir parçasını kesmek. 9. Madeni oymak, kalemle işlemek. 10. (-e) Benzemek, andırmak: Geniş alınlı, kırmızıya çalar, kahverengi saçlı, altın dişli tuhaf bir delikanlı gülümsedi. -S. F. Abasıyanık. 11. mec. Zamanı boşa harcatmak, ziyan edilmesine yol açmak. 12. (-i) hlk. Süpürmek, temizlemek: Tozu çalmak.
Çelimsiz	Yazılı metinlerdeki [çelimsiz] sorgusu 195 sonuç ile (142) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.09 (0.289 Saniye)	çelimsiz sf. Güçsüz, zayıf, nahif: Pek çelimsiz olduğu için oruç tutamıyor. -B. Felek.
Dökmek	Yazılı metinlerdeki [dökmek] sorgusu 196 sonuç ile (164) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.11 (0.401 Saniye)	dökmek, -er (-i) 1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak: İhtiyar karısı pırıl pırıl kalaylı maşrapa ile ona su dökecek. -S. F. Abasıyanık. 2. Belli bir yere boşaltmak: Sigara

		tablasını dökmek. 3. Akıtmak, düşürmek: Annem bunu sezdiği gün, babamın arkasından döktüğü yaşları unutacak kadar bedbaht olur. -Y. Z. Ortaç. 4. (-e) Saçmak, serpmek: Tavuklara yem döktü. 5. Salmak, bırakmak. 6. Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek: Yapraklarını dökmüş iki söğüt ağacı... -S. F. Abasıyanık. 7. Teninde kızamık, kızıl, suçiçeği hastalıklarında olduğu gibi kırmızı lekeler çıkmak. 8. Maden, mum eriyiği veya çimento, alçı vb.ni kalıba akıtarak biçim vermek, döküm yapmak: Heykel ilkin çamurdan yapılıyor, sonra kalıbını çıkarıp tunçtan dökecekler. -H. Taner. 9. Sulu hamuru kızgın yağ veya tepsinin içine akıtarak pişirmek: Lokma dökmek. Kadayıf dökmek. 10. Bir yere çokça bir şey yığmak, taşımak: Sınıra asker dökmek. 11. (nsz) Çok söylemek: Dil dökmek. 12. Bir şeyi yok etmek için atmak: Satılmayan hamsileri denize döktüler. 13. (-e) Bir işte veya bir konuyu ele alış biçiminde değişiklik yapmak: Şimdi maşallah açılmaya başladım diye söylenirsin, işi ahbaplığa dökersin, olur gider. -R. N. Güntekin. 14. Yakmak, tutuşturmak: Sabah ve akşam kahvaltıları için

		mangal döktürürdü. Mangal yakmak denmezdi. Mangalı dök, tutuştur denirdi. -N. Neyzi. 15. Kullanmak, harcamak, sarf etmek: Dimağ ve beden cevherlerini döken çocukları hesaplı bir kalori ile beslemek lazımdı. -C. Uçuk. 16. mec. Çok sayıda öğrenciyi sınavda veya bir üst sınıfa geçirmede başarısız saymak: Sınıfın yarısını döktüler. 17. (nsz) mec. Bol bol vermek, ödemek, sarf etmek: Para dökmek. 18. mec. Açığa vurmak, söylemek, ortaya koymak: Acaba biraz anlatsan, derdini döksen olmaz mı?
Endişeli	Yazılı metinlerdeki [endişeli] sorgusu 273 sonuç ile (211) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 5.73 (0.386 Saniye)	endişeli sf. Endişesi olan: Sıkıntılı, heyecanlı günler yaşıyoruz fakat endişeli değiliz, korkmuyoruz. -E. M. Karakurt.
Eritmek	Yazılı metinlerdeki [eritmek] sorgusu 46 sonuç ile (43) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 0.97 (0.128 Saniye)	eritmek (-i) 1. Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak: Fazla yağlarını eritmek için karısı ile yürüyüşe çıkan fabrikatör... -H. Taner. 2. mec. Harcayıp tüketmek. 3. mec. Çok üzmek. 4. mec. Zayıflatmak. 5. mec. Yok etmek.

Eski	Yazılı metinlerdeki [eski] sorgusu 25333 sonuç ile (2849) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 531.74 (14.882 Saniye)	eski sf. 1. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı: Ey benim eski duygularım, eski düşüncelerim. Neden böyle uzaksınız benden? -N. Ataç. 2. Önceki, sabık: Bu durumun eski sevgilinin onurunu kırması doğal. -A. Kutlu. 3. Geçerli olmayan. 4. Herhangi bir meslekte uzun süreden beri çalışmış olan. 5. Mesleğinde uzmanlaşmış, deneyimi olan: Eski öğretmen. 6. a. Çok kullanmaktan yıpranmış, harap olmuş şey: Ben babamın eskilerinden uydurma şeylerle giyiniyordum. -H. Z. Uşaklıgil. 7. a. alay Herhangi bir görevden düştüğü veya durumunu yitirdiği için bir kimsenin eski saygınlığının kalmadığı durumlarda kullanılan bir söz: Mebus eskisi. Müdür eskisi.
Esprili	Yazılı metinlerdeki [esprili] sorgusu 206 sonuç ile (156) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.32 (0.398 Saniye)	esprili sf. 1. Esprisi olan: Kısa ve esprili sunuşlarını bizzat kendi yapardı. -H. Taner. 2. Espri yapma niteliğini taşıyan (kimse): Kötü çocuk değildi, espriliydi. -A. Kutlu
Fatura	Yazılı metinlerdeki [fatura] sorgusu 604 sonuç ile (250) farklı metinde	fatura İt. fattura a. (fatu'ra) tic. Satılan

	(47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 12.68 (0.804 Saniye)	bir malın cinsini, miktarını ve fiyatını bildirmek için satıcının alıcıya verdiği hesap pusulası: Camın arkasında oturmuş, ha babam fatura damgalayıp para üstü veriyor. -E. Şafak.
Fısıldamak	Yazılı metinlerdeki [fısıldamak] sorgusu 16 sonuç ile (16) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 0.34 (0.209 Saniye)	fısıldamak (-i, -e) Başkalarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak, fıslamak: Savcı, kumandanın kulağına birkaç kelime fısıldadı. -A. Gündüz.
Gelmek	Yazılı metinlerdeki [gelmek] sorgusu 1442 sonuç ile (922) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 30.27 (1.340 Saniye)	gelmek, -ir (-den, -e; nsz) 1. Ulaşmak, varmak: Gurbetten gelmişim yorgunum, hancı. -B. S. Erdoğan. 2. Getirmek: Adamı Ödemiş'ten aldım geldim, her masrafını çektim. -N. Cumalı. 3. Oturmaya, ziyarete gitmek: Dün akşam amcamlar bize geldi. 4. İsabet etmek: Attığı top gözüme geldi 5. Varlığını sürdürmek, yaşamak, intikal etmek: Eski çağlardan birçok anıt çağımıza kadar gelmiştir. 6. Ortaya çıkmak, doğmak. 7. Belli bir süre dolmak: Vakit kuşluğu aşmış, öğleye geliyordu. -N. Cumalı. 8. Belli bir zamana ulaşmak. 9. Kadar olmak: Boyu ancak omzuna geliyor.

		10. Çıkmak, yönelmek: Merak etme, ondan kimseye kötülük gelmez. 11. İzlemek, takip etmek: Çocuklar arkadan geliyordu. 12. Bir yerden alınıp bir yere ulaştırılmak: Kahve Brezilya'dan geliyor. 13. Katılmak, eklenmek: Türkçede ekler kelimelerin sonuna gelir. 14. Türemek. 15. Daha önce üzerinde durulmuş olan bir konuya yeniden dönmek: Şimdi sözü burada kesip asıl konumuza gelelim. 16. Sonuç çıkmak: Bu davranışlardan ne gelir bilinmez. 17. Dayanmak, tahammül etmek: Birazcık üşütmeye gelmiyor, hemen hastalanıyor. 18. Kendine yapılan herhangi bir davranış veya durumu iyi karşılamak: Kadri o adamlardandır ki iyi davranmaya, yüz vermeye gelmez. -M. Ş. Esendal. Bizim baştan savma işe gelmediğimizi bilirsin. -R. H. Karay. 19. (-e) Bir şeye sonradan inanmak, doğruluğuna hak vermek, eğilim göstermek, kabul etmek: Dediğime geldiniz mi? 20. Etkisini herhangi bir biçimde göstermek: Buranın havası iyi geldi. Burası bana çok sıcak geldi. 21. Kazanılmak, sağlanılmak: Çiftlikten onlara ayda beş yüz milyon lira gelir. 22. Uymak: Bu ayakkabı

		sana küçük gelir. 23. Olmak, -e uğramak: Felç gelmek. Başımıza bir bela geldi. 24. Akmak: Burnundan kan geldi. Musluktan su gelmiyor. 25. Düşmek, rast gelmek: Buraya ışık gelmiyor. 26. Görünmek, sanılmak: Baygın da olsa yabancı bir kadını böyle kucağında tutmak ona pek ayıp bir şey gibi geldi. -H. Taner. 27. (-e) Uygun düşmek: Caddelerde oturmaya gelmez. -Ö. Seyfettin. 28. (-e) Başlamak, ortaya çıkmak. 29. Mal olmak: Bu bardakların tanesi yüz liraya geldi. 30. Biriyle birlikte gitmek: Ben İstanbul'a gidiyorum, benimle gelir misiniz? 31. İhtiyaç anlatan deyimler kurmaya yarayan bir fiil: Uykusu gelmek. 32. (yar) Kök veya gövdeleri sonuna -a (-e) eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur: Alışageldiğimiz bir anlamı vardı. 33. -mez, -mezlik ile birlikte yapmacık anlatan deyimler yapar: Görmezlikten gelmek. İşitmezlikten gelmek. 34. Yönelme durumundaki bazı kelimelere getirilerek birleşik fiil yapar: Yola gelmek. Meydana gelmek. Hatıra gelmek. Akla gelmek. 35. -dikçe, -esi biçiminde kullanılan sıfat-fiil eklerinden sonra geldiğinde önceki

		fiille ilgili olarak pekiştirilmiş bir istek ve sürerlik bildiren bir fiil: Baktıkça bakası gelmek. Yedikçe yiyesi gelmek. 36. Herhangi bir sırada bulunmak: Başta gelmek. Önde gelmek. Birinci gelmek.
Güçlü	Yazılı metinlerdeki [güçlü] sorgusu 10077 sonuç ile (2358) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 211.52 (7.103 Saniye)	güçlü sf. 1. Gücü olan, kuvvetli, yavuz: Kalın gövdeli, güçlü bir ihtiyardı. -A. Kutlu. 2. Şiddeti çok olan. 3. mec. Etkisi, önemi büyük olan, sözü geçer, forslu: Sanırım uzun zaman kimliğini korumak, güçlü kalabilmek için direndi. -R. Mağden. 4. mec. Nitelikleri ile etki yaratan, etkili: Bu denli güçlü bir aşkı bundan sonra da önleyemeyeceğimi biliyordum. -A. Ümit.
Harcamak	Yazılı metinlerdeki [harcamak] sorgusu 201 sonuç ile (170) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.22 (0.439 Saniye)	harcamak (-i) 1. Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek: İki maaşımı hastalığına harcadığım talebe, sonbaharla beraber ölmüştü. -S. F. Abasıyanık. 2. Bir şey yapmak için kullanmak, tüketmek: Bir bütün günü mutfakta harcayıp çeşitli yemekler yapıyor. -E. Işınsu. 3. mec. Birinin değer ve onurunu kırıcı bir durum yaratmak: Bir delilik yaptı ve otobüsteki kız

		uğruna Arzu'yu harcadı. -M. Uyguner. 4. mec. Manevi yönden kötü duruma düşürmek, feda etmek: Çoluk çocuğu uğruna kendini harcadı. 5. argo Yok olmasına, ölmesine sebep olmak.
Heykel	Yazılı metinlerdeki [heykel] sorgusu 1042 sonuç ile (386) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 21.87 (1.206 Saniye)	heykel Ar. heykel a. Taş, tunç, bakır, kil, alçı vb. maddelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser, yontu, statü: Harabenin ortasında bir Afrodit heykeli bulunduğunu hayal meyal hatırlıyor. -R. H. Karay.
Islak	Yazılı metinlerdeki [ıslak] sorgusu 1299 sonuç ile (559) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 27.27 (1.209 Saniye)	ıslak sf. 1. Suya batırılmış, üzerine su dökülmüş veya yağmurdan ıslanmış olan: İkisi de gözlerinin ıslak, kalplerinin hüzünlü olduğunu anlamışlardı. -H. E. Adıvar. 2. Herhangi bir nedenle yaşarmış, sulanmış: Hastanın soğuk terle ıslak alnına avucunu koyarak durdu.-P. Safa.
İlaç	Yazılı metinlerdeki [ilaç] sorgusu 3403 sonuç ile (918) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 71.43 (3.467 Saniye)	ilaç, -cı Ar. ¤il¥c a. (l ince okunur) 1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva. 2. mec. Çare, önlem.

İnatçı	Yazılı metinlerdeki [inatçı] sorgusu 404 sonuç ile (295) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 8.48 (0.629 Saniye)	inatçı sf. Ayak direyen, inat eden, anut, muannit, direngen: Her zamanki inatçı ve kinci küçük yüz bu akşam yorgun ve kesikti. -H. E. Adıvar
İtmek	Yazılı metinlerdeki [itmek] sorgusu 84 sonuç ile (76) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 1.76 (0.199 Saniye)	itmek, -er (-i) 1. Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek: Erzak yüklü arabayı arkadan iten iki uşak, sırtı tırmandılar. -H. E. Adıvar. 2. Kapı, pencere vb.ni güç uygulayarak açmak veya kapamak: Yavaşça kapıyı itti, elinde yoğurt bakracıyla girdi. -H. E. Adıvar. 3. Bulunduğu yerden aşağı düşürmek: Suya itmek. Havuza itmek. 4. Sürüklemek, sevk etmek: Bu oğlanı amcama itmek doğru değil, bir ara gönlünü almalı. -A. Ümit. 5. fiz. Bir cisim, belli bir yakınlıktaki başka bir cismi kendisinden uzaklaşmaya zorlamak, çekmek karşıtı: Aynı cins elektrikli iki cisim birbirini iter.
Kaban	Yazılı metinlerdeki [kaban] sorgusu 26 sonuç ile (19) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 0.55 (0.126 Saniye)	kaban Fr. caban (II) a. Çeşitli kumaşlardan yapılmış, kalçaya kadar inen ve paltoya benzeyen üst giysisi.

Kandırmak	Yazılı metinlerdeki [kandırmak] sorgusu 110 sonuç ile (94) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 2.31 (0.195 Saniye)	kandırmak (-i) 1. Kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek: Beni kendisiyle yalnız bırakmaya ve geceyi beraber geçirmeye kandırmak istiyor. -E. İ. Benice. 2. Aldatmak: Kızcağızı yaşadığı muhitteki sabıkalılar kandırarak bir şebekeye sokmuş. -R. H. Karay. 3. İçme, yeme isteğini karşılamak.
Kaya	Yazılı metinlerdeki [kaya] sorgusu 1787 sonuç ile (565) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 37.51 (2.014 Saniye)	kaya a. 1. Büyük ve sert taş kütlesi: Yolun kenarındaki kayanın üstüne küfesini koydu. -A. H. Müftüoğlu. 2. Kayaç.
Kiralık	Yazılı metinlerdeki [kiralık] sorgusu 402 sonuç ile (233) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 8.44 (0.626 Saniye)	kiralık sf. Kiraya verilecek olan.
Levha	Yazılı metinlerdeki [levha] sorgusu 549 sonuç ile (185) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 11.52 (0.824 Saniye)	levha Ar. lev§a a. 1. Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha: İçeri girince göze ilk çarpan şey duvardaki yazı levhaları oluyordu. -R. N. Güntekin. 2. Tablo, resim: Resimci dükkânlarında Türkler

		aleyhinde birçok levhalar asılmıştı. -Ö. Seyfettin. 3. Tabela.
Lezzetli	Yazılı metinlerdeki [lezzetli] sorgusu 442 sonuç ile (268) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 9.28 (0.493 Saniye)	lezzetli sf. 1. Tadı güzel: Bizim yazıcı için bundan daha iyi, bundan daha lezzetli bir ilaç olamaz. -A. Rasim. 2. Zevkli, haz dolu: Bu gayretli millet önünde, bu gayretli millet için yaşamak ve gülmek, ne lezzetli bir sonuçtur. -H. E. Adıvar.
Mermer	Yazılı metinlerdeki [mermer] sorgusu 772 sonuç ile (359) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 16.2 (0.881 Saniye)	mermer Ar. mermer (I) a. 1. jeol. Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı: Fırçayı tutamıyor parmakları nakkaşın / Mermeri oymaz oldu eli heykeltıraşın -F. N. Çamlıbel. 2. sf. Bu taştan yapılmış: Başhemşire, hastanenin mermer salonunda karşıladı doktoru. -N. Cumalı.
Oymak	Yazılı metinlerdeki [oymak] sorgusu 44 sonuç ile (32) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 0.92 (0.177	oymak, -ar (III) (-i) 1. Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak: Bir ağaç kütüğünü keser, oyar, nakışlayıp bezerdi. -S. Ayverdi. 2. Kumaş vb.ni girintili bir biçimde kesmek:

	Saniye)	Gömleğin yakasını ve koltuğunu biraz oydu. 3. argo Bıçaklayarak yaralamak. 4. argo Kazıklamak.
Piyanist	Yazılı metinlerdeki [piyanist] sorgusu 222 sonuç ile (103) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.66 (0.504 Saniye)	piyanist Fr. pianiste a. Piyano çalan kimse.
Pusula	Yazılı metinlerdeki [pusula] sorgusu 198 sonuç ile (119) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.16 (0.350 Saniye)	pusula İt. bussola (I) a. (pusu'la) Üzerinde kuzey güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespit etmek için kullanılan kadranlı araç, yön belirteci: Tam kutup noktasında pusula deli olmuş gibi dönmeye başlar. -Ö. Seyfettin. (II) a. (pusu'la) 1. Küçük bir kâğıda yazılmış kısa mektup, tezkere: Hücrenin kapısında delikten bana bakan ere bir pusula uzatıp kumandana götürmesini istiyorum. -N. F. Kısakürek. 2. Üzerinde alacak hesabı yazılmış kâğıt. 3. Oy pusulası.
Sağlıklı	Yazılı metinlerdeki [sağlıklı] sorgusu 4744 sonuç ile (1511) farklı metinde	sağlıklı sf. 1. Sağlık durumu iyi olan, sağlam, esen, sıhhatli: Birbirlerine

	(47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 99.58 (4.145 Saniye)	sağlıklı, esenlikli bir kış dilediler. -T. Buğra. 2. Sağlık kurallarına uygun olan, hijyen, hijyenik. 3. Sağlığı koruyan. 4. mec. Sağlam, doğru, güvenilir, gerçek: Kendine saygısı olan, sağlıklı bir adam başkalarına da en büyük saygıyı duyar. -Y. Kemal.
Silmek	Yazılı metinlerdeki [silmek] sorgusu 248 sonuç ile (200) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 5.21 (0.411 Saniye)	silmek, -er (-i) 1. Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek: Terlemiş gibi alnını elinin tersiyle sildi. -Ö. Seyfettin. 2. (nsz) Üzerine genellikle bir bez sürterek tozlarını, kirlerini almak veya parlatmak: Türküler çağırarak tahta siliyorlar. -Y. Z. Ortaç. 3. Bir yazı, çizgi vb.ni kazıyarak veya sürterek yok etmek: Daktilo yanlışlarını iğneyle kazıyarak sildi. 4. Tahta malzemeyi makineyle düzgün ve pürüzsüz hâle getirmek. 5. (-i, -den) Üzerini çizerek atmak, yok etmek: Defterden adını silmişler. 6. mec. İlişkisini koparmak, yok saymak. 7. (-i, -den) mec. Üstünlük göstererek o alanda üstün olanları ikinci plana atmak: Takımı sahadan silmek. 8. mec. Ortadan kaldırmak, yok etmek veya gidermek: Senin gözlerin gönlümü dolduran kara düşünceleri silecek, beni

		korkulardan kurtaracaktır. -M. Ş. Esendal.
Şemsiye	Yazılı metinlerdeki [şemsiye] sorgusu 266 sonuç ile (164) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 5.58 (0.464 Saniye)	şemsiye Ar. şemsiyye a. 1. Bir sapın üzerinde esnek tellere gerilmiş, açılıp kapanabilen, yağmur ve güneşten korunmak için kullanılan, su geçirmez kumaştan yapılmış taşınabilir eşya, güncek: Camın dışından şemsiyeleriyle geçen insanları seyre daldı. -S. F. Abasıyanık. 2. Genellikle plajlarda, bahçelerde kullanılan büyük güneşlik: Bahçe şemsiyesi. Plaj şemsiyesi. 3. bit. b. Aynı noktadan çıkan eşit uzunluktaki sapçıkların ucunda bulunan çiçek topluluğu.
Takıntılı	Yazılı metinlerdeki [takıntılı] sorgusu 66 sonuç ile (45) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 1.39 (0.287 Saniye)	takıntılı sf. ruh b. Takıntısı olan, obsesif.
Tulum	Yazılı metinlerdeki [tulum] sorgusu 95 sonuç ile (55) farklı metinde 47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki	tulum a. 1. Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi. 2. Gövdesi bu deriden yapılmış

	sıklık değeri: 1.99 (0.275 Saniye)	üflemeli çalgı, gayda: Ben zatınıza tulum şişirmesini öğreteyim, siz de bana kemançeyi öğretin. -O. C. Kaygılı. 3. Tüp. 4. Göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi: Kardeşimin sırtında kadife tulumu yerine askılı, eski, soluk, paçaları dizlerine kadar inen şortu var. -A. Ağaoğlu. 5. sf. mec. Şişman, tombul: Bir şeyim yok doktor, bu yaşta annem gibi tulum olacak değilim ya! -H. E. Adıvar.
Uğraşmak	Yazılı metinlerdeki [uğraşmak] sorgusu 340 sonuç ile (279) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 7.14 (0.518 Saniye)	uğraşmak (-le) 1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak: Muhacir kümeleri arasında, ekmek dağıtmakla uğraşan yaşlıca bir adama seslendi. -P. Safa. 2. (-e) Bir işi başarmaya çalışmak, iş edinmek: İkisi barbut oynuyor, üçüncüsü, en küçükleri, bir çekirgeye sigara içirmeye uğraşıyordu. -H. Taner. 3. Zamanını bir işe verme durumunda kalmak: Ee, hadi yürü yahu. Senlen mi uğraşacağız? -H. Taner. 4. Savaşmak: Düşmanlarla uğraşmak için sonuna kadar çalışmaya azmettik. -Atatürk. 5. mec. Birine kötü davranmak: Aman, siz de hep beybabamla uğraşırsınız! -Ö. Seyfettin.

Yaygın	Yazılı metinlerdeki [yaygın] sorgusu 5442 sonuç ile (1684) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 114.23 (4.969 Saniye)	yaygın sf. 1. Çoğu kimselerce duyulmuş, öğrenilmiş, kullanılmış veya benimsenmiş olan: Yaygın bir kültürü ve her çeşit insanı kavrayacak bir sunuş tarzı vardı. -H. Taner. 2. Sınırı genişlemiş: Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir. -Anayasa.
Yazmak	Yazılı metinlerdeki [yazmak] sorgusu 1622 sonuç ile (744) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 34.05 (1.733 Saniye)	yazmak, -ar (I) (-i) 1. Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak: Büyük bir heyecan, bir haz içinde şu satırları yazıyorum. -Ö. Seyfettin. 2. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek: Adresini bilmiyorum ki yazayım. 3. (-de) Yazar olarak görev yapmak. 4. (nsz) Yazı ile bildirmek, haber vermek: Mağlubiyet Almanya'yı karıştırmış, gazeteler yazıyor. -A. İlhan. 5. Bir bilim veya edebiyat eseri oluşturmak. 6. Sayaç vb. sayılarla niceliği belirtmek. 7. Kaydetmek: Çocuğu okula yazdılar. 8. Bir göreve almak: O delikanlıyı polis yazmışlar. 9. (nsz) mec. İnsanın geleceğini belirlemek: Yazan böyle yazmış. 10. hlk. Gelinin yüzünü süslemek: Kalem alıp kaşın gözün

		yazmalı -Halk türküsü.
Yönelmek	Yazılı metinlerdeki [yönelmek] sorgusu 218 sonuç ile (173) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 4.58 (0.374 Saniye)	yönelmek (-e) 1. Belli bir yön tutmak, yüzünü belli bir yöne doğru çevirmek, teveccüh etmek: Aslına yönelerek meseleyi kavramaya çalıştığımızda insan ve teknoloji arasındaki ilişki son çağların bir olayı değildir. -İ. Özel. 2. mec. Amaç olarak benimsemek: Şiire veda etti ve sanatın başka bir bölümüne yöneldi, hikâye ve romana. -Y. Z. Ortaç. 3. mec. Hedef almak: Suçlamalar bana yöneldi.
Zarif	Yazılı metinlerdeki [zarif] sorgusu 805 sonuç ile (456) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 16.9 (0.952 Saniye)	zarif Ar. ©ar³f sf. 1. Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoşa giden, beğenilen, zarafetli: Camilerimizdeki o zarif çizgilerin şiirini bir daha duyacak. -O. S. Orhon. 2. Beğenilir ve nükteli (dil, konuşma vb.): Zarif bir söz. 3. Güzel, hoş, albenili: Teşekküre geldim zarif hediyenize / Gücenmeyin biraz fazla güldümse size -E. B. Koryürek. 4. Hoşa gider bir biçimde konuşan ve davranan: Zarif ve hassas şair gittikçe artan bu iltifatlar karşısında saadetinden ağlıyordu. -A. H. Çelebi.

Zehirmelek	Yazılı metinlerdeki [zehirlemek] sorgusu 20 sonuç ile (17) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi; bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 0.42 (0.226 Saniye)	(-i) 1. Öldürmek amacıyla yedirme, içirme vb. yollarla zehir vermek, ağılamak. 2. mec. Birine zararlı düşünceler, zararlı duygular aşılamak: Fakat o, hayatını zehirleyen şeyin bu meşum kandırmaca olduğunu yıllarca öğrenemeyecekti. -İ. O. Anar.

İlk aşamada belirlenen sözcüklerin sıklık derecelerine dair olan taramadan sonra bu sözcüklerin yine aynı sistemde (TUD) ikinci aşama olarak eşdizimlileri taranmıştır. Bu taramanın ise aslen nasıl bir görünüme sahip olduğu örnek olarak Şekil 4'te gösterilmektedir;

Şekil 4. TUD'de ağaç sözcük biriminin eşdizimlilerinin gözlenen eşdizimlilik sıklığına göre taranması

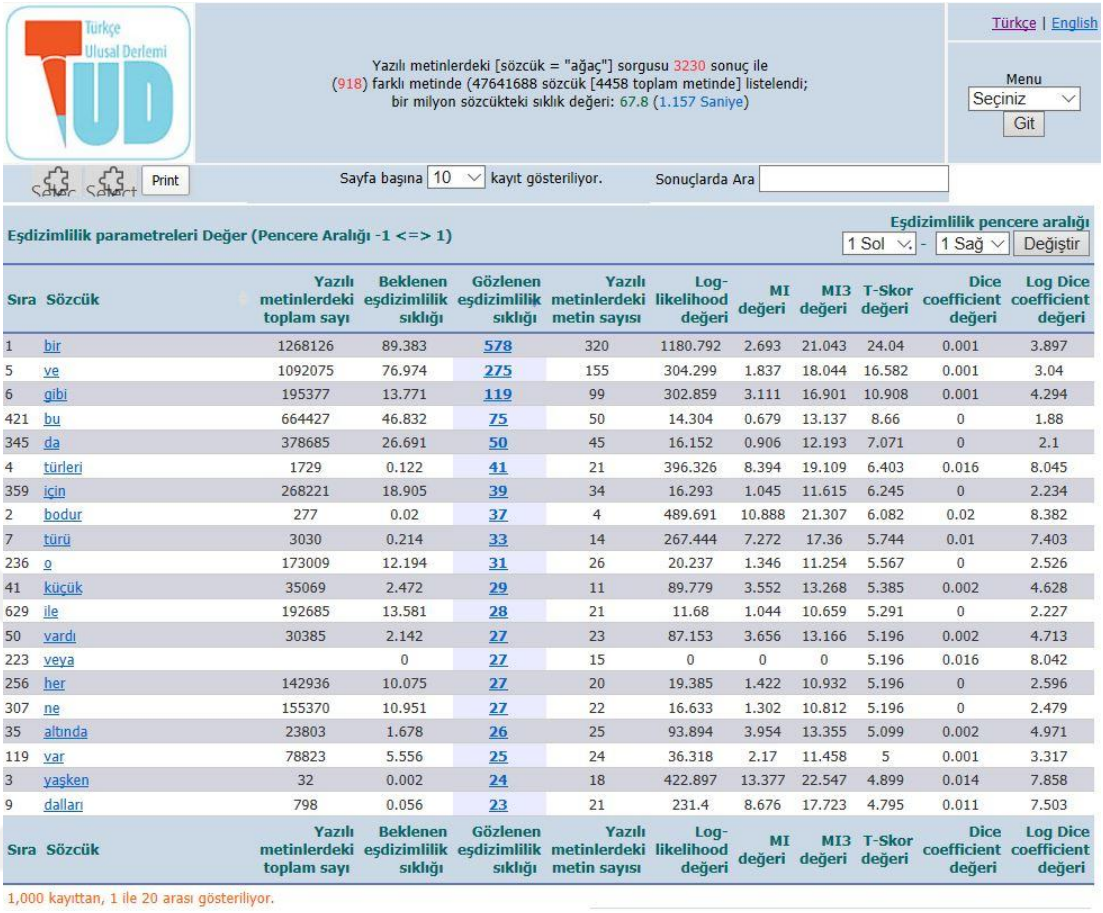

Türkçe Ulusal Derlemi

Yazılı metinlerdeki [sözcük = "ağaç"] sorgusu 3230 sonuç ile
(918) farklı metinde (47641688 sözcük [4458 toplam metinde] listelendi;
bir milyon sözcükteki sıklık değeri: 67.8 (1.157 Saniye)

Türkçe | English

Menu
Seçiniz
Git

Print

Sayfa başına 10 kayıt gösteriliyor.

Sonuçlarda Ara

Eşdizimlilik parametreleri Değer (Pencere Aralığı -1 <=> 1)

Eşdizimlilik pencere aralığı
1 Sol - 1 Sağ Değiştir

Sıra	Sözcük	Yazılı metinlerdeki toplam sayı	Beklenen eşdizimlilik sıklığı	Gözlenen eşdizimlilik sıklığı	Yazılı metinlerdeki metin sayısı	Log-likelihood değeri	MI değeri	MI3 değeri	T-Skor değeri	Dice coefficient değeri	Log Dice coefficient değeri
1	bir	1268126	89.383	578	320	1180.792	2.693	21.043	24.04	0.001	3.897
5	ve	1092075	76.974	275	155	304.299	1.837	18.044	16.582	0.001	3.04
6	gibi	195377	13.771	119	99	302.859	3.111	16.901	10.908	0.001	4.294
421	bu	664427	46.832	75	50	14.304	0.679	13.137	8.66	0	1.88
345	da	378685	26.691	50	45	16.152	0.906	12.193	7.071	0	2.1
4	türleri	1729	0.122	41	21	396.326	8.394	19.109	6.403	0.016	8.045
359	için	268221	18.905	39	34	16.293	1.045	11.615	6.245	0	2.234
2	bodur	277	0.02	37	4	489.691	10.888	21.307	6.082	0.02	8.382
7	türü	3030	0.214	33	14	267.444	7.272	17.36	5.744	0.01	7.403
236	o	173009	12.194	31	26	20.237	1.346	11.254	5.567	0	2.526
41	küçük	35069	2.472	29	11	89.779	3.552	13.268	5.385	0.002	4.628
629	ile	192685	13.581	28	21	11.68	1.044	10.659	5.291	0	2.227
50	vardı	30385	2.142	27	23	87.153	3.656	13.166	5.196	0.002	4.713
223	veya		0	27	15	0	0	0	5.196	0.016	8.042
256	her	142936	10.075	27	20	19.385	1.422	10.932	5.196	0	2.596
307	ne	155370	10.951	27	22	16.633	1.302	10.812	5.196	0	2.479
35	altında	23803	1.678	26	25	93.894	3.954	13.355	5.099	0.002	4.971
119	var	78823	5.556	25	24	36.318	2.17	11.458	5	0.001	3.317
3	yaşken	32	0.002	24	18	422.897	13.377	22.547	4.899	0.014	7.858
9	dalları	798	0.056	23	21	231.4	8.676	17.723	4.795	0.011	7.503
Sıra	Sözcük	Yazılı metinlerdeki toplam sayı	Beklenen eşdizimlilik sıklığı	Gözlenen eşdizimlilik sıklığı	Yazılı metinlerdeki metin sayısı	Log-likelihood değeri	MI değeri	MI3 değeri	T-Skor değeri	Dice coefficient değeri	Log Dice coefficient değeri

1,000 kayıttan, 1 ile 20 arası gösteriliyor.

Tablo 2. Sözcüklerin Eşdizimlileri

Sözcük	Eşdizimlilik pencere aralığı 1 sol- 1 sağ	Gözlenen Eşdizimlilik Sıklığı	Eşdizimlilik pencere aralığı 2 sol- 2 sağ	Gözlenen Eşdizimlilik Sıklığı
ağaç	Bir	578	Bir	695
	Ve	275	ve	447
	Gibi	119	gibi	168
	Bu	75	bu	135
	Da	50	da	113

	Türleri	41	ağaç	88
	İçin	39	için	80
	Bodur	37	ne	66
	Türü	33	de	63
	O	31	bodur	58
	Küçük	29	o	57
	İle	28	her	55
	Vardı	27	ile	52
	Veya	27	çok	48
	Her	27	ya	45
	Ne	27	küçük	44
	Altında	26	türleri	43
	Var	25	tek	41
	Yaşken	24	veya	40
	dalları	23	orman	38
azimli	Ve	30	Kararlı	5
	Bir	11	Ne	3
	Kadar	6	Pahasına	2
	Daha	6	Türk	2

	Bu	6	Karşı	2
	Kararlı	5	kadar	2
	Konusunda	3	Bir	2
	Olmak	3	Bu	2
	Kadın	3	Başlatan	1
	olduğunu	3	Kaymakamlarının	1
	Kaptırmamaya	2	Yıldırmamış	1
	Hükümetlerinin	2	Başarınızı	1
	Kurnaz	2	Şerbetini	1
	Hırslı	2	Şoförlüğünü	1
	Çalışkan	2	Kızdırmak	1
	Tilki	2	Yürüyüşle	1
	Cesur	2	Söylemeleri	1
	Ol	2	Ümitli	1
	Kadınlar	2	Kabiliyetli	1
	sahibi	2	engelliyordu	1
basmak	İçin	37	İçin	49
	Frene	10	Bir	29
	Bağrına	10	Bağrına	11

	Ayak	10	Ve	11
	para	8	Frene	10
	Parmak	7	Ayak	10
	hava	7	Yere	8
	Üzere	7	Para	8
	Gibi	7	Gibi	8
	ve	7	Parmak	7
	üzereydi	6	Hava	7
	düğmesine	6	Üzere	7
	sağlam	6	Ama	7
	bağrıma	6	Damarına	6
	suretiyle	6	Düğmesine	6
	damarına	5	Üzereydi	6
	tuşa	5	Sağlam	6
	zorunda	5	Bağrıma	6
	yere	5	O	6
	oka	4	suretiyle	6
bilek	Ve	21	Ve	27
	Güreşi	20	Güreşi	20

	Bir	12	Bir	19
	Tek	6	İle	9
	Güreşinde	5	El	7
	Kalınlığındaki	5	De	7
	Gücüyle	5	Parmak	6
	İle	5	Tek	6
	Güreşine	4	Da	6
	Hareketiyle	4	Güreşinde	5
	çelik	4	Kalınlığındaki	5
	Dünya	4	Gücüyle	5
	Da	4	Yürek	5
	Ayak	3	Kol	5
	Kalınlığında	3	Gücü	5
	Gücü	3	Ayak	5
	Maça	2	Güreşine	4
	hel	2	Hareketiyle	4
	kesenler	2	Şampiyonasında	4
	rahatsızlıklarına	2	çelik	4
bilgisayar	Ve	544	Ve	869

	Bir	409	Bir	598
	Destekli	163	İle	187
	Programı	92	Bu	183
	İçin	89	İçin	180
	Ortamında	86	Destekli	166
	İle	83	Da	149
	Dizüstü	81	İnternet	117
	Programları	76	Gibi	113
	Programlarının	69	De	107
	Da	69	Olarak	101
	Kişisel	68	Programı	99
	Başında	65	Ortamında	95
	Programının	64	Olan	92
	Gibi	63	Programları	83
	Oyunları	59	Dizüstü	81
	Teknolojisi	56	Kişisel	70
	Kullanımı	54	programlarının	69
	Olarak	52	-	69
	olan	49	bilgisayar	68

bilinçli	Bir	537	Bir	609
	Olarak	421	Ve	451
	Ve	334	Olarak	446
	Daha	120	Şekilde	141
	Ya	65	Da	138
	Da	43	Daha	137
	Veya	35	Bu	128
	Çok	33	Ya	88
	De	32	İçin	66
	İçin	28	Biçimde	59
	şekilde	19	Çok	55
	Ama	19	De	55
	En	19	Veya	41
	İnsan	17	Bilinçsiz	35
	Değil	17	Tercih	32
	Konusunda	16	Değil	31
	Biçimde	16	İnsan	29
	Kadar	16	Olan	29
	Olan	16	Gibi	27

	tüketici	15	ama	26
börek	Ve	37	ve	46
	Ispanaklı	17	bir	32
	Bir	14	ıspanaklı	18
	Peynirli	9	peynirli	12
	Tepsi	8	tapınak	10
	Gibi	8	pasta	10
	Baklava	8	gibi	9
	Pasta	7	Baklava	9
	Malzemeler	7	Da	9
	İçin	6	Tepsi	8
	Kıymalı	5	Malzemeler	8
	De	5	De	8
	Çiğ	4	İçin	7
	Yaparım	4	Kek	6
	Tatlı	4	İki	6
	Vardı	4	Ya	6
	Ya	4	Ne	6
	Ne	4	Kıymalı	6

	Hamuru	3	Yaparım	5
	yağlı	3	ekmek	5
çalmak	İçinyere	50	İçin	54
	Gibimı	13	Bir	39
	Zorunda	11	Gibi	15
	İsteyen	8	Zorunda	11
	Islık	7	Bu	10
	Çene	7	Çalmak	8
	Kapısını	7	İsteyen	8
	Piyano	7	Değil	8
	Kapıyı	6	Çok	8
	Gece	6	Ve	8
	Korna	5	Islık	7
	İster	5	çene	7
	Aleti	5	Kapısını	7
	Üzere	5	Müzik	7
	Bir	5	Piyano	7
	Yere	4	Kapıyı	6
	Nı	4	Gece	6

	Hiç	4	O	6
	Bu	4	Daha	6
	gitar	3	da	6
çelimsiz	Bir	38	Bir	47
	Ve	34	Ve	39
	Çocuk	16	Çocuk	24
	Zayıf	14	Zayıf	23
	Küçük	7	Küçük	13
	Bedenine	5	O	10
	O	5	De	7
	Bedeni	4	Ama	6
	Çocuğun	4	Bedenine	5
	Biri	4	Kuru	5
	ama	4	Kadar	5
	sıska	3	Da	5
	çocuğu	3	Sıska	4
	Adam	3	Bedeni	4
	Ki	3	Çocuğun	4
	En	3	İnce	4

	olan	3	Adam	4
	De	3	Biri	4
	Bu	3	Ki	4
	sendeleyen	2	en	4
Dökmek	İçin	37	İçin	43
	Kan	11	Ve	13
	içini	10	Su	11
	Su	10	Kan	11
	İçimi	8	İçini	10
	Zorunda	7	Bir	10
	Çöp	7	İçimi	8
	Yazıya	7	Bu	8
	Ve	7	Yazıya	7
	Kırıp	6	Çöp	7
	Ortaya	6	Zorunda	7
	Gözyaşı	5	Kırıp	6
	Sayıp	5	Ortaya	6
	Kağıda	4	Gözyaşı	5
	Ter	4	Kurşun	5

	Kurşun	4	Sayıp	5
	Üzerine	4	Veya	5
	Gibi	4	Çok	5
	Çok	4	Kağıda	4
	teri	3	ter	4
endişeli	Bir	48	Bir	56
	Ve	32	Ve	44
	gözlerle	11	Da	12
	biraz	8	Bekleyiş	11
	Bekleyiş	7	Gözlerle	11
	Olduğu	7	De	11
	Görünüyordu	6	Biraz	10
	Konusunda	6	Çok	10
	Endişeli	6	Daha	9
	Daha	6	Olduğu	7
	Çok	6	O	7
	Da	6	Görünüyordu	6
	Bakışları	5	Konusunda	6
	Ama	5	Endişeli	6

	Yüzü	4	Ama	6
	Gözleri	4	Ne	6
	Oldukça	4	Sordu	5
	De	4	Sesi	5
	görünüyordu	3	Oldukça	5
	bakışlarla	3	ifade	5
eritmek	İçin	21	İçin	22
	Stoklarını	6	Stoklarını	6
	Buzları	4	Buzları	4
	Amacıyla	4	Dönüşen	4
	İçinde	3	İçinde	4
	Ve	3	Amacıyla	4
	Fazlalıkları	2	Bir	4
	Stokları	2	Ve	3
	Arzusundayım	1	Fazlalıkları	2
	Buzdağını	1	Stokları	2
	Pıhtıları	1	Topluluğun	2
	Taraftarıdır	1	Bunları	2
	Altım	1	Zamanı	2

	Kaloriyi	1	Fazla	2
	Korkularımı	1	Veya	2
	Sporla	1	Değil	2
	Potada	1	ama	2
	Politikalarıyla	1	ABD’nin	2
	Gruplarını	1	Durulmak	1
	göbek	1	harcamayacağım	1
eski	Bir	2150	Bir	2971
	Ve	1208	Ve	2310
	En	863	En	970
	Çok	624	Bu	881
	O	423	Çok	807
	De	286	De	657
	Olan	247	Da	605
	Daha	226	O	593
	Türk	202	Yeni	568
	Yunan	186	Olan	435
	Kadar	181	Başkanı	410
	Başkanı	165	Gibi	398

	Genel	163	Daha	383
	Zaman	154	ile	314
	Haline	143	Kadar	283
	Devlet	133	Bakanı	279
	Sonra	129	İçin	279
	Başbakan	123	Olarak	269
	İki	114	Eski	260
	İstanbul	105	genel	254
esprili	Bir	62	Bir	73
	Ve	32	Ve	40
	Çok	10	çok	16
	Zeki	5	Dille	13
	De	5	Da	12
	Diye	4	Zeki	9
	Neşeli	4	Şekilde	7
	Da	4	Kişiliği	5
	Güleryüzlü	3	Neşeli	5
	Kişiliği	3	-	5
	Renkli	3	De	5

	İnsanlar	3	Bu	5
	-	3	Konuşma	4
	Kadar	3	Renkli	4
	Olan	3	Biraz	4
	Daha	3	Diye	4
	Gibi	3	Güleryüzlü	3
	Bu	3	Bilgili	3
	Pankartlarıyla	2	Havada	3
	hazırcevap	2	derece	3
fatura	Ve	54	Ve	77
	Bir	40	Bir	50
	Naylon	35	Naylon	35
	İle	24	İle	34
	Da	13	Da	28
	Ödeme	12	Bu	26
	Veya	12	Fiş	23
	Proforma	11	İçin	20
	Bu	11	De	17
	Yerine	10	Veya	16

	Ayrıntılı	10	Fatura	16
	Sahte	9	Proforma	13
	Tarihinden	9	Ödeme	13
	Ödemeleri	7	Ya	13
	Edildiği	7	Sahte	12
	İkinci	7	İse	12
	Olarak	6	Ağır	11
	Bedeline	5	Yerine	11
	almıyor	5	Ayrıntılı	11
	kesildi	5	üzerinden	10
Fısıldamak	İçin	3	Kulağını	4
	Sevgimi	1	İçin	3
	Minnetinizi	1	Kısılmalı	1
	Seremoniyi	1	Minnetinizi	1
	Bulduğunuzda	1	Seremoniyi	1
	Gerekseydi	1	Bulduğunuzda	1
	Anlatmalı	1	Binini	1
	kertenkele	1	Anlatmalı	1
	Birisine	1	Gökteki	1

	Sırrını	1	Kumun	1
	El	1	Sevgimi	1
	Doğruyu	1	gerekseydi	1
	Kulağına	1	kertenkele	1
	Anlamına	1	kulaklarına	1
	Sözcükleri	1	İbrahimin	1
	Varken	1	Birisine	1
	Umutla	1	Sırrını	1
	Cevabını	1	Ki	1
	İsterim	1	Sorusunun	1
	istediğim	1	doğruyu	1
Gelmek	İçin	199	İçin	224
	Üzere	135	Bir	148
	Karşı	59	Üzere	137
	Üstesinden	52	Ve	74
	Zorunda	49	Karşı	72
	gidip	47	De	65
	Görmezden	45	Bu	56
	İstiyorum	45	Üstesinden	54

	Araya	42	Gidip	50
	Ve	42	Zorunda	49
	Haline	41	İstiyorum	46
	İsteyen	32	Görmezden	45
	Anlama	32	Araya	42
	De	31	Haline	41
	İktidara	29	Aynı	38
	İstediğini	27	Ama	38
	Yüze	24	İsteyen	32
	Buraya	24	Da	32
	Hale	23	Anlama	32
	Türkiye'ye	19	iktidara	29
Güçlü	Bir	2581	Bir	2862
	Ve	1308	Ve	1792
	En	881	Daha	980
	Daha	872	En	931
	Çok	551	Çok	705
	Kadar	397	Kadar	437
	Olduğu	212	Bu	379

	Olan	203	Olan	288
	Gibi	132	İçin	275
	Da	129	Da	257
	De	116	olduğu	255
	Olarak	113	De	229
	Bu	106	Olarak	199
	Olduğunu	97	Gibi	193
	Kuvvetli	89	şekilde	172
	Olmak	89	O	165
	İçin	87	Ne	156
	Olması	82	Karşı	135
	Arasında	75	Ama	123
	karşı	68	biçimde	121
Harcamak	Para	31	İçin	37
	zorunda	26	Para	35
	Çaba	23	Zorunda	26
	İçin	22	Çaba	23
	Zaman	16	Bir	20
	Gerekir	11	Zaman	16

	Yerine	9	Gerekir	11
	Demektir	6	Ve	11
	Enerji	6	Çok	10
	İstemiyorum	5	Yerine	9
	Üzere	5	Daha	9
	Gibi	5	Demektir	8
	Parayı	4	Bu	8
	Da	4	Boşa	6
	Ve	4	Enerji	6
	Vakit	3	Fazla	6
	Boşa	3	Kadar	6
	Parasını	3	Da	6
	İstemiyor	3	İstemiyorum	5
	boşuna	3	üzere	5
Heykel	Ve	191	Ve	233
	Bir	153	Resim	228
	Resim	103	Bşr	206
	Gibi	100	Gibi	111
	Bu	32	Bu	70

	Müzesi	23	De	25
	Müzesinin	16	Müzesi	24
	De	13	Da	23
	Altın	12	İçin	21
	Seramik	12	İle	20
	Sanatı	11	Seramik	20
	Olan	11	Müzik	18
	Sanatında	10	Olan	17
	Müzesinde	10	Olarak	17
	sergisi	10	Müzesinin	16
	sanatının	10	Tiyatro	15
	İle	10	Var	15
	Var	9	Altın	14
	Olarak	9	Her	14
	anıt	8	fotoğraf	13
Islak	Ve	138	Ve	194
	Bir	113	Bir	166
	Islak	54	Islak	68
	Toprak	220	Gibi	27

	Gibi	14	Toprak	24
	Saçları	13	Kuru	21
	Sonra	12	Soğuk	20
	Saçlarını	11	Sonra	19
	Bez	10	O	19
	Veya	10	Çok	19
	Yerler	9	Bez	18
	Giysileri	8	Saçları	17
	Gözleri	8	Daha	16
	Hep	8	Kokusu	14
	Bezle	8	Bezle	14
	Bu	8	Sıcak	14
	Mendil	7	Nemli	13
	Altında	7	Saçlarını	13
	Gece	7	Yağmur	12
	zeminde	6	altında	12
İlaç	Ve	369	Ve	529
	Bir	252	Bir	340
	Olarak	115	Olarak	149

	Gibi	89	Bu	143
	Tedavisi	72	İçin	134
	İçin	65	Gibi	125
	Da	54	Da	109
	Kullanımı	47	Tedavisi	77
	İle	34	De	75
	Olan	30	İle	73
	Tedavisinde	28	Gıda	71
	Firmaları	23	Olan	57
	Veya	21	Kullanımı	49
	Şirketleri	20	İlaç	48
	Yok	19	Kullanılan	47
	Yeni	18	En	46
	firmalarınıın	18	Çok	42
	Firması	17	Yeni	39
	Giderleri	17	Tedavi	38
	başka	17	veya	36
İnatçı	Bir	76	Bir	87
	Ve	75	Ve	83

	Ama	15	Bu	25
	Kadar	11	Ama	22
	Bu	11	O	17
	O	10	Kadar	15
	Çok	10	Gibi	15
	Gibi	9	Çok	12
	en	8	De	12
	Daha	7	Daha	11
	De	7	Ben	10
	Ben	6	Kararlı	8
	Direnen	4	En	8
	Dik	4	Ne	8
	Çalışan	4	Dik	7
	Adam	4	İçin	7
	Kadın	4	Yaşlı	6
	Olduğunu	4	Adam	6
	Değil	4	Kadın	6
	keçiden	3	karşı	6
İtmek	İçin	12	Bir	17

	Dışına	5	İçin	15
	Doğru	4	Dışına	6
	Değil	4	Bu	5
	Ve	4	Ve	5
	Kıymaya	3	Doğru	4
	Tersiyle	3	Değil	4
	plana	3	Kıymaya	3
	Elbette	3	Tersiyle	3
	zorunda	3	Elinin	3
	yalnızlığa	3	Plana	3
	Kenara	3	Suç	3
	Tüketimi	3	çocukları	3
	Gibi	3	Elbette	3
	Önüne	2	Zorunda	3
	Arkalarından	2	Beni	3
	Yanlıştır	2	Canına	3
	Köşeye	2	Yalnızlığa	3
	İstekoğuşundim	2	kenara	3
	İstedimanto	2	tüketime	3

Kaban	Bir	9	Bir	11
	Giymişti	2	De	3
	Vardı	2	Palto	2
	Kaban	2	Giymişti	2
	Kalpakla	1	Deri	2
	Pardesü	1	Siyah	2
	Veysele	1	Vardı	2
	Saçları	1	Böyle	2
	mont	1	Kaban	2
	koğuşun	1	Diye	2
	Manto	1	Ve	2
	palto	1	Saçları	1
	Ayakkabı	1	Kalpakla	1
	Tüyü	1	Patla	1
	Alamamıştı	1	Zırha	1
	Sanki	1	Donattı	1
	Beğendi	1	Pardesü	1
	Koymuşlar	1	Veysele	1
	Sıcağa	1	Almayacağım	1

	koleksiyonu	1	deneyip	1
Kandırmak	İçin	41	İçin	43
	Kendini	7	Ve	10
	İnsanları	6	İnsanları	7
	Çok	5	Kendini	7
	Onu	4	Çok	6
	Beni	4	Beni	5
	Ne	4	ne	5
	Ve	4	Bir	5
	Aldatmak	3	Kolay	4
	Okurlara	2	Demek	4
	Alacaklarını	2	Onu	4
	Neymiş	2	Bu	4
	İstemez	2	Aldatmak	3
	Dünyayı	2	Değil	3
	Çocukları	2	Okurlara	2
	Okurları	2	Alacaklarını	2
	Bizi	2	Neymiş	2
	Demek	2	Masum	2

	Amacıyla	2	Sahte	2
	onları	2	istemez	2
Kaya	bir	163	Bir	230
	Ve	129	Ve	211
	Çilingiroğlu	49	İle	71
	Ahmet	46	Bu	70
	Bu	43	Gibi	63
	Gibi	41	Çilingiroğlu	50
	Parçası	36	Ahmet	48
	İle	36	Da	46
	Tuzu	33	Parçası	38
	Şükrü	28	Tuzu	34
	Bey	23	Kaya	30
	Veya	19	Toprak	30
	Çilingiroğlu'nun	18	Şükrü	28
	Ana	18	Başkanı	27
	Hazne	17	Veya	27
	Var	17	Var	26
	Kadar	16	Hazne	24

	Eşi	15	O	24
	Kaynak	15	Eşi	23
	o	15	bey	23
Kiralık	Olarak	47	Bir	53
	Bir	34	Olarak	48
	Ev	27	Ev	31
	Katil	22	Ve	25
	Hat	18	Katil	23
	Katiller	12	Hat	18
	Ve	11	Oynayan	13
	Oynayan	9	De	13
	Da	9	Katiller	12
	Veya	8	İçin	12
	İçin	7	Veya	11
	Devre	6	Da	11
	Da	6	Bu	9
	Hatlar	4	İle	8
	Kasa	4	Satılık	6
	Daire	4	Benim	6

	kadar	4	-	6
	Olan	4	Kadar	6
	Daireyi	3	Daha	6
	takımından	3	devre	6
Levha	bİr	99	Bir	151
	Tektoniği	35	Ve	51
	Üzerine	30	Tektoniği	36
	Sınırları	27	Bu	33
	Ve	26	Sınırları	30
	İle	22	Üzerine	30
	Üzerinde	15	İle	30
	konverjan	14	İki	23
	Diverjan	14	Boyunca	20
	Transform	14	Olan	19
	Sınırlarında	14	Konverjan	17
	İki	14	Diverjan	15
	Bu	14	Transform	15
	Boyunca	12	Üzerinde	15
	Üzerindeki	12	Sınırlarında	14

	Sınırı	10	Da	14
	Aly	9	Üzerindeki	13
	I	8	Mermer	11
	Taş	8	Yazılı	11
	daha	8	daha	11
Lezzetli	çok	63	Ve	86
	Bir	63	Bir	81
	Daha	57	Çok	74
	Ve	57	Daha	63
	En	46	En	48
	kadar	22	Kadar	27
	Yemekler	21	Olur	22
	Olur	21	Yemekler	21
	Olduğunu	11	Bu	21
	Olduğu	11	Ama	17
	Birbirinden	9	De	16
	Ama	9	yemek	15
	Yemek	8	İçin	15
	De	8	Olduğunu	12

	Yiyecekler	7	Olduğu	12
	Meyveler	7	Da	12
	öyle	7	Yemekleri	11
	Bu	7	O	10
	Yemekleri	6	Balık	9
	tatlı	6	birbirinden	9
Mermer	Bir	93	Bir	115
	Ve	53	Ve	87
	Beyaz	22	Gibi	36
	Gibi	20	Beyaz	27
	Taş	14	Taş	26
	Olarak	13	Üzerine	20
	Döşeli	10	Da	20
	Büyük	10	Olarak	18
	Geniş	9	De	16
	Parçası	9	Büyük	15
	Bu	8	Geniş	14
	De	8	Üzerinde	14
	Taşın	7	İle	14

	Üzerine	7	Taşı	12
	Sütunlar	7	İki	12
	Taşı	6	Döşeli	11
	Olan	6	Levha	11
	Kadar	6	Olan	10
	O	6	İçinde	9
	ile	6	paçası	9
Oymak	İçin	7	İçin	7
	Oymak	4	Boy	5
	Haydar	4	Oymak	4
	Beyi	4	Haydar	4
	Gözlerini	3	Beyi	4
	Gözünü	3	Ve	4
	Beylik	2	Gözlerini	3
	Altını	2	Gözünü	3
	Soy	2	Bir	3
	Boy	2	Belirlenebileceği	2
	Halkı	2	Yerlikaya	2
	Sinan	2	Yerleştiğini	2

	Ve	2	Keleş	2
	Bir	2	Klan	2
	Kakmak	1	Beylik	2
	Belirlenebileceği	1	Geleneklerin	2
	Fotoğrafından	1	Birbirimizin	2
	Gürer	1	soy	2
	Oba	1	olmamalıdır	2
	ki	1	aşiret	2
Piyanist	Bir	26	Bir	34
	Ve	17	Ve	21
	ünlü	11	ünlü	11
	olan	10	olan	10
	Gülsin	6	genç	10
	Fazıl	5	Besteci	9
	Genç	5	Bu	8
	Şantör	4	De	7
	İdil	4	Gülsin	6
	Alman	4	Dünyaca	5
	Olarak	4	Fazıl	5

	De	4	İyi	5
	Amerikalı	3	Olarak	5
	Şantörler	2	Şantör	4
	Zacharias	2	İdil	4
	Samson	2	Onay	4
	Santimlik	2	Sahneye	4
	Anjelika	2	Alman	4
	şantörlü	2	Sanatçısı	4
	christopher	2	onun	4
Pusula	Bir	55	Bir	67
	Ve	13	Ve	19
	Yazıp	7	Da	10
	Bu	6	Bu	10
	İle	5	Gibi	9
	Gibi	5	-	8
	Altın	4	Yazıp	7
	-	4	İle	7
	İçin	4	Yön	7
	Da	4	Manyetik	5

	Konserve	3	Ne	5
	Ve	3	İçin	5
	Çıktı	3	De	5
	Elde	3	Pusula	4
	Tam	3	Harita	4
	Ne	3	Gönderdi	4
	Yazdı	2	altın	4
	Pusula	2	Küçük	4
	Kendilerinde	2	konserve	3
	barut	2	elime	3
Sağlıklı	Bir	1230	Bir	1396
	Ve	817	Ve	1126
	Daha	410	İçin	440
	En	135	Daha	290
	Olarak	119	şekilde	191
	Çok	84	Bu	185
	Yaşam	63	En	149
	De	58	Biçimde	146
	Beslenme	55	Olarak	140

	Olması	53	.ok	128
	Biçimde	53	De	117
	İçin	46	Da	114
	Olmak	40	Yaşam	99
	İletişim	39	Beslenme	67
	Arasında	38	Mutlu	67
	Kadar	38	İletişim	67
	Şekilde	35	Olması	66
	Olan	34	Dengeli	62
	Olduğunu	31	İle	57
	olduğı	29	olan	54
Silmek	İçin	99	İçin	104
	Ve	9	Ve	21
	Zorunda	8	Bir	16
	Mümkün	8	Mümkün	10
	izlerini	7	Her	9
	İmajı	5	Bu	9
	İzleri	5	İzlerini	8
	İsteyen	5	Zorunda	8

	Kolay	5	Olumsuz	7
	Onu	5	Kolay	7
	Hafızasından	4	De	7
	Haritadan	4	İzleri	6
	Gözyaşlarını	4	Onu	6
	İstediğini	4	İmajı	5
	de	4	İsteyen	5
	İmajları	3	İnsan	5
	Defterden	3	Ama	5
	Alnını	3	Hafızasından	4
	İstercesine	3	Haritadan	4
	izini	3	gözyaşlarını	4
Şemsiye	Bir	54	Bir	67
	Altında	21	Altında	25
	Gibi	15	Ve	20
	Ve	15	Bu	18
	Bu	9	Gibi	16
	Elinde	7	Şemsiye	10
	İle	6	Olarak	8

	Olarak	5	Tek	7
	örgütü	4	İle	7
	Şeklinde	4	Elinde	7
	Veren	4	De	7
	Aynı	4	da	6
	Var	4	toplayan	5
	Tek	4	Açık	5
	Geliştirdi	4	Var	5
	De	4	Sonra	5
	Şeklindeki	3	Örgütü	4
	Kırmızı	3	Ki	4
	Vardı	3	Şeklinde	4
	o	3	veren	4
Takıntılı	Bir	13	Bir	17
	Obsesif	4	Şekilde	8
	Saplantılı	3	Obsesif	4
	Rahme	3	Olan	4
	Saviyesinde	3	ve	4
	Olup	3	Rahme	3

	Yollarıyla	2	Saplantılı	3
	Olan	2	Libido	3
	De	2	Saviyesinde	3
	Ve	2	Olup	3
	Yeniyetmesinden	1	Ya	3
	Rengine	1	Da	3
	Libidoda	1	Yollarıyla	2
	Düşüncenizden	1	Düşüncelerin	2
	Görüntünüze	1	Düşünceler	2
	Biri	1	İster	2
	Snop	1	Güçlü	2
	Sivilcelere	1	Yüzde	2
	Palamudu	1	Sadece	2
	Toplayıcılar	1	yenebilmenin	2
Tulum	Peyniri	22	Peyniri	22
	Ve	8	Ve	12
	Peynirini	6	Bir	8
	Peynirinin	4	Peynirini	6
	Gibi	4	Yeşil	5

	Bir	4	Gibi	5
	Gr	3	Peynirinin	4
	Yeşil	3	Kaşar	4
	Peynirleri	2	Gr	4
	Rendelenmiş	2	İçine	3
	Erzincan	2	İle	3
	Kimisi	2	Sıcak	3
	Gram	2	Peynirleri	2
	Denen	2	Rendelenmiş	2
	Dil	2	Erzincan	2
	İçine	2	Tereyağı	2
	Ya	2	Kimisi	2
	Kavurma	1	Gram	2
	İçmemelisiniz	1	Denen	2
	dikiliyormuş	1	o	2
Uğraşmak	Zorunda	65	Zorunda	65
	için	31	için	39
	İle	25	bir	30
	Yerine	18	İle	25

	da	10	Ve	21
	ve	9	De	20
	üzere	7	Yerine	18
	gibi	7	Da	17
	bilimle	6	Bu	13
	işlerle	6	Gibi	12
	sorunlarla	6	Daha	10
	de	6	Çok	9
	şeylerle	5	Sorunlarla	8
	bunlarla	5	Bunlarla	8
	sorunlarıyla	5	Her	8
	çok	5	Üzere	7
	işle	4	Bilimle	6
	zordur	4	İşlerle	6
	zorundadır	4	Tek	6
	isteyen	4	kadar	6
Yaygın	Olarak	1058	Olarak	1108
	Bir	785	Bir	922
	En	609	Ve	889

	Ve	603	En	632
	Çok	332	Çok	386
	Olan	287	Olan	321
	Olduğu	233	Kullanılan	304
	Daha	198	Olduğu	276
	Eğitim	172	Bu	246
	Oldukça	110	Daha	237
	Kadar	109	Eğitim	224
	Biçimde	103	Şekilde	204
	Kullanılan	76	Biçimde	172
	Da	76	Da	156
	Arasında	68	De	130
	Şekilde	66	Kadar	121
	Olduğunu	65	Arasında	115
	De	65	Oldukça	113
	Değildir	53	Kabul	95
	bu	44	için	89
Yazmak	İçin	213	Bir	273
	Yazı	114	İçin	242

	Ve	79	Ve	133
	İstiyorum	73	Yazı	119
	Şiir	49	Da	75
	Zorunda	48	İstiyorum	74
	Roman	42	Bu	62
	Da	42	Şiir	50
	Kitap	36	Gibi	50
	İstedim	34	Zorunda	48
	Gibi	34	De	46
	Mektup	31	Roman	45
	Yeniden	27	.ok	42
	Şeyler	27	Ama	41
	Şey	25	Değil	40
	Mümkün	21	Kitap	37
	Daha	21	Mektup	35
	İstiyordum	20	İstedim	34
	Üzere	20	Daha	34
	istemiyorum	17	şey	32
Yönelmek	Zorunda	19	Ve	24

	Yerine	13	Zorunda	19
	Ve	13	Bir	14
	Gerekir	9	Yerine	13
	Zorundadır	8	Bu	12
	İçin	8	Yeni	9
	Batıya	7	Gerekir	9
	İsteyen	5	için	9
	Alanlara	4	Zorundadır	8
	Geleceğe	4	batıya	7
	Doğru	4	Ona	6
	Eyleme	3	İsteyen	5
	Tüketime	3	Mümkün	5
	suretiyle	3	Farklı	5
	Gerekmektedir	3	Doğru	5
	Amacıyla	3	De	5
	Gerektiğini	3	Alanlara	4
	Sağa	3	geleceğe	4
	Mümkün	3	İç	4
	durumundadır	3	yeniden	4

Zarif	Bir	178	Ve	220
	Ve	172	Bir	212
	Çok	43	çok	49
	bu	35	İnce	47
	en	31	Bu	47
	o	25	O	35
	ince	23	En	32
	derece	16	Güzel	25
	kadar	16	De	25
	Daha	16	Kadar	21
	Küçük	14	Son	19
	Gibi	11	Daha	19
	De	11	Derece	18
	eşi	9	Gibi	18
	Ne	9	Küçük	17
	Efendi	8	Ne	14
	Efendiyi	7	İle	14
	İncecik	7	İncecik	13
	Pek	7	Biçimde	13

	güzel	6	kadın	12
zehirlemek	İçin	5	İçin	5
	Kendisini	3	Kendisini	3
	Kendini	3	Kendini	3
	Yaygınmış	1	Ne	2
	Parazitleri	1	Bir	2
	Paşaları	1	Mesela	1
	Köpeklerini	1	Yaygınmış	1
	Çekiştirip	1	Güvercinlerden	1
	Defada	1	Barbarca	1
	Paşayı	1	Parazitleri	1
	Hayvanları	1	Paşaları	1
	İsteyen	1	Ve köpeklerini	1
	Suretiyle	1	Çekiştirip	1
	İstediklerini	1	Demekmiş	1
	Vurmak	1	Alkolü	1
	Gençliğini	1	Defada	1
	Onları	1	Yakaladım	1
	Adam	1	Gençliğini	1

	Onu	1	Sandı	1
	çevresini	1	Toksik	1

Tablo 3. Eşdizimliler tablosunda (Tablo 2) kendini yineleyen sözcükler ve sıklıkları

Sözcükbirim	**Yinelenme Sayısı**	**Sıklık**	**Sıra**
ve	85	4.6%	1
bir	74	4%	2
de	49	2.7%	3
bu	49	2.7%	3
İçin	48	2.6%	4
da	44	2.4%	5
gibi	41	2.2%	6
daha	29	1.6%	7
olan	26	1.4%	8
İle	26	1.4%	8
Çok	25	1.4%	8
kadar	24	1.3%	9
olarak	24	1.3%	9
o	21	1.1%	10
zorunda	19	1%	11
en	18	1%	11
ama	16	0.9%	12
veya	15	0.8%	13
ne	15	0.8%	13
İsteyen	9	0.5%	14
değil	9	0.5%	14
yerine	8	0.4%	15
olduğu	8	0.4%	15

Üzere	8	0.4%	15
biçimde	8	0.4%	15
ya	8	0.4%	15
var	7	0.4%	15
olduğunu	7	0.4%	15
küçük	7	0.4%	15
Şekilde	6	0.3%	16
karşı	6	0.3%	16
tek	6	0.3%	16
Üzerine	5	0.3%	16
ki	5	0.3%	16
İki	5	0.3%	16
vardı	5	0.3%	16
çok	5	0.3%	16
altında	5	0.3%	16
mümkün	5	0.3%	16
için	5	0.3%	16
amacıyla	4	0.2%	17
İstiyorum	4	0.2%	17
sonra	4	0.2%	17
adam	4	0.2%	17
yeni	4	0.2%	17
doğru	4	0.2%	17
para	4	0.2%	17
oldukça	4	0.2%	17
kendini	4	0.2%	17
onu	4	0.2%	17
ayak	4	0.2%	17

konusunda	4	0.2%	17
kadın	4	0.2%	17
gerekir	4	0.2%	17
altın	4	0.2%	17
suretiyle	4	0.2%	17
saçları	4	0.2%	17
arasında	4	0.2%	17
İnsan	3	0.2%	17
kullanımı	3	0.2%	17
şekilde	3	0.2%	17
zorundadır	3	0.2%	17
gece	3	0.2%	17
biri	3	0.2%	17
pusula	3	0.2%	17
kaban	3	0.2%	17
oymak	3	0.2%	17
beni	3	0.2%	17
kullanılan	3	0.2%	17
taş	3	0.2%	17
kolay	3	0.2%	17
eşi	3	0.2%	17
parçası	3	0.2%	17
Üzerinde	3	0.2%	17
toprak	3	0.2%	17
islak	3	0.2%	17
zaman	3	0.2%	17
İçinde	3	0.2%	17

görünüyordu	3	0.2%	17
biraz	3	0.2%	17
haline	3	0.2%	17
diye	3	0.2%	17
olması	3	0.2%	17
sahte	3	0.2%	17
derece	3	0.2%	17
endişeli	3	0.2%	17
başkanı	3	0.2%	17
yere	3	0.2%	17
olmak	3	0.2%	17
kararlı	3	0.2%	17
parmak	3	0.2%	17
ile	3	0.2%	17
anlama	2	0.1%	18
aynı	2	0.1%	18
köpeklerini	2	0.1%	18
güçlü	2	0.1%	18
konserve	2	0.1%	18
İstediğini	2	0.1%	18
paşaları	2	0.1%	18
yaşam	2	0.1%	18
beslenme	2	0.1%	18
ok	2	0.1%	18
Üstesinden	2	0.1%	18
gidip	2	0.1%	18
Çaba	2	0.1%	18

görmezden	2	0.1%	18
araya	2	0.1%	18
demektir	2	0.1%	18
saçlarını	2	0.1%	18
seramik	2	0.1%	18
defada	2	0.1%	18
bez	2	0.1%	18
ağaç	2	0.1%	18
İdil	2	0.1%	18
alman	2	0.1%	18
müzesinin	2	0.1%	18
müzesi	2	0.1%	18
İstemiyorum	2	0.1%	18
enerji	2	0.1%	18
İletişim	2	0.1%	18
yazıp	2	0.1%	18
boşa	2	0.1%	18
resim	2	0.1%	18
üzere	2	0.1%	18
Çekiştirip	2	0.1%	18
doğruyu	2	0.1%	18
fatura	2	0.1%	18
Şeklinde	2	0.1%	18
veren	2	0.1%	18
naylon	2	0.1%	18
Ödeme	2	0.1%	18
kendisini	2	0.1%	18

proforma	2	0.1%	18
elinde	2	0.1%	18
renkli	2	0.1%	18
güleryüzlü	2	0.1%	18
obsesif	2	0.1%	18
saplantılı	2	0.1%	18
genel	2	0.1%	18
İncecik	2	0.1%	18
zeki	2	0.1%	18
kişiliği	2	0.1%	18
neşeli	2	0.1%	18
ayrıntılı	2	0.1%	18
yaygınmış	2	0.1%	18
anlatmalı	2	0.1%	18
gerekseydi	2	0.1%	18
bulduğunuzda	2	0.1%	18
kertenkele	2	0.1%	18
birisine	2	0.1%	18
sırrını	2	0.1%	18
parazitleri	2	0.1%	18
seremoniyi	2	0.1%	18
İmajı	2	0.1%	18
haritadan	2	0.1%	18
gözyaşlarını	2	0.1%	18

Şemsiye	2	0.1%	18
hafızasından	2	0.1%	18
İzleri	2	0.1%	18
minnetinizi	2	0.1%	18
hareketiyle	2	0.1%	18
Şantör	2	0.1%	18
fazıl	2	0.1%	18
neymiş	2	0.1%	18
alacaklarını	2	0.1%	18
demek	2	0.1%	18
Üzerindeki	2	0.1%	18
sınırlarında	2	0.1%	18
boyunca	2	0.1%	18
onları	2	0.1%	18
transform	2	0.1%	18
okurlara	2	0.1%	18
aldatmak	2	0.1%	18
birbirinden	2	0.1%	18
yemek	2	0.1%	18
yemekleri	2	0.1%	18
olur	2	0.1%	18
yemekler	2	0.1%	18
İnsanları	2	0.1%	18
mermer	2	0.1%	18
kaya	2	0.1%	18

diverjan	2	0.1%	18
katil	2	0.1%	18
ev	2	0.1%	18
levha	2	0.1%	18
hat	2	0.1%	18
katiller	2	0.1%	18
devre	2	0.1%	18
oynayan	2	0.1%	18
türleri	2	0.1%	18
hazne	2	0.1%	18
sınırları	2	0.1%	18
bodur	2	0.1%	18
konverjan	2	0.1%	18
tuzu	2	0.1%	18
Şükrü	2	0.1%	18
tektoniği	2	0.1%	18
bey	2	0.1%	18
beyaz	2	0.1%	18
döşeli	2	0.1%	18
kıymaya	2	0.1%	18
türk	2	0.1%	18
dışına	2	0.1%	18
tersiyle	2	0.1%	18
plana	2	0.1%	18
belirlenebileceği	2	0.1%	18
elbette	2	0.1%	18

dik	2	0.1%	18
ben	2	0.1%	18
genç	2	0.1%	18
rahme	2	0.1%	18
sıcak	2	0.1%	18
gülsin	2	0.1%	18
İlaç	2	0.1%	18
ünlü	2	0.1%	18
tedavisi	2	0.1%	18
yalnızlığa	2	0.1%	18
kenara	2	0.1%	18
pardesü	2	0.1%	18
kalpakla	2	0.1%	18
palto	2	0.1%	18
taşı	2	0.1%	18
veysele	2	0.1%	18
büyük	2	0.1%	18
geniş	2	0.1%	18
giymişti	2	0.1%	18
tüketime	2	0.1%	18
gözünü	2	0.1%	18
beylik	2	0.1%	18
soy	2	0.1%	18
gözlerini	2	0.1%	18
beyi	2	0.1%	18
boy	2	0.1%	18
haydar	2	0.1%	18
bezle	2	0.1%	18

sevgimi	2	0.1%	18
İçine	2	0.1%	18
İçimi	2	0.1%	18
Çöp	2	0.1%	18
eğitim	2	0.1%	18
yazıya	2	0.1%	18
su	2	0.1%	18
erzincan	2	0.1%	18
peynirli	2	0.1%	18
tepsi	2	0.1%	18
gram	2	0.1%	18
kimisi	2	0.1%	18
kan	2	0.1%	18
kırıp	2	0.1%	18
ortaya	2	0.1%	18
frene	2	0.1%	18
gözlerle	2	0.1%	18
bekleyiş	2	0.1%	18
güreşi	2	0.1%	18
peynirleri	2	0.1%	18
yazı	2	0.1%	18
rendelenmiş	2	0.1%	18
sayıp	2	0.1%	18
gözyaşı	2	0.1%	18
kağıda	2	0.1%	18
ter	2	0.1%	18
kurşun	2	0.1%	18
İnce	2	0.1%	18

pasta	2	0.1%	18
sağlam	2	0.1%	18
müzik	2	0.1%	18
bunlarla	2	0.1%	18
Çocuk	2	0.1%	18
zayıf	2	0.1%	18
ıslık	2	0.1%	18
sorunlarla	2	0.1%	18
piyano	2	0.1%	18
kapıyı	2	0.1%	18
düğmesine	2	0.1%	18
kapısını	2	0.1%	18
İster	2	0.1%	18
bedenine	2	0.1%	18
bedeni	2	0.1%	18
sıska	2	0.1%	18
kuru	2	0.1%	18
denen	2	0.1%	18
baklava	2	0.1%	18
hava	2	0.1%	18
malzemeler	2	0.1%	18
kıymalı	2	0.1%	18
bağrıma	2	0.1%	18
Çocuğun	2	0.1%	18
tatlı	2	0.1%	18
yaparım	2	0.1%	18

damarına	2	0.1%	18
gözleri	2	0.1%	18
bağrına	2	0.1%	18
gücüyle	2	0.1%	18
gücü	2	0.1%	18
stokları	2	0.1%	18
İstedim	2	0.1%	18
batıya	2	0.1%	18
kitap	2	0.1%	18
yollarıyla	2	0.1%	18
geleceğe	2	0.1%	18
alanlara	2	0.1%	18
fazlalıkları	2	0.1%	18
mektup	2	0.1%	18
kişisel	2	0.1%	18
programı	2	0.1%	18
fazla	2	0.1%	18
destekli	2	0.1%	18
bilgisayar	2	0.1%	18
ortamında	2	0.1%	18
dizüstü	2	0.1%	18
güreşine	2	0.1%	18
programlarının	2	0.1%	18

programları	2	0.1%	18
yeniden	2	0.1%	18
roman	2	0.1%	18
güzel	2	0.1%	18
peynirini	2	0.1%	18
eski	2	0.1%	18
saviyesinde	2	0.1%	18
kalınlığındaki	2	0.1%	18
peynirinin	2	0.1%	18
gr	2	0.1%	18
yeşil	2	0.1%	18
çelik	2	0.1%	18
güreşinde	2	0.1%	18
peyniri	2	0.1%	18
Şiir	2	0.1%	18
el	2	0.1%	18
buzları	2	0.1%	18
stoklarını	2	0.1%	18
olup	2	0.1%	18
istemiyorum	1	0.1%	18
benim	1	0.1%	18
yerleştiğini	1	0.1%	18
İstiyordum	1	0.1%	18
zordur	1	0.1%	18
altını	1	0.1%	18

bilimlke	1	0.1%	18
keleş	1	0.1%	18
bİr	1	0.1%	18
yerlikaya	1	0.1%	18
işle	1	0.1%	18
sorunlarıyla	1	0.1%	18
İstediklerini	1	0.1%	18
şeylerle	1	0.1%	18
yönelmek	1	0.1%	18
işlerle	1	0.1%	18
şey	1	0.1%	18
takımından	1	0.1%	18
halkı	1	0.1%	18
daireyi	1	0.1%	18
sinan	1	0.1%	18
sütunlar	1	0.1%	18
meyveler	1	0.1%	18
yiyecekler	1	0.1%	18
öyle	1	0.1%	18
klan	1	0.1%	18
balık	1	0.1%	18
gerekmektedir	1	0.1%	18
farklı	1	0.1%	18
eyleme	1	0.1%	18
vurmak	1	0.1%	18

gençliğini	1	0.1%	18
yazılı	1	0.1%	18
lezzetli	1	0.1%	18
ona	1	0.1%	18
yazmak	1	0.1%	18
kabul	1	0.1%	18
yakaladım	1	0.1%	18
isteyen	1	0.1%	18
demekmiş	1	0.1%	18
paçası	1	0.1%	18
Şey	1	0.1%	18
Şeyler	1	0.1%	18
alkolü	1	0.1%	18
sınırı	1	0.1%	18
taşın	1	0.1%	18
değildir	1	0.1%	18
yaygın	1	0.1%	18
i	1	0.1%	18
aly	1	0.1%	18
İşlerle	1	0.1%	18
hayvanları	1	0.1%	18
alnını	1	0.1%	18
defterden	1	0.1%	18
İmajları	1	0.1%	18
tulum	1	0.1%	18
İstercesine	1	0.1%	18
izini	1	0.1%	18

palamudu	1	0.1%	18
sadece	1	0.1%	18
toplayıcılar	1	0.1%	18
yenebilmenin	1	0.1%	18
olumsuz	1	0.1%	18
İzlerini	1	0.1%	18
olduğı	1	0.1%	18
dengeli	1	0.1%	18
mutlu	1	0.1%	18
sağa	1	0.1%	18
durumundadır	1	0.1%	18
silmek	1	0.1%	18
ince	1	0.1%	18
izlerini	1	0.1%	18
zarif	1	0.1%	18
kaşar	1	0.1%	18
yüzde	1	0.1%	18
sivilcelere	1	0.1%	18
Örgütü	1	0.1%	18
yeniyetmesinden	1	0.1%	18
Şeklindeki	1	0.1%	18
pek	1	0.1%	18
kırmızı	1	0.1%	18
takıntılı	1	0.1%	18
daire	1	0.1%	18

efendi	1	0.1%	18
efendiyi	1	0.1%	18
libido	1	0.1%	18
rengine	1	0.1%	18
libidoda	1	0.1%	18
örgütü	1	0.1%	18
zehirlemek	1	0.1%	18
düşünceler	1	0.1%	18
snop	1	0.1%	18
görüntünüze	1	0.1%	18
toplayan	1	0.1%	18
düşüncenizden	1	0.1%	18
düşüncelerin	1	0.1%	18
geliştirdi	1	0.1%	18
açık	1	0.1%	18
sağlıklı	1	0.1%	18
elime	1	0.1%	18
dil	1	0.1%	18
tereyağı	1	0.1%	18
kavurma	1	0.1%	18
besteci	1	0.1%	18
dünyaca	1	0.1%	18
son	1	0.1%	18
amerikalı	1	0.1%	18

İyi	1	0.1%	18
barbarca	1	0.1%	18
paşayı	1	0.1%	18
İçmemelisiniz	1	0.1%	18
dikiliyormuş	1	0.1%	18
gürer	1	0.1%	18
birbirimizin	1	0.1%	18
fotoğrafından	1	0.1%	18
geleneklerin	1	0.1%	18
oba	1	0.1%	18
olmamalıdır	1	0.1%	18
uğraşmak	1	0.1%	18
bilimle	1	0.1%	18
piyanist	1	0.1%	18
aşiret	1	0.1%	18
Şantörler	1	0.1%	18
zacharias	1	0.1%	18
elde	1	0.1%	18
Çıktı	1	0.1%	18
manyetik	1	0.1%	18
mesela	1	0.1%	18
tam	1	0.1%	18
harita	1	0.1%	18
barut	1	0.1%	18

kendilerinde	1	0.1%	18
yazdı	1	0.1%	18
gönderdi	1	0.1%	18
yön	1	0.1%	18
güvercinlerden	1	0.1%	18
sahneye	1	0.1%	18
santimlik	1	0.1%	18
onay	1	0.1%	18
samson	1	0.1%	18
gerektiğini	1	0.1%	18
anjelika	1	0.1%	18
onun	1	0.1%	18
christopher	1	0.1%	18
sanatçısı	1	0.1%	18
şantörlü	1	0.1%	18
kakmak	1	0.1%	18
yerler	1	0.1%	18
yüzü	1	0.1%	18
sordu	1	0.1%	18
bakışları	1	0.1%	18
teri	1	0.1%	18
içini	1	0.1%	18
İçini	1	0.1%	18
sesi	1	0.1%	18
bakışlarla	1	0.1%	18

buzdağını	1	0.1%	18
pıhtıları	1	0.1%	18
arzusundayım	1	0.1%	18
dönüşen	1	0.1%	18
ifade	1	0.1%	18
eritmek	1	0.1%	18
dökmek	1	0.1%	18
sendeleyen	1	0.1%	18
Çalmak	1	0.1%	18
korna	1	0.1%	18
Çene	1	0.1%	18
gibimı	1	0.1%	18
çalmak	1	0.1%	18
İçinyere	1	0.1%	18
çene	1	0.1%	18
aleti	1	0.1%	18
çelimsiz	1	0.1%	18
çocuğu	1	0.1%	18
gitar	1	0.1%	18
hiç	1	0.1%	18
nı	1	0.1%	18
topluluğun	1	0.1%	18
taraftarıdır	1	0.1%	18
dille	1	0.1%	18
İnsanlar	1	0.1%	18
esprili	1	0.1%	18

istanbul	1	0.1%	18
bakanı	1	0.1%	18
baibalan	1	0.1%	18
konuşma	1	0.1%	18
bilgili	1	0.1%	18
fiş	1	0.1%	18
tarihinden	1	0.1%	18
hazırcevap	1	0.1%	18
havada	1	0.1%	18
pankartlarıyla	1	0.1%	18
devlet	1	0.1%	18
yunan	1	0.1%	18
korkularımı	1	0.1%	18
sporla	1	0.1%	18
kaloriyi	1	0.1%	18
zamanı	1	0.1%	18
bunları	1	0.1%	18
altım	1	0.1%	18
potada	1	0.1%	18
politikalarıyla	1	0.1%	18
göbek	1	0.1%	18
harcamayacağım	1	0.1%	18
durulmak	1	0.1%	18

gruplarını	1	0.1%	18
abdnin	1	0.1%	18
ekmek	1	0.1%	18
yağlı	1	0.1%	18
yürüyüşle	1	0.1%	18
cesur	1	0.1%	18
tilki	1	0.1%	18
kızdırmak	1	0.1%	18
Şoförlüğünü	1	0.1%	18
Çalışkan	1	0.1%	18
söylemeleri	1	0.1%	18
ol	1	0.1%	18
engelliyordu	1	0.1%	18
basmak	1	0.1%	18
sahibi	1	0.1%	18
kabiliyetli	1	0.1%	18
Ümitli	1	0.1%	18
kadınlar	1	0.1%	18
hırslı	1	0.1%	18
Şerbetini	1	0.1%	18
azimli	1	0.1%	18
pahasına	1	0.1%	18
orman	1	0.1%	18
dalları	1	0.1%	18
türü	1	0.1%	18
yaşken	1	0.1%	18

başlatan	1	0.1%	18
kaymakamlarının	1	0.1%	18
başarınızı	1	0.1%	18
kurnaz	1	0.1%	18
hükümetlerinin	1	0.1%	18
yıldırmamış	1	0.1%	18
kaptırmamaya	1	0.1%	18
üzereydi	1	0.1%	18
Üzereydi	1	0.1%	18
tercih	1	0.1%	18
tüketici	1	0.1%	18
bilinçsiz	1	0.1%	18
bilinçli	1	0.1%	18
oyunları	1	0.1%	18
teknolojisi	1	0.1%	18
börek	1	0.1%	18
ispanaklı	1	0.1%	18
kek	1	0.1%	18
hamuru	1	0.1%	18
Çiğ	1	0.1%	18
tapınak	1	0.1%	18
ıspanaklı	1	0.1%	18
programının	1	0.1%	18

başında	1	0.1%	18
yürek	1	0.1%	18
kol	1	0.1%	18
dünya	1	0.1%	18
bilek	1	0.1%	18
tuşa	1	0.1%	18
oka	1	0.1%	18
kalınlığında	1	0.1%	18
maça	1	0.1%	18
rahatsızlıklarına	1	0.1%	18
İnternet	1	0.1%	18
Şampiyonasında	1	0.1%	18
kesenler	1	0.1%	18
hel	1	0.1%	18
Ödemeleri	1	0.1%	18
edildiği	1	0.1%	18
köşeye	1	0.1%	18
İstekoğuşundim	1	0.1%	18
canına	1	0.1%	18
yanlıştır	1	0.1%	18
Önüne	1	0.1%	18
arkalarından	1	0.1%	18
İstedimanto	1	0.1%	18
deri	1	0.1%	18

manto	1	0.1%	18
ayakkabı	1	0.1%	18
koğuşun	1	0.1%	18
mont	1	0.1%	18
siyah	1	0.1%	18
böyle	1	0.1%	18
çocukları	1	0.1%	18
tüketimi	1	0.1%	18
başka	1	0.1%	18
İnatçı	1	0.1%	18
tedavi	1	0.1%	18
giderleri	1	0.1%	18
firmalarınıın	1	0.1%	18
firması	1	0.1%	18
direnen	1	0.1%	18
Çalışan	1	0.1%	18
elinin	1	0.1%	18
suç	1	0.1%	18
İtmek	1	0.1%	18
keçiden	1	0.1%	18
yaşlı	1	0.1%	18
tüyü	1	0.1%	18
patla	1	0.1%	18
ahmety	1	0.1%	18
çilingiroğlu	1	0.1%	18
Çilingiroğlu	1	0.1%	18

istemez	1	0.1%	18
bizi	1	0.1%	18
masum	1	0.1%	18
ahmet	1	0.1%	18
çilingiroğlunun	1	0.1%	18
hatlar	1	0.1%	18
kasa	1	0.1%	18
kiralık	1	0.1%	18
kaynak	1	0.1%	18
ana	1	0.1%	18
okurları	1	0.1%	18
Çocukları	1	0.1%	18
beğendi	1	0.1%	18
koymuşlar	1	0.1%	18
donattı	1	0.1%	18
sanki	1	0.1%	18
alamamıştı	1	0.1%	18
zırha	1	0.1%	18
sıcağa	1	0.1%	18
almayacağım	1	0.1%	18
İstemez	1	0.1%	18
dünyayı	1	0.1%	18
kandırmak	1	0.1%	18
deneyip	1	0.1%	18

koleksiyonu	1	0.1%	18
yok	1	0.1%	18
Şirketleri	1	0.1%	18
umutla	1	0.1%	18
cevabını	1	0.1%	18
varken	1	0.1%	18
İbrahimin	1	0.1%	18
kulaklarına	1	0.1%	18
sözcükleri	1	0.1%	18
İsterim	1	0.1%	18
sorusunun	1	0.1%	18
buraya	1	0.1%	18
hale	1	0.1%	18
yüze	1	0.1%	18
İktidara	1	0.1%	18
istediğim	1	0.1%	18
gelmek	1	0.1%	18
anlamına	1	0.1%	18
kulağına	1	0.1%	18
almıyor	1	0.1%	18
kesildi	1	0.1%	18
bedeline	1	0.1%	18
ağır	1	0.1%	18
İkinci	1	0.1%	18
İse	1	0.1%	18

üzerinden	1	0.1%	18
fısıldamak	1	0.1%	18
gökteki	1	0.1%	18
kumun	1	0.1%	18
binini	1	0.1%	18
kısılmalı	1	0.1%	18
kulağını	1	0.1%	18
türkiyeye	1	0.1%	18
iktidara	1	0.1%	18
hep	1	0.1%	18
kokusu	1	0.1%	18
giysileri	1	0.1%	18
soğuk	1	0.1%	18
anıt	1	0.1%	18
fotoğraf	1	0.1%	18
mendil	1	0.1%	18
nemli	1	0.1%	18
gıda	1	0.1%	18
firmaları	1	0.1%	18
tedavisinde	1	0.1%	18
zeminde	1	0.1%	18
yağmur	1	0.1%	18
tiyatro	1	0.1%	18
sanatının	1	0.1%	18
parasını	1	0.1%	18

İstemiyor	1	0.1%	18
vakit	1	0.1%	18
parayı	1	0.1%	18
kuvvetli	1	0.1%	18
harcamak	1	0.1%	18
boşuna	1	0.1%	18
heykel	1	0.1%	18
müzesinde	1	0.1%	18
sergisi	1	0.1%	18
sanatında	1	0.1%	18
sanatı	1	0.1%	18
bşr	1	0.1%	18
satılık	1	0.1%	18

**Textalyser'in analizine göre 45 sözcükle başlayan araştırma toplam 1828 sözcüğü kapsayacak şekilde genişlemiştir, 722 farklı sözcük ortaya çıkmış ve sözlüksel yoğunluk %39.5 oranındadır.*

3.2 Verilerin Çözümlenmesi

Başlangıç olarak, İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarından hedef sözcükler belirlenmiş, bunların sıklık oranları ve tanımları saptanmıştır. Buna göre her türden üçer sözcük olmak üzere isim, sıfat ve fiil türlerinden 45 sözcük derlenmiştir (bkz. Tablo 1) . Sözcük türü açısından bir sözcüğün türü Türkçede oynaklık gösterdiğinden dolayı tek veya az anlamlı, genel ve somut sözcükler üzerinde durulmuştur.

Bu sözcüklerin eşdizimlileri TUD'da 1 sol- 1 sağ ve 2 sol – 2 sağ pencere aralığına göre ortaya çıkarılmıştır (bkz. Tablo 2). Bu tabloda dikkati çeken bir husus *ve, bir, de, bu, için, da, gibi, daha, olan, ile, çok, kadar, olarak, o, zorunda, en, ama,*

veya, ne, isteyen sözcüklerinin, neredeyse temel 45 sözcüğün bütününün eşdizimliliğine girmesidir (bkz. Tablo 3). Bu durum şaşırtıcı değildir, çünkü TUD Tanıtım Sürümü Sözcük Sıklığı Listeleri, Teknik Rapor-1'de belirlenen sayısal sıralı sözcük listesinin ilk 50'sini bu sözcükleri de kapsayan bir liste oluşturmaktadır (Türkçe Ulusal Derlemi, 2017, s. 155) . Başka bir deyişle, bu zarflar, bağlaçlar ve sıfatlar Türkiye Türkçesinin yazılı metinlerinde geçen en sık sözcüklerdir. Dolayısıyla sözcük listemize kaç yeni sözcük girmekte ve bunların dağılımları hangi görünüme sahiptir sorularının cevabını ortaya çıkan Tablo 2'yi bir başka metin yazılımı kullanarak sadeleştirmek, ve analiz etmek gerekmektedir. Bu işlem de gerçekleştirildikten sonra, Textalyser'in (Textalyser, 2017) analizine göre, 45 sözcük ile başlayan araştırma toplam 1828 sözcüğü kapsayacak şekilde genişlemiştir, 722 farklı sözcük ortaya çıkmış ve sözlüksel yoğunluk %39.5 oranındadır. 45 sözcükten oluşan hedef sözcük listesinin eşdizimlilerle 722'ye genişleme oranı %1504.4'tür.Tek başına 722 farklı sözcüğün kullanıma girmesinin yanı sıra bu sözcüklerin temel sözcüklerle oluşturacağı eşdizimliler düşünüldüğünde liste bu orandan daha fazlalaşarak değişmektedir. Bunun yanında hâli hazırda eş anlamlılar, zıt anlamlılar, yakın anlamlılar gibi kavramların sınıf ortamında öğrenciye verildiği düşünülürse başlangıçta derlem dilbilim verilerine dayanılarak seçilen 50 kadar temel sözcük bütün bir seviyeyi kapsayacak kadar genişletilebilecektir.

Ortaya çıkan tablolarda elde edilen sözcükler, AOBM'ye göre hazırlanan müfredata göre bir seviyede öğretilmesi gereken sözcük sayısına (A seviyesinde 1500-2000 sözcük) denktir. Bu da bölüm 4.1'de belirtildiği üzere kitaplarda görülen düzensiz sözcük listelerine bir çözüm olabilmektedir. Dolayısıyla, sözcük öğretimi, sözlüksel ilişkileri daha yoğun ve sabit olan sözcükler ile öğretilebilecektir. Bir ünitede verilebilecek sözcüklerin sayısının bir seviyede öğretilmesi öngörülen sözcük sayısına denk olması öğretimi kolaylaştırmaktadır. Morgan Lewis (2000, s. 25-26), bir başka öğretmenin onun dersinde tahtaya yazılan yüzlerce sözcük karşısında sorduğu "öğrenicilerin bir derste sizin verdiğiniz yeni sözcüklerin yüzde kaçını edineceklerini umuyorsunuz, bunun %50'sini hatırlamaları mucize olur" sorusuna, "%10'unu hatırlamaları bile mucize olur" şeklinde cevap vermektedir. Lewis, bu öğretmen ile kendisinin farklı bir öğretim zihniyetine sahip olduğunu, söz konusu

öğretmenin adım adım (step by step) eğitim ve öğretime inandığını ve kendisinin farklı görüşte olduğunu belirtmektedir. Ona göre öğreniciler bu sözcükleri keşfetmek için yeteri kadar zamana sahip değildirler, ve bunları öğrenicilere göstermek öğretmenlerin görevidir. Yani öğrenicilere sözlüksel ilişkilere göre verildikten sonra sözcüklerin sayısı önemsizdir. Ne kadar çok sözcük verilirse o kadar çoğu bir şekilde hafızaya kazınacaktır. Bu konuyu Lewis şöyle toparlamaktadır

"Birçok öğretmen için eşdizimliler sadece sözvarlığını tanıtmanın yollarından biridir… Eşdizimlileri öğretmenin arkasındaki teorik temeli kayda almayan veya anlayamayan öğretmenlerin üstlenecekleri tek rol bu kavramı sınıflarında tanıtmak olacaktır. "Her şeyi anlatmaya vaktimiz yok, Bunları uygulamaya yeterince vaktimiz olmayacak, bütün bunları zaten hatırlamayacaklar, hala belirsiz geçmiş zamanı bile yapamıyorlar ki" gibi eski tartışmalar alevlenecek ve dolayısıyla bu kavrama hak ettiği önem verilmeyecektir. Ama eğer öğrenmenin bütünsel, öngörülemez ve çizgisel olmayan doğasına – onun düzenlenme, depolanma, zihinden geri çağırılma biçimine ve sözlükçeye - daha derinden bakılırsa günlük eğitim ve öğretimde eşdizimliler öyle temel bir duruma gelecektir ki daha önce neye vaktimizi harcadığımızı merak edeceğiz" (Lewis M. , 2000, s. 27).

Tablo 2'de belirtilen eşdizimliliklerden bir kaç örnek:

BİLGİSAYAR isminin Türkçede en sık beraber kullanıldığı sözcükler

- Bilgisayar destekli
- Bilgisayar programı
- Bilgisayar için
- Bilgisayar ortamında
- Dizüstü bilgisayar
- Kişisel bilgisayar
- Bilgisayar başında
- Bilgisayar oyunları
- Bilgisayar teknolojisi
- Bilgisayar kullanımı

KİRALIK sıfatının Türkçede en sık beraber kullanıldığı sözcükler

- Kiralık olarak
- Kiralık bir
- Kiralık ev
- Kiralık katil
- Kiralık hat
- Kiralık katiller
- Kiralık devre
- Kiralık kasa
- Kiralık daire

DÖKMEK eyleminin Türkçede en sık beraber kullanıldığı sözcükler

- dökmek İçin
- Kan dökmek
- İçini dökmek
- Su dökmek
- İçimi dökmek
- Dökmek zorunda
- Çöp dökmek
- Yazıya dökmek
- Kırıp dökmek
- Ortaya dökmek
- Gözyaşı dökmek
- Sayıp dökmek
- Kağıda dökmek
- Ter dökmek
- Kurşun dökmek
- Üzerine dökmek
- Gibi dökmek
- Çok dökmek
- Alın teri dökmek

BASMAK eyleminin Türkçede en sık beraber kullanıldığı sözcükler

- Basmak için
- Frene basmak
- Bağrına basmak
- Ayak basmak
- Para basmak
- Parmak basmak
- Hava basmak
- Üzere basmak
- Gibi basmak
- Düğmesine basmak
- Damarına basmak
- Tuşa basmak
- Basmak zorunda
- Yere basmak
- Oka basmak

Tablo 2'de görüldüğü üzere, eşdizimli sözcükler kültürel detaylar vermektedir. Basmak eyleminde Türk kültürüne has olan *bağrına basmak, damarına basmak* gibi veya dökmek eylemindeki *yazıya dökmek, gözyaşı dökmek, alın teri dökmek, kurşun dökmek* gibi özel kullanımların fazlalığı eşdizimlilerin sözcük öğretiminin yanı sıra soyut kültürel ögelerin aktarımıyla da yakından ilişkili olduğunu ve bu olguyu doğrudan desteklediğini göstermektedir. Sadece dört örnek verilerek sözvarlığına 50 kalıp ifade girdiği gözlemlenmektedir. Bölüm 2.5'te belirtilen sözvarlığı kavramıyla doğrudan ilişkili olarak eşdizimlilikler, eğitimcinin en sık kullandığı sözcükler ile bağdaşmayabilir. Dolayısıyla bu birliktelikler bir dil derleminden faydalanıp sonra sıklık dereceleri ölçülerek ders kitaplarına sistemli bir şekilde eklenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe Öğretimi ve Eşdizimlilik konulu çalışmanın çıkış noktası yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin niteliksel gelişimine katkıda bulunmaktır. Yabancı dil öğretmenlerinin seçtikleri öğretim teknikleri, ders materyalleri ve öğrencilerin öğrenme sırasında kullandıkları dil stratejileri bu alandaki başarıyı etkileyen önemli etmenlerdir.

Dilin sözlüksel doğasını göz önünde bulundurmak daha önce var olan dil öğretim yaklaşımlarını ters yüz etmektedir. Dilimizdeki sözcüklerin birden çok anlamının olduğu ve bu sözcüklerin cümle içinde, kalıplaşmış sözler içinde farklı anlamlar kazanabileceği unutulmamalıdır. Konu ile ilgili kuramsal çalışmalar çerçevesinde öğretilecek bilgilerin belirli bir örgütleme içinde ve belirli kavramsal ya da çağrışımsal ilişkilendirmeler içeren bir düzen içinde sunulması öğrenici belleğinde kalıcılığı sağlayan temel etmen olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmanın tezine göre ders planı, ders materyalleri ve ders kitapları hazırlanmasında alıştırma ve etkinlikler planlanırken hedef sözcüklerin eşdizimlileri derlem dilbilim verilerinden faydalanarak sıklık derecelerine göre seçilmeli ve müfredata eklenmelidir.

Çalışmada elde edilen bulguların sonucunda, Türkçe dil öğretiminde kullanılabilecek sözlüksel yaklaşımla hedef sözcük listelerinin düzene kavuşacakları, sözcüklerin eşdizimlilikleri saptandığında ders materyallerinin zenginleşeceği saptanmıştır. Başlangıçta hedef sözcük olarak seçilmiş sözcüklerin eşdizimsel özellikleri belirlenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda var olan kullanım görünümleri sıklık temelli olarak belirlenmiştir. Sadece 45 sözcük ile başlayan araştırma, toplam 1828 sözcüğü kapsayacak şekilde genişlemiş, 722 farklı sözcük ortaya çıkmış ve sözlüksel yoğunluk %39.5 oranına kavuşmuştur. 45 sözcükten oluşan hedef sözcük listesinin eşdizimlilerle birlikte 722'ye genişleme oranı %1504.4'tür. Tek başına 722 farklı sözcüğün kullanıma girmesinin yanı sıra bu sözcüklerin temel sözcüklerle oluşturacağı eşdizimliler düşünüldüğünde liste bu orandan daha fazlalaşarak değişmektedir.

Eşdizim farkındalığı, dilin nasıl öğrenildiğine bağlıdır. Öğrenicilerin eğitim sürecinde eşdizimsel ilişkilere dikkat etmedikleri görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin bu ilişkileri daha belirgin ve açık bir şekilde ortaya koymaları önemli görünmektedir.

Sözdizimsel ve anlamsal kurallar eşdizimliler için geçerli olmadığı için, sözcük temelinde birebir çevirileri yapılamamaktadır. Dolayısıyla, öğrenicilerin kullanımına uygun bir eşdizimliler sözlüğü hazırlamak gerekmektedir.

Eşdizimliler sözlüğünün meydana getirilmesi, eklemeli bir dil olan Türkçe için hazırlanması zaman alacak ve ancak ekip işi ile başarılabilecek bir görevdir. İlk başta tek birsözcük türüne odaklanan bir sözlüğün hazırlanmasıyla başlanılabilir.

Eşdizimliler sözlüğünü oluşturduktan sonra bunu öğrenicilere, tıpkı hedef sözcük listelerinde olduğu gibi sıklıklarını temel alarak uyarlamak gerekmektedir.

TUD'de sözcükler ayrı ayrı dizin, dağılım eşdizimlilik ve sıklık temelli olarak taranabilmektedir fakat dizin konusu da öğrenicilere eşdizimlileri bir bağlam içinde göstermeye yaradığından ve sözlük oluşturmada katkı sağlayacağından dizin kısmına dair yazılım geliştirilerek metin türüne, sıklığa vb. göre sıralanabilir olmalıdır.

Bir ders saatinde öğretilmesi uygun olan sözcük sayısı 5-10 ve grubun niteliğine göre 30 olabilmekteyken, eşdizim farkındalığı yaratılan öğrenicilerde bu sayının en az iki katı kadar sözcük edinimine imkân sağlayacağı düşünülmektedir.

Eşdizimlilik konusunda öğretmenler bir sözlük veya buna uygun müfredat oluşturulmasını beklemeden, hâli hazırda var olan müfredatı eşdizimlilik konusundan faydalanarak geliştirebilirler.

Dil öğretim derslerinde karşılaşılan isim+isim (iş adamı, iş birliği, iş dünyası, meslek odaları, meslek hastalıkları, meslek liseli, meslek erbabı), zarf+fiil (açıkça + söylemek, durup durup + ağlamak, açık + konuşmak), fiil+ad (görünmez+kaza, gider+ayak, koşar+adım) yapılarıyla karşılaşıldığında öğrenicilerden kendi eşdizim sözlüklerini oluşturmaları istenebilir.

Eşdizim sözlüklerini bir adım ileriye taşıyan sözlüksel defterlerin (bkz. EK 2) kullanımı öğretmenler tarafından teşvik edilmelidir. Dönem başlangıcında sınıftan kendileri için birer sözlüksel defter edinmeleri istenmelidir.

Sözcük öğretiminde, öğretmenlerin öğrenicilere yönelik hazırladıkları çevirimiçi etkinlikler eşdizimlilere de odaklanmalıdır.

Öğretmenler, öğrenicilere derlem tabanlı yazılımlardan nasıl faydalanabileceklerini göstermelidir. Dizin, milyonlarca satırdan oluşan, kullanımı çok basit bir yazılımdır. Öğreniciler dizinde tek bir sözcüğü ya da tümceyi arayıp farklı metinlerde bağlam içinde nasıl kullanıldıklarını kavrayabilirler. Dizinler, sözlüklerden çok daha zengin bağlamsal bilgi sunmaktadır.

Eşdizimlililik alanında yapılan araştırma ve çalışmalar, Türk bilim camiasına ancak akademisyenlerin birbirleriyle iletişim hâlinde olması veya bir topluluk oluşturabilmeleriyle katkı sağlayabilir ve bilgiler birbirine eklemeli olarak ilerleyebilir. Bu konuda da bilimin hemen her alanında olduğu gibi bir kavram kargaşası yaşanmaktadır.

Eşdizimliliği sistemli bir biçimde öğretime uyguladıktan sonra öğrenicilere konuyla alakalı düşünceleri sorulup anket, test yapılmalı ve yöntemin verimli olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu sonuçlara göre eksiklikler giderilmelidir.

Alanyazın taramalarında yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözlüksel yaklaşım ve eşdizimlilik, buna bağlı olarak da derlem dilbilim ve doğal dil işleme, üzerinde yeterince çalışılmamış alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu tür çalışmalar sözcüklerin öğrenimi-öğretimine ilişkin deneyim ve yönelimlere ışık tutacağı gibi daha sonra bu alanda gerçekleştirilecek çalışmalarda öncül araştırma olma işlevini de üstlenecektir.

KAYNAKÇA

AKSAN, D.: 1990	**Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Ankara, TDK Yayınları.
AKSAN, D.: 1999	**Anlambilim,** Ankara, Engin Yayınevi.
AKSAN, D.: 2004	**Türkçenin Sözvarlığı,** Ankara, Engin Kitabevi.
ALSARRAY, M.: 2015	**Türkçe Ulusal Derlemi'nde yüksek sıklıkta kullanılan adların eşdizimlilikleri**, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Ankara, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
ANDERSON, J. R.: 1983	**The Architecture of Cognition,** Cambridge, MA: Harvard.
ATABAY, N., KUTLUK, İ., & ÖZEL, S.: 1983	**Sözcük Türleri,** (D. Aksan, Dü.) Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
Avrupa Konseyi.: 2001	**A Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg:** Council of Europe.
AYABAKAN, M.: 2015	**Türkçe sözlükte eşdizimli ögelerin sunumu ve görünümleri**, Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
AYDOĞAN, S.: 2016	**Task orientation and vocabulary knowledge types: how do they relate to collocational knowledge? / Görev yönelimi ve kelime bilgisi türlerinin söz öbeği bilgisi ile ilgisi,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi.
AYVERDİ, İ., & TOPALOĞLU , A.: 2005	Kubbealtı Lugatı Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük, C. 1 (A-G). İstanbul, Türkiye: Kubbealtı Yayınları. http://lugatim.com/s/ayak?mobil=false adresinden alındı
BADDELEY, A. D.: 1988	**Working Memory,** Oxford, Oxford University Press.
BAĞCI, N. D.: 2014	**Turkish university level EFL learners' collocational knowledge at receptive and productive levels / İngilizce'yi 2. dil olarak öğrenen Türk üniversite düzeyi öğrencilerinin algılama ve üretme seviyesindeki eşdizim bilgisi**, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
BARIN, E.: 2003	"Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi", **TÜBAR**, Sayı 13, s. 311-317.
BAŞOĞUL, D. A., & CAN, F. S.: 2014	"Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Balkanlı Öğrencilerin Yazılı Anlatımda Yaptıkları Hatalar Üzerine Tespitler", **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**, Sayı 10, s. 100-119.
BİBER, D., CONRAD, S. ,., & REPPEN, R.: 1998	**Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use,** Cambridge, Cambridge University Press.

BIÇKI, A: 2012	**Acquision of English collocations by adult Turkish L2 learners/ İngilizce eşdizimli sözcüklerin ikinci dil olarak İngilizce öğrenen yetişkin Türkler tarafından edinimi,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi.
BİLGİLİ, N. Ç.: 2017	**Japoncadaki 'Hairu' eyleminin eşdizimli yapılarının Türkçedeki görünümleri,** . Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.
CİVELEK, E.: 2015, KIŞ	"Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Bulmacaların İşlevleri ve Çeşitli Açılardan Değerlendirilmesi", (H. Ü. Enstitüsü, Dü.) **Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi**, Sayı 2, s. 25-50.
COULMAS, F.: 1981	**Introduction: conversational routine,** F. C. (ed.) içinde, Conversational routine (s. 1-17). Mouton: The Hague: .
ÇALIŞKAN, N.: 2014	Semantik Prozodi Kavramı ve Türkçe Semantik Prozodi Örnekleri: "aksettirmek, ...dan ibaret, ...nin teki, karşı karşıya, varsa yoksa". **Journal of World of Turks**, Sayı 6(1), s. 139-160.
ÇETİNKAYA, B.: 2009	"Eşdizimli Sözlükler", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** Sayı 4(4), s. 196-206.
DEMİR, C.: 2016	**Lexical proficiency of collocation, boosting, and hedging in academic discourse: A comparative study / Akademik metinlerde sözcüksel eşdizim, kaçınma ve vurgulama yeterliliği: Bir karşılaştırma çalışması,** Yayımlanmış doktora tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi.
DEMİR, T., & MELANLIOĞLU, D.: 2011	"Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Çağrışımla Kazandırılması", **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,** Sayı 31(3), 631-649.
DEMİRCAN, Ö.: 2013	**Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri,** Der Yayınları.
DEMİREL, Ö.: 2007	**Yabancı Dil Öğretimi,** Ankara, PegemA.
DEMİREL, Ö.: 2012	**Yabancı Dil Öğretimi,** Ankara, Pegem Akademi.
DİLİDÜZGÜN, Ş.: 2008	**Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım,** yayımlanmış doktora Tezi. İstanbul, İstanbul Üniversitesi
DİLİDÜZGÜN, Ş.: 2010	**Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi,** İstanbul, Morpa.
DOLUNAY, S. K.: 2005	"Türkiye ve Dünyadaki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Türkoloji Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme", **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi,** Denizli. Ankara: Pegem A Yayıncılık., s. 267.
ENSER, A. N.: 2017	**Teaching collocations through data-driven learning activities in a translation course for prospective ELT teachers / İngilizce öğretmeni adaylarına yönelik çeviri derslerinde**

	eşdizimliliklerin veri-yönlendirmeli öğrenme ile öğretimi, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi.
ERİKLİ, F.: 2017	**Zur erstellung eines Türkischen kollokationswörterbuches mit Deutschen äquivalenten ein beitrag zur Türkischen lexikographie / Almanca karşılıklarıyla Türkçe bir eşdizim sözlüğünün hazırlanması üzerine Türk sözlükbilimine katkı**, Yayımlanmış doktora tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
FİRTH, J. R.: 1957	**Modes of Meaning,** Papers in Linguistics 1934-1951 (s. 190-215). in London: Oxford University Press.
HALLİDAY, M. A.: 1966	**Lexis as a Linguistic Level** , C. C. C.E. Bazell In Memory of J.R. Firth (s. 148-162). London: Longmans.
HİLL, J.: 2000	"Revising priorities: from grammatical failure to collocational success". M. Lewis in **Teaching Collocations, Further Developments in the Lexical Approach** (s. 47-67). London, Language Teaching Publications.
HİLL, J., & LEWİS, M.: 1997	**LTP Dictionary of Selected Collocations,** Language Teaching Publications.
HİLL, J., LEWİS, M., & LEWİS, M.: 2000	Classroom strategies, activities and exercises. M. Lewis in **Teaching Collocations**, Further Developments in **the Lexical Approach** (s. 88-117). London: Language Teaching Publications.
HOEY, M.: 2005	**Lexical priming: A new theory of words and language,** NYC, Routledge.
HORİ, M.: 2004	**Investigating Dickens' Style. A collocational Analysis,** Basingstoke, Palgrave Macmillan.
HULSTİJN, J. H.: 2001	"Intentional and Incidental Second Language Vocabulary Learning: A Reappraisal of Elaboration, Rehearsal and Automaticity". P. Robinson in **Cognition and Second Language Instruction**, s. 258–286,Cambridge: Cambridge University Press.
İMER, K., KOCAMAN, A., & ÖZSOY, S. A.: 2011	**Dilbilim Sözlüğü,** İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
JACKSON, H.: 2016	**Sözlükbilime Giriş,** (M. Gürlek, & E. Patat, Çev.) İstanbul, Kesit Yayınları.
KURTOĞLU, Ö. A.: 2015	**Türkçede ad-eylem eşdizimliği için istatistiksel ve anlamsal ölçütler temelinde derlem-çıkışlı bir ulamlama,** Yayımlanmış doktora tezi. Ankara, Ankara Üniversitesi.
LEWİS, M.: 1993	**The Lexical Approach: The State of ELT and The Way Forward,** Hove, England, Language Teaching Publications.
LEWİS, M.: 2000	**Teaching Collocations: Further Developments in the Lexical Approach,** London, Language Teaching Publications.

LEWİS, M.: 2000	There is nothing as practical as a good theory. M. Lewis in **Teaching Collocations: Further Developments in the Lexical Approach**, (s. 10-27). London, Language Teaching Publications.
LEWİS, M.: 2008	**Implementing The Lexical Approach Putting Theory into Practice,** Hampshire, Heinle Cengage Learning.
MEUNİER, F., & GRANGER, S.: 2008	**Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching,** Amsterdam, John Benjamins Publications.
MUTLU, G.: 2015	**Knowledge and perceptions of collocations: The cases of Turkish EFL students and teachers / Eşdizimlilik bilgisi ve algısı: İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerin ve Türk İngilizce öğretmenlerinin durumu,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.
NATİON, I. S.: 1990	**Teaching and Learning Vocabulary,** Boston, MA, Heinle & Heinle.
NATİON, I. S., & NEWTON, J.: 2008	**Teaching ESL/EFL Listening and Speaking,** NYC: Routledge.
NATİON, P.: 2005	"Teaching Vocabulary", (Çevrimiçi) Asian EFL Journal: http://www.asian-efl-journal.com/sept_05_pn.pdf 7 Temmuz 2017
NESSELHAUF, N.: 2005	**Collocations in a Learner Corpus,** Amsterdam, John Benjamins Publishing.
ÖZCAN, M. S.: 2017	**Mobil ortam yazılımlarının dil eğitiminde kullanımı: Eşdizimsel kelime öğretimi örneği,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi.
ÖZKAN, B.: 2007	**Türkiye Türkçesinde belirteçlerin fiillerle birliktelik kullanımları ve eşdizimliliği,** onaylanmış doktora tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi.
ÖZKAN, B.: 2010, SONBAHAR	"Türkçe'nin öğretiminde Sıfatların Eşdizim Sözlüğü - Yöntem ve Uygulama". **e-international journal of educational research,** 1(2), s. 51-65.
ÖZKAN, B.: 2011	**Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği (Derlem Tabanlı Bir Uygulama)**, (1 b.). Ankara, Türk Dil Kurumu.
ÖZTOKAT, E.: 1989	**TemeI Fransızcanın Anlamsal Yapısı,** İstanbul.
PAWLEY, A., & SYDER, F.: 2000	**The One-Clause-At-A-Time Hypothesis. H. Riggenbach in Perspectives On Fluency** (s. 163–199). Ann Arbor: University of Michigan Press.
PERKİNS, A. M.: 1983	**Units of Language Acquisition,** Cambridge, Cambridge University Press.
PERKİNS, M. R.: 1999	"Productivity and Formulaicity In Language Development. C. L. M. Garman in Issue In Normal and Disordered Child Language: From Phonology to Narrative". **Special Issue of The New Bulmershe**

	Papers. s. 51-67, Reading, University of Reading.
PHİLİP, G.: 2011	**Colouring Meaning: Collocation and Connotation in Figurative Language,** John Benjamins Publishing.
PİLTEN, Ş.: 2008	"Eş dizimlilik Özellikleri Açısından Türk Dilinde "temiz" Sözcükleri", **Journal of Modern Turkish Studies,** 5(4), s. 24-47.
RAMAZANİ, C. B.: 2017, 07 9	Lexical Notebook (Barbara Sargent) Instructions. (Çevrimiçi) Saint Michael's College: http://academics.smcvt.edu/cbauer-ramazani/IEP/RDG/lexical_notebook.htm 04 23, 2018
ROBİNSON, P.: 1995	**Attention, Memory and The "Noticing" Hypothesis,** Language.
SAY, B., UMUT , Ö., & OFLAZER, K.: 2002	"Bilgisayar Ortamında Derlem Geliştirme Çalışması", **Akademik Bilişim Konferansı. Konya.**
SCHMİTT, N.: 2004	**Formulaic Sequences: Acquisition, Processing, and Use,** John Benjamins Press.
SEVER, S.: 2000	**Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme,** Ankara, Anı Yayıncılık.
SİNCLAİR, J. M.: 1991	**Corpus, Concordance, Collocation,** Oxford, Oxford University Press.
SİYANOVA, A., & SCHMİTT, N.: 2008	"L2 Learner Production and Processing of Collocation: A Multi-study Perspective", **The Canadian Modern Language Review**, 64(3), 429-458.
TEMUR, N.: 2016	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Başlangıç Düzeyinde (A0) 'İlk Ders. F. Yıldırım, & B. Tüfekçioğlu (Dü) içinde **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar - Yöntemler - Beceriler - Uygulamalar.** Ankara: Pegem Akademi.
TEXTALYSER.	Textalyser Online Text Analysis Tool. Textalyser Online Text Analysis: (Çevrimiçi) http://textalyser.net/index.php?lang=en#analysis 12 Temmuz 2017
TOPALOĞLU, A.: 1989	**Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü,** Ötüken Yayınları.
TÜFEKÇİOĞLU, B.: 2016	**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi,** F. Yıldırım, & b. Tüfekçioğlu (Dü) içinde, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar - Yöntemler - Beceriler - Uygulamalar. Ankara: Pegem Akademi.
TÜRKÇE ULUSAL DERLEMİ	Türkçe Ulusal Derlemi (TUD) Tanıtım Sürümü. (Çevrimiçi) Türkçe Ulusal Derlemi (TUD): http://www.tudweb.org/frequency_list.pdf 12 Temmuz 2017
UZUN, N. E.: 2005	"Ortak Avrupa (OAÇ)'nin Dilbilimsel Dayanakları Üzerine Gözlemler", **XIX. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri** (s. 317-325). Şanlıurfa,

	Harran Üniversitesi: Tübitak.
ÜSTÜNALP, İ.: 2013	**An analysis of verb+noun collocational error types and error sources in written narrative texts of students majoring in English,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Mersin, Mersin Üniversitesi.
VARDAR, B.: 2002	**Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü,** İstanbul, Multilingual Yayınları.
WEBB, S., & KAGİMOTO, E.: 2011, DECEMBER 17	"Learning Collocations: Do the Number of Collocates, Position of the Node Word, and Synonymy Affect Learning?", **Applied Linguistics Advance Access,** 32(3), s. 259-276.
WOOD, D.: 2010	**Formulaic Language and Second Language Speech Fluency Background, Evidence and Classroom Applications,** Bloomsbury Publishing.
WRAY, A.: 2002	**Formulaic Language and The Lexicon,** Cambridge University Press.
YILMAZ, E.: 2014	**Temel Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü,** İstanbul, Pegem Akademi Yayıncılık.
YILMAZ, M. Y., & BÖLÜKBAŞ, F.: 2016	**İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı,** İstanbul, Kültür Sanat Basımevi.

EKLER

EK 1: Hedef Eşdizimliler Öğretim Modeli

Aşağıdaki bölüm, Kelime Bilgisi ve Konuşma başlığı altında derse giriş yani ısınma bölümü olarak düzenlenmiştir. Öğrenicilere, bölüm 4.1'de saptanan sözcükler de kullanılarak spor üzerine kurulmuş bir ünite sunulmaktadır.

Kelime Bilgisi ve Konuşma

1. Spor yapmakla ilgileniyor musunuz? Dört kişilik gruplar hâlinde kendi ülkelerinizde popüler olan spor dallarından bahsedin.

……

……

2. Beğendiğiniz spor dallarıyla ilgili haberleri takip ediyor musunuz? Aşağıdaki örneklere ek olarak bildiğiniz kaynakları yazın. Yazdıklarınızı sınıfla paylaşın.

Basılı yayınlar

……Gazeteler……..

……

İnternet

……..

……..

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Bulunduğum ülkenin bakanlıkları

……

……

Diğer Kaynaklar

……

……

3. Aşağıdaki posteri inceleyin. Posterde konu edilen sporun adı nedir?

……

4. Bu posteri zamanında görseniz başvuru yapmaya gider miydiniz? Poster size ne düşündürüyor. Sınıfla paylaşın.

……

……

5. Aşağıda verilen sözcükleri kümelerden uygun sözcüksel alana yerleştiriniz.

Sağlıklı *silmek* *mermer* *ağaç* *yönelmek*

.....	.....	.....	.....
türleri	sütun	yaşam	izlerini
bodur	parçası	iletişim	gözyaşlarını
dalları	beyaz	beslenme	yerleri

6. Aşağıda verilen cümleleri yukarıdaki bulduğunuz sözcüklerle tamamlayınız

a. Kuşlar ağacın ……'nda dinleniyordu.
b. Manisa'daki bir hastane bahçesindeki kafeteryada sehpa olarak kullanılan mermer ……'nın 1800 yıllık Antik Roma dönemine ait olduğu belirlendi.
c. Doğal, tutarlı ve açık olmak sağlıklı ……in olmazsa olmazlarıdır.
d. Oldukça yaygın …… bir yakıt olan doğal gaz, doğru kullanıldığında son derece güvenli ve ekonomik bir yakıttır.
e. Geçmişe takılıp kalmak, içine düştüğümüz bir yanlış. Oysa doğru olan geçmişten geleceğe …… yönelmek.
f. Başka birinin …… silmek, eğer o kişinin gözünde mikrop varsa size bulaşmasına neden olabilir.

Isınma bölümü olan Kelime Bilgisi ve Konuşma'dan sonra özgün materyalle hazırlanmış olan Okuma kısmına giriş yapılmaktadır. Okuma metni hayatındaki zorlukların üstesinden gelmeyi başarmış ve dünyaca bir üne kavuşmuş olan Lance Armstrong'un hayatından bir kesit anlatan bir gazete haberinden alıntılanmıştır. Eşdizimliliği sözcük öğretimi ve sadece sözcük dizini olarak öğreniciye sunmak etkisiz olacaktır. Dolayısıyla metin ile ilgili alıştırmaları sözcüğe odaklayan alıştırmalar bu kısımda eşdizimli yapılara odaklanmaktadır.

Okuma

Aşağıdaki "Bir azim hikâyesi… Lance Armstrong!" yazısını okuyun ve aşağıda tanımı verilmiş söz öbeklerini belirtilen paragraflarda bulun.

a. …… : en üst düzeyde ilgi çekmek, herkes tarafından konuşulur olmak (paragraf 1)
b. …… : bir işe, bir olaya, bir kimseye önem vermek, yakınlık duymak (paragraf 2)

c. …… : yaklaşık olarak değerlendirmek, oranlamak. Kestirmek (paragraf 3)

d. **…… :** imkân vermek, fırsat vermek (paragraf 4)

e. …… : bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak (paragraf 4)

Okuma - Bir azim hikâyesi… Lance Armstrong!

1. Düşünün bir kere… Genç yaşında ümit veren bir kariyer… 25 yaşında yumurtalık kanseri… Hayata azimle asılmak… Hastalığı yenmek… Dünyanın en zor bisiklet yarışına hiç şans tanınmamasına rağmen katılmak… Onu kazanmak… Bir daha ve bir daha kazanmak… Üst üste tam 7 kere kazanmak… Dünyada tek olmak, zirveye çıkmak ve zirvedeyken bırakmak… İşte size bir şampiyonun öyküsü...

2. Lance Armstrong 1971'de Teksas'ta doğdu. Çelimsiz bir çocuktu ama sportmen ruhluydu. İlkokul, ortaokul ve lisede çok çeşitli sporları denemiş, ancak iyi olmadığı gerekçesiyle okul takımlarından uzaklaştırılmıştı. Azimli ve inatçı bir insan olduğunu daha gençlik yıllarında insanlara gösteren Lance, 18 yaşında bu sefer bisiklet sporuna ilgi duyacaktı… Belki de hayatının en doğru adımını attığını o zamanlar bilmiyordu.

3. Lance, çok çalışıyordu. Bisiklette en iyi olmak istiyordu. Genç yaşının verdiği enerjiyi iyi kullanmasını bildi ve daha sadece 20 yaşındayken ABD Amatör Bisikletçiler Turnuvası'nın şampiyonu oldu. Bu kadar kısa sürede böyle bir başarıyı yakalamak kolay değildi. Medyanın gözü Lance'in üzerine çevrilmişti. Ama yine de

kimse bu genç sarışın çocuğun birkaç yıl sonra dünyanın en iyi sporcularından biri olacağını tahmin edemeyecekti.

4. Lance 22 yaşına geldiği zaman, ülkesinin sınırlarının kendisine dar geldiğini hissetmeye başladı. Daha iyi, hatta en iyi olmalıydı. İşte bu yüzden en iyilerle yarışmalıydı. Fransa Bisiklet Turu'na katılmaya karar verdi. Kimse ona şans tanımıyordu; hatta dahası, katılan yüzlerce bisikletli arasında adı bile anılmıyordu. Onun için önemli değildi bunlar. Biliyordu. Çok yakında herkes Lance Armstrong'un adını duyacaktı… Lance, henüz yarışa ilk defa katılmasına rağmen bir etap kazanmayı başardı ve adı umut vadeden atletler kolonuna yazıldı…

6. Parçada sarı ile renklendirilen fiilleri inceleyin, parçaya göre bu tümcelerin öznesi kim/kimlerdir yazın, eğer belli değilse boşluğa (-) işareti koyun?

a. Düşünün ……..
b. Doğdu ……..
c. İstiyordu ……..
d. Tahmin edemeyecekti ……..
e. Karar verdi ……..
f. Adını duyacaktı ……..

7. Aşağıda verilen ifadeleri kendi dilinize çevirerek yazınız.

a. Düşünün bir kere ……
b. Hayata azimle asılmak ……
c. Hastalığı yenmek ……
d. Çelimsiz bir çocuktu ……
e. okul takımlarından uzaklaştırılmıştı. ……

f. Azimli ve yılmayan bir insan ……
g. bisiklet sporuna ilgi duyacaktı ……
h. hayatının en doğru adımını attığını o zamanlar bilmiyordu. ……
i. Kimse ona şans tanımıyordu ……
j. adı umut vadeden atletler kolonuna yazıldı ……

8. Yukarıda çevirisini yaptığınız ifadeler dışında metinde fark ettiğiniz başka eşdizimli kalıplar var mı?

Örnek: *Başarıyı yakalamak*

a. ……
b. ……
c. ……
d. ……
e. ……

9. Aşağıdaki bölümde baş harfleri verilen sözcüklerin hangileri olduklarını tahmin edin.

yönelmek itmek endişeli gözmezden kuvvetli korna harcamak gibi gelmek çelimsiz hafızasından kenarına

a. Bunu asla h…… silemeyecekti.
b. Güçlü k…… bir adam arabadan inmiş ve vaktini boşa h….. istemediğini belli ederek yerdeki cismi kaldırıp kenara i….
c. Caddede biri durmadan k… çalıyordu.
d. Çocuk yolun k….. itilen kedisini almaya çalışırken ağlıyordu.
e. Pencereye doğru y….. ve sesin geldiği yere baktı.

f. Küçük çocuk heykel …. Duruyor, sanki bütün enerjisini ayakta durmaya h…….. gibi titriyordu.
g. Adam tekrar arabasına bindi ve hiçbir şey olmamış gibi yoluna devam etti
h. E…. gözlerle etrafı taradı. Kaldırımda yürüyen insanlar vardı ama sanki herkes olanları g……. geliyor, bu olan biten ile yüz yüze g…… istemiyordu.
i. Sabah gürültü ile uykusundan uyandı.
j. Arabasının önünde ç….. bir çocuk, yerde ise başka bir cisim duruyordu.

10. Şimdi yukarıdaki cümleleri bir hikâye oluşturacak şekilde sıraya koyunuz.

1. ……. 6. …….

2. ……. 7. …….

3. ……. 8. …….

4. ……. 9. …….

5. ……. 10. …….

Okuma kısmında öğrenicilere önce metinde geçen kalıp ifadelerin tanımları verilmiş ve bunların ne oldukları sorulmuştur. Bu alıştırmaların hiç birinde amaç öğreniciyi bilişsel olarak zorlamak değil, eşdizimli yapıları olabildiğince çok tekrarlatmaktır. Bir metin üzerinden gelişerek devam eden bu alıştırmalarda metinde geçen fiillerin hangi özneye gönderimde bulunduğu, eşdizimlilik özelliği gösteren öbeklerin kendi dillerine nasıl çevrildiği, sorularda verilen ifadelerden başka kendilerinin fark ettikleri yapılar olup olmadığı sorulmaktadır. Sonraki alıştırmalarda ise arasından seçebilecekleri sözcükleri sunup tümce içinde boşlukları doldurmaları istenmiş ve sonra bu cümleleri hikâye oluşturacak şekilde sıraya koymaları istenmiştir.

Dinleme kısmında ise 40 saniye süren bir kamu spotu izletilmekte ve bu dinleme metni üzerinden sorular sorulmaktadır.

Dinleme

Şimdi ülkemizde çocukları spora teşvik etmek üzerine bir kamu spotu izleyeceksiniz.

1. Reklamda kaç kişinin konuşmasını dinliyoruz. ……

2. Dinlediğiniz metinde kimleri spora teşvik etmekten bahsediyor? ……

3. Dinleyerek aşağıdaki boşlukları doldurun. Birleşik sözcük ve eşdizimlilere dikkat edin.

a. Büyüksün, kralsın ..... sen .....

b. Sen .... yaparsın.
c. Ülkemize sayısız .... kazandırdık. Şimdi sıra sizde.
d. Gelin hep ..... çocuklarımıza spora ....
e. Ücretsiz yaz spor ....., deneyimli antrenörlerimizin rehberliğinde bu yaz mutlaka spora ..... .
f. Ayrıntılı ..... için gsb.gov.tr

4. Aşağıda dinlediğiniz parça ile ilgili ilgili olarak verilmiş dil özelliklerinin altını çizin.

a. Yalın ve anlaşılır / sanatlı ve ağır bir dil kullanılmıştır.
b. Bir olay anlatılmaktadır / Bir konu hakkındaki düşünceler belirtilmektedir.
c. Yaşanabilen / Gerçeküstü bir olay anlatılmıştır.
d. Yer ve zaman anlaşılabilmektedir / anlaşılamamaktadır.
e. Olay uzun / kısa bir zaman süreci içinde yer almaktadır.
f. Olayın ayrıntılarına girilmiyor / giriliyor.
g. Olay birinci / üçüncü kişi ağzıyla anlatılmıştır.
h. Olayda çok fazla / az sayıda kişi yer almaktadır.

5. Sınıfınızda iki gruba ayrılıp birer spor branşı seçin. Grubunuzun seçtiği dalda eğitim veren tesislere turlar düzenlenecek. Bu turlardan hangisine daha fazla katılım olursa kazanan grup o olacak ve turlardan elde edilen parayla engellilere yönelik spor tesislerine katkı yapılacak. Kendi düzenlediğiniz tura en fazla katılımı sağlayabilmek için en ilgi çekici ve bilgilendirici afişi hazırlamalısınız. Afişinizde, bu derste öğrendiğiniz kalıp, eşdizimli yapılardan en az ikisini kullanın.

1. Aşağıda dağınık olarak verilmiş sözcükleri ilişkili olduğunu tahmin ettiğiniz eylemlerin kümesine yerleştiriniz.

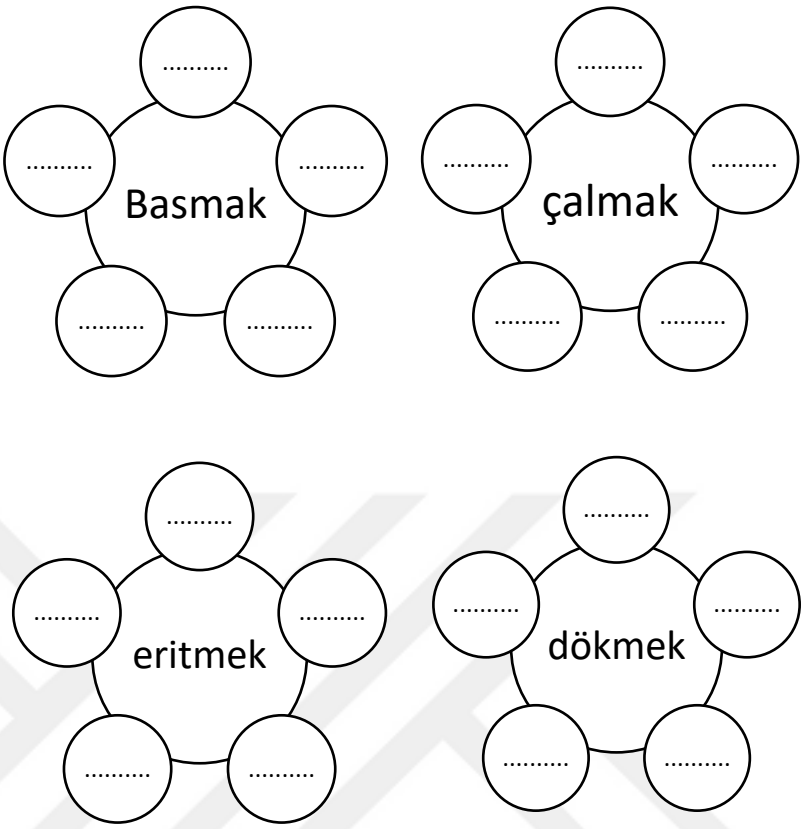

2. Yukarıda belirlediğiniz sözcük öbeklerini birer cümle içinde anlamına uygun olarak kullanın.

a. ……..
b. ……..
c. ……..
d. ……..
e. ……..
f. ……..
g. ……..
h. ……..
i. ……..
j. ……..,

3. Aşağıdaki büyük harfle yazılan sözcüklerle diğerleri kadar kuvvetli sözlüksel ilişki göstermeyen sözcükler vardır. Bu sözcüğü/sözcükleri bulup gruptan çıkarın.

a. ESKİ dostlar - ev - püskü - çağ - komşu - yumurta
b. ESPRİLİ kişilik – insanlar – şaka - bir konuşma – kitap – pankart
c. ISLAK zemin – toprak – saçlar – bez - deniz – nemli
d. KİRALIK daire – ev – minibüs hattı – katil – tatil – kasa
e. LEZZETLİ çok – meyveler – yemekler – birbirinden – balık
f. TAKINTILI obsesif – şehir – düşünceler – saplantılı – yollarıyla – insanlar
g. ZARİF incecik – kadın – fidan gibi – küçük – güzel – eşi

4. Liste 1'de verilen sözcüklerin zıt anlamlılarını liste 2'ye yazın. Liste 2'ye eklediğiniz cevaplar ayrıca liste 3'teki ifadelerle kuvvetli eşdizimlilik oluşturacaklardır. (*cevaplar: yeni, sağlıksız, kuru, cüsseli, kaba, kuvvetsiz-zayıf*)

	Liste 1	**Liste 2**	**Liste 3**
a.	Çelimsiz	…….	dev
b.	Eski	…….	yıl
c.	Güçlü	…….	zayıf yönler
d.	Sağlıklı	…….	koşullar
e.	Zarif	…….	saba
f.	Islak:		

……. soğan

Döviz …….

Kara ……. çocuk

……. Fasulye

……. Yemiş

……. Öksürük

……. Bir teşekkür

……. iftira

5. Aşağıda verilen sözcüklerin eş anlamlılarını yazın. *(cevaplar: şuurlu, obsesif, leziz, kararlı, geniş)*

a. Azimli …….
b. Bilinçli …….
c. Lezzetli …….
d. Takıntılı …….
e. Yaygın …….

6. Soru 5'te bulduğunuz eşanlamlıları aşağıda ait oldukları boşluklara yerleştirin.

a. Özgüvenimi yitiriyor, karamsarlığa kapılıyor, giderek ……. bir kişiliğe dönüşüyordum.
b. Bu gibi yönetimlerin ……. bir politikası olduğu söyleniyor buralarda.
c. Safranbolu, Aydın ve İzmir'in birbirinden ……. geleneksel Türk lokumlarını anmadan olmaz.
d. En ucuz olanlarından en güvenilir olarak bilinenlere kadar ……. bir yelpazeyi kapsıyor.
e. Yaptığı her harekette ve attığı her adımda bu işin sonuna kadar gitmeye ……. olduğunu kanıtlıyordu.

7. Aşağıda bir gazetenin üç farklı bölümünden seçilen eşdizimliler örneklendirilmiştir. Sizce bu eşdizimliler gazetenin hangi sayfalarına ait olabilir?

1. Magazin **2.** Seyahat **3.** Ekonomi **4.** Spor

A. …

Ciddi doluluk yaşanacak

Elinizi çabuk tutun

Tatil planı yapan vatandaşlar

Turizmde umut vadeden rakamlar

Erken rezervasyon

İç Pazar doğrudan etkilendi

En yoğun aylar

Rezervasyonunu kaydıracaklar

Günübirlik gelen turistler

Sahil beldesi

C. …

Borsa dip

Döviz kurlarında zirve

Avro uçuyor

Yatırım aracı

Yüksek faiz

Düşüş trendi devam ediyor

Tek hane enflasyon

Kredinotu

Cari açık

Milyon dolarlık pazara sahip

B. …

Karşılaşmaya çıkmayan

Konuk ekip

Kupa finali

Mağlup sayıldı

Adını finale yazdırdı

Ligde kalma mücadelesi

Ligden düşmesi kesinleşen

Topu ağlara yolladı

Sahaya çıkma zamanı

Berabere kaldılar

D. …	Vizyona girmesi planlanıyor
Oscarlı yıldız	Ekran başına planlanıyor
Şöhret basamakları	Ekran başına kilitledi
Ünlü oyuncu	İzleyiciyle buluşacak
Başrol savaşları	Sahne performansı
Gişe rekortmeni	Cemiyet hayatı

Dinleme metninden sonra sıralanan alıştırmalar eşdizimlilik ekleme, silme, boşluk doldurmaca, dinlenen metinden seçme üzerine odaklanan alıştırmaların yanı sıra eş ve karşıt anlamlılara dair de bir örnek sunulmuştur. Daha önce de belirtildiği üzere geliştirilen örnekler tek başlarına değil de bir ders izlencesine birleştirilmiş bütün bir ünite olarak düzenlenmiştir. Bu modeli amaca göre değiştirip geliştirmek dil öğretmenlerinin yaratıcılığına kalmıştır.

EK 2: Sözlüksel Defter ile İlgili Kılavuz

Lexical Notebook

(Barbara Sargent)

Instructions

You will need seven (7) sections in your notebook. Mark the sections with the following tabs:

1. FIXED EXPRESSIONS	2. SEMI-FIXED EXPRESSIONS
3. COLLOCATIONS	4. IDIOMS
5. PREFIXES, ROOTS, SUFFIXES	6. WORD FORM CHARTS
7. MISCELLANEOUS	

Examples:

1. **Fixed Expressions:**

What's the matter?	What's wrong?
What's going on?	I'd be happy to.
It's as easy as 1, 2, 3.	Please help yourself.

2. **Semi-fixed Expressions:**

Would you like some more ...?
There's a very nice ... restaurant near here.
We were interested in the fact that ....

3. Collocations:

junk food	a jar of jam
watering can	salad bar
snack bar	candy bar

4. **Idioms:**

There's something fishy going on here.
It's a piece of cake.
Hold your horses.

There's something fishy going on here.
It's a piece of cake.
Hold your horses.

5. **Prefixes/roots/suffixes:**

Prefixes	Meaning	Examples	Explanation

pre-	before	preheat	heat (the oven) before adding the dish

Roots	Meaning	Examples	Explanation
nav-	ship	navigate	travel by ship

Suffixes	Meaning	Examples
-ful	full of	flavorful
-less	lacking in	flavorless

) 2006: Christine Bauer-Ramazani; last updated: July 09, 2017; posted with author's permission